

საბჭოთა

ლენინის კვირა ტფილისში

ბრიუნა თავისუფლების მოედანზე.

№ 8

ი. კალაძე—ლენინი და ისტორია.

იონა ვაკელი—ოდა ლენინი.

რუსი მწერლები ლენინზე.

რუსი პოეტები ლენინზე. ლექსები: ვალერი ბრიუსოვის, დ. სამოილოვის, ნ. პოლუტაევის, ა. ირკუტოვის, კ. ზაბაროვის და ვ. ილინის.

ი. გედევანიშვილი—რა იყო და რა მოხდა.

ს. შანშიაშვილი—სალეწი მანქანა.

ვ. ბარნოვი—ნაძენარის დევი.

გ. ზინოვიევი—ექვსი დღე, რომელსაც ვერ დაივიწყებს
ყოველმეორე.

ჟორჟ შენევიერ—ვედრება.

კ. ერეკლი—დამწვარი ლამე.

ვ. ბ.—მხატვარი რა გველესიანი.

შ. რადიანი—კ. მენიე.

შ. რ.—მაზრელი.

ანდრე—ჩვენი კულტურული ფრონტის გარშემო.

ვან-დერ-ბან—ტასო ჯაბაშვილის უბილი.

კონიკა, ბიბლიოგრაფია, ილუსტრაციები და კარიკატურები.

დაიბადა

1924 წ-ს

და გარდაიცვალა

კედლის კალენდარი და მოძრავი კალენდარი

გამოცემა სახალხოვნო გამოცემალოგისა

შედგენილი კ. ი. ზუმბაძისა.

კალენდარში შეტანილია: საგანძირო საბოლოო საგანძირო საგანძირო
და სალიტერატურო მასალები

კალენდარი სეფთან და მხატვრულად გამოცემული.

ფასი ერთი მან. ზარბ.

მოკითხეთ ყველა კიოსკსა და წიგნის მაღაზიაში

საწარმო სახალხოვნო გამოცემალოგა ლორის გელიძე. ქ. № 5.

221
1024

„4370“
23 DEC 1924
Вход. №

პროდუქტების ყველა ქვეყნისა, შერთდით.

საქმე

ოქცვირული სამხატვრო-სალიბერატორო შუანალი.

განცხადების ტარიფი:		ხელის მოწერა:	რედაქციის და კონტორის მიხამართი:
ერთი გვერდი . . . 100 მ.	ჩრტ.	საში თვით . . . 1 მან. 20 ჰ	ჩრტ.
ნახევარი გვერდი . . . 50 მ.	„	ერთი თვით . . . 40 ჰ	„
მეოთხედი გვერდი . . . 35 მ.	„	ცალკე ნომერი ყველგან . . . 20 ჰ	„

რუსთაველის პრ. № 22.
მიიღება სკლის მთქრეს დილის
9—3 საათამდე.

№ 8

პარასეში, 15 თებერვალი 1924 წ.

№ 8

ლენინი და ისტორია.

სეისმოგრაფებს რომ წინასწარმეტყველება შეძლებოდათ, ლენინის დაბადების დღეს უთუოდ აღნიშნავდნენ მოსალოდნელ მსოფლიო მიწის ძვრას.

სად იყვნენ მოგვები, იროდი გაეფრთხილებინათ: მილიონ ბავშვს მიიწვ გაწვევდნენ ლენინის შიშით.

არც ერთი არ მოხდა, რადგან ძველი ქვეყანა განწირული იყო.

და სწორედ მაშინ, როცა ბნელეთი სისხლით მთვრალი, ტყვიის ზუზუნით ზეიმობდა,—მოვიდა ოქტომბრის ამირანი და თან ცეცხლი მოიტანა.

ცეცხლი ჩაუჭრობელი.

გრიგალის ფრთებზე დაქანდა ის და არ აქვს საზღვარი მის მძლეობას:

დაიწვა რუსეთი მართლმადიდებელი...

დაიწვა კრუპის გერმანეთი...

ინგლის-საფრანგეთი ამაოდ აძლიერებენ ცეცხლის მტრობელ რახმებს...

ამაოა ყოველი ცდა.

ღმერთებმა ხელი აიღეს ქვეყანაზე.

მეფეებმა დაჰკარგეს სამეფო და

მონები მოდიან მეფის გვირგვინებით.

იყო სინამდვილე—ახლა ოცნებაა.

იყო ოცნება—ახლა სინამდვილეა.

ლენინი...

ყველა ქოხებში იცოც'ლებს ეს სახელი,

ყოველ მაღაროში...

გადაშენდება ქრისტიანობა.

ჩინელი ბუდდას დაიფიცებს,

არაბი—მაჰადს, მაგრამ

უკვდავო იქნება სახელი ლენინი, რომელმაც გააღმერთა მილიონი მონა.

გაივლის დრო...

თავისუფალ ხალხის ლეგენდებში ახალი ილიადით მოვა ჰომეროსი და დასწერს უკვდავ პოემას.

მოვა მუსიკის ბეთჰოენი და შექმნის ახალ გმირულ სიმფონიას ლენინის უკვდავებაზე.

ყოველი დღე გაადიდებს ლენინის სახელს, რომლითაც იწყება ხალხის ნამდვილი ისტორია.

ი. პალადიძე.

რედაქციის სამ. ნა. სახ. (ი) პაბლოვი

მღა ლენინს.

ესა ზეზელ მალალი ნამჭერი მოსკდა
სახარელი ამბავი მოგვითხანა რადიომ:
„ლენინი ალ. რ. გვყავს, ლენინი მოცუდა...
დამწერებულა: პავლე, გიორგი, ირადიონ...
სახარელი ამბავი... ყველა მოწყენილი...
შავ მიწამ მიიღო ცხედაზ ლენინის...
ო ლენინ, ლენინ!

შენი ხატება,
მარად აზრ მიძიე და გეგმიანი,
შენი ღიმილი და ლაღადება
ჩაგრულ ხალხს როდი დაუგვიანე!
და მოდი, როგორც მძლეობი მიწის ძვრა
დაბეჭდე მიწა და შეგარეთი,
სად უწინ შრომის გმირებს ჩებადნენ
იქ თვით მტარავალი დაამარხევი.
ნათელს აფრქვევენ შორი მნათობნი
დიდი მოძღვარი მათთან ენთება,
ხან გადინებდა აზრის ველზე—
ყრუ სიერცხვის ორნამენტებით.
და ააჯანყებს ერებს და ხალხებს,
ჩინეთს, ინდოეთს და შავ არაბეთს,
ჩვენთან მტრულად მათ ხელს არეინ ახლებს,
დავალვით ყვილგან მათთვის ღარაბებს.
ვეტყვი: აქ მოდი, შრომისა შეილენო,
ლენინის ოჯახს შემოგხიზნეთ,
რომ ერთ ძალ-ღონით ჩვენ გასრულებდეთ.
ჩვენ დიდი მოძღვრის დისახლ მიზნებს!

ლ ე ნ ი!

შენ ყავდი ამ ცოდვილ მიწას
წარბ შეუხრელი ფატუმი, ჯადო;
სისხლი სდიოდა კაცობრიობას
ისევ ვით ფიცრულს ლაქქის ოქვათო...

იყავი ნება და ურადანი,
დაბეჭდე მკერდი სისხლიან მიწის;
და დღეს ეს სიერცხე თვალ უწევდნელი
რევოლუციის ქარიშხლით იწვის.
იწვის და იწვის ეს არე-მარე,
იწვის ევროპა დიდი აზია,
და ამერიკა თავის „ტროცკებით“
საქმეს ჩემულისა იაფფასიანს.

მაგრამ მოძღვარო, შენი სახელი
დიდი მათზე მაინც ათასჯერ,
შენ, საყოთარი ფოლადის ხელით
აე სულთქმის ძარღვი დანით გადასჭერ.
ლ ე ნ ი!

ჩვენ ვგლოვობთ, მაგრამ არ ესტირით,
შენი დაკარგვა თუძე არის მიძიე,
შენ დაგვტირებს ქაზნის საყვირი
და მზე მომავლის პირ-მოციმციმე!

შენი სიცოცხლე დღეს გვჭირდა
სხვა დროზე თურო,
მაგრამ განგებამ შენს კლდე სხეულს
სუნთქვა ჩაუჭრო...

და აღარ გვყავხარ გენიოსი
და ნიავარა,
მაგრამ არ ესტირით ამ დაკარგვით
არა და არა.

აქ საქართველო გრძნობიერა

და უწინბელი,
მრავალი ურეა მან ოდესმე
თუ დაიბა,
როცა წარსდგება თავისუფალ
ერთა კრებულში

შენ მოგივინებ, როგორც სპეტაკ,
 უმწიკვლო მამას.

ლ ე ნ ი ნ!

შენ მოდი იმ დროს, როდესაც
 უსამართლობის იდგა ტალახი,
 მაგრამ ფოლადის ნებაზე, გენიავ,
 ეს სიმძლევნი შენ გადალახე!..
 უარყე "მორალი",
 რომლის წყალობით ზრდიდენ "შავ მონებს",
 თვითონ ისინი მიუხეივ უხეშ კანონებს,—
 და დაუძახე ზრბის მღელვარეს და აჯანყებულს,
 უნდა დაინგრეს კართაგენი მილიონთათვის!
 და ბრბოც წავიდა, როგორც მსხვერპლზე
 წამოვა დათვი.

ლ ე ნ ი ნ!

მამაო და პირველი მხნელო მესია,
 შენ აქ გაიგე თუ რამდენი დაუცენესია
 ყველა ტვირთ-მძიმეს, ქედ მოხრილს
 და მეგრე ჩაგანებულს...
 მოდი ანთე სიხარულით სოფელ-ქალაქი,
 და შეეცე-მსხვილი, კმაყოფილი
 მოქალაქენი
 რევოლუციის მძაფრ კანონის
 ჯაჭვით ალაგმე!

ლ ე ნ ი ნ!

ფატუმო და უკვდაო სახელო კაცის,
 მეორედ მოსვლა შენს ნებაში განსახიერდა;
 გვასოვს პარიზად, და მრავალი
 სახე სიმკაცრის:
 ხალხის გულისთვის, რომ განწირულა...
 მაგრამ შენ იყავ ამ ქვეყნისთვის
 რკინის რადუსი,
 და აღიმართე სამსხვერპლოზე
 ისე გმირულად,
 როგორც კოკონზე
 აღიმართა იოან გუსი!..
 გუსი ხომ დასწევს სიმართლისთვის
 და ჩააშავს,
 მაგრამ შენ ისე გაფოლადდი და გასაღელდედი,
 რომ ახალ ქვეყნის მტრები უზვად გააცამტვერე,
 და ხსნის იმედი გაუღვივე დაჩაგრულ ერებს!

ლ ე ნ ი ნ!

აღარ ხარ...
 ხორცი უკვე, წავადრთა ეამმა,
 მაგრამ ეს სული, ლენინიზმი
 ჩვენთან იქნება..
 ქელავ შეგვასწავლი აღთქმულ ქვეყნის
 საველ ბილიკებს,
 სანამ სიკოცხლე და ცხოვრება
 არ ჩაინთქმება —
 და მიწის ზურგზე ნიაფ-ქარი
 თუ იცილიკებ.
 კაცობრიობას არასდროს არ დაავიწყდება
 დიდი ქურუმი,
 გენიოსი
 და რკინის ნება,
 გაივლის ლხინს თუ ქირ-ვარამში
 იგი იქნება
 და გაიხსენებს დიდ ბუმბერაზს,
 ახალ მესიას,
 აჯანყებისთვის დედა-მიწის ზურგზე
 მოგლეწილს,
 ამხანაგებო, მას სახელად
 ვერძახით ლენინს!..

რუსი მხარეები ლენინზე.

ეროვნული „დროშის“ რედაქციამ მიიღო მოსკოვიდან ერთდღიური გაზეთი „ლენინი“, რომლის გამოცემაში მიუღიით მონაწილეობა გაერთიანებულ ლიტერატურულ ორგანიზაციებს და ჯგუფებს. პროლეტარულ პოეტებიდან („ქუნისა“) ფერტურსტებამდე („ლევი“).

რასაკვირველია ამ წერილებში და ლექსებში არ არის სრული და ღირსეული დაფასება ლენინს, მაგრამ დაბეჭდილი მასალა უთუოდ საინტერესოა. თითქმის ყოველი მწერალი ვამოსთქვამს ალტაელებს იმის გამო, რომ იყო თანამედროვე ლენინის, რომ ნახა იგი და გაიგონა მისი შესანიშნავი სიტყვა.

პოეტი ფემ ფილიპენკო სწერს თავის წერილში რომელიც შეადგენს გაზეთის მოწინავეს: „აღარ არის გენიალური სურათმოდგარი, აღარ არის ერთადერთი უდიდესი ხელოვანი საქმის. „რუსული ლიტერატურა ალტაელები შენი სახით“

„შენ ხარ დროშა მეოცე საუკუნის“.

პროფესორი, ლიტერატურის ისტორიკოსი საყულინი სწერს:

„ლენინი იყო შემოქმედების გენიოსი და ხელოვანი რევოლუციის. პუშკინმა აიღო პეტრე დიდის გიგანტური სახე. საჭიროა ახალი პუშკინი, რომ მწერლობა გაეტოლდეს ლენინს. ერთხელ ილჩმა გამოსთქვა სურვილი, რომ ფილოლოგებს შეედგინათ თანამედროვე ლიტერატურული ენის ლექსიკონი. შეუდგენ ამ იდეის განხორციელებას და მთავრობის თანამედროვე ინტერესით ადგენებდა თვალს ამ მუშაობას. თავისუფალ დროს ვლადიმირ ილიჩი კითხულობდა ზოლას, უკვარდა ტურგენევი და აგრეთვე ჩეხოვი.

მწერალი კასატკინი ასე ათავებს თავის წერილს: „ამ დარბაზში“—და აი იგი ასენია ამ დარბაზში, კოლონებს შორის, სიკვდილის უკანასკნელ ტრიბუნაზე და თითქმის კიდევ ბრძანებლობს: „პროლეტარებო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით“ (უკანასკნელი ზეზარინისა).

პ. კოვანი ამბობს: კაცობრიობა გაჭოფეს თავის ისტორიის ორ ნაწილად: „ლენინამდე და ლენინის შემდეგ“.

პოეტ სტეფანინის ლექსში არის ერთი მნიშვნელოვანი სახე:

„იქნება მიწათა მიწა

მისი საფლავი“.

მწერალი მ. ლევიდოვი სწერს: „კოსმიური, გრძნობა რეალობისა, რისგანაც თავბრუ ეხშება ჩვეულებრივ ადამიანს, ახასიათებდა ლეე ტოლსტოის და აგრეთვე ლენინს. იმ განსხვავებით, რომ ტოლსტოის თვალთვლება მიმართული იყო ადამიანებზე, ლენინის კი ხალხთა ილბალებზე.

მწერალი ქალი ლ. სეიფულინა იკონებს ლენინის მუხლს ნადეჟა კონსტანტინოვნა კრუჰსკაიას, რომელიც ყოველთვის გვერდში უდგა ლენინს და ახლაც სდგას მის კუბოსთან, როგორც ქანდაკება უკანასკნელ ყარაულზე. ქალის სახელი—ნადეჟდა, მომავალი თაობა მისცემს მას სხვა სახელს: „ერთგულება“. ილია ერენბურგი, „ხულოი ზურენიტოს“ ავტორი თავის წერილში: „ჩვეულებრივზე და არა ჩვეულებრივზე“ წარმოიდგენს იმ დროს, როდესაც ლენინი სცხოვრობდა მუშების უბანში ორლოვანს ქუჩაზე—პარიზში. აქ არის პატარა სახლი, რომლის წინაშე ეხლა ფსფუსებენ ფორგარაფები. ქუჩაში გამოდის კარის ქალი (привратница). იგი გაკვირებულია. იკონებს, რომ

ლენინის პირა ტვილისში.

საპატიო ვარაუდი სახალისი წინ.

აქ სცხოვრობდა ეს და ეს. მას ხშირად ეთხოვებოდა პრეტენზიები. აქ სცხოვრობდა დიდებული ადამიანი და მან ეს არ იცოდა? მაშ კარის ქალი ბრმა იყო? არა, ის არ იყო ბრმა. მაგრამ მდგმური იყო ჩვეულებრივი, მეტად ჩვეულებრივი ადამიანი. ვინ იფიქრებდა... მაგრამ ეს ქალი არ არის დანაშაულებრივ. უფრო ცხივრება არ იცოდნენ, თუ რა იყო ლენინი. ეს იცოდა მხოლოდ მან. და ამისა მისი დიდება. რა ვიცოდით ჩვენ მანამდე? შეიძლება და ხეტილი. ყუბარები და ლეკები. ჩვენთვის მოსაწყენი იყო პატარა სახლი ორღვანის ქუჩაზე. ამ დროს ლენინი იყო გოეტე „ფაუსტამდე“ და კიდევ კორსიკანელი პარიზის მანსარდებში. და ვინ იფიქრებდა, რომ ბავშვთა რომანტიკულ ბარიკადებიდან, წიგნისაკაცის ტომებიდან, ასეთ „უხერხულ მდგმურებს“ კამათიდან იქნება შექმნილი უდიდესი კოცხალი პირამიდა, პლანეტის მესამე ნაწი-

დაავიკრეცინა მწერლობის ოცნება და მოლოდინი. შეუძლებელია ლენინის შემდეგ დონეისოტობა და გამლეტობა. ოქტომბრის შემდეგ მოვიდნენ მწერლები პილნიაკი, ვსევ ივანოვი და სხვები, რომელნიც ეძებენ გმირს საქმისა და არა სიტყვისას. წარსული რუსული ლიტერატურა იყო აზნაურული, და ამ მწერლობას უნდა დაეძლია გამლეტობა. რუსულ მწერლობის მომავალია—გაღვიძებულ მასლების ეპოქა და ამ გზაზე რუსულ მწერლობისთვის ლენინის გრანდიოზული ფიგურა იქნება, როგორც ვარსკვლავი—მუდამ მორელვარ და შთამბეჭებელი.

იური სობოლევოვი თავის წერილში: „ლენინი მის თანამედროვეთა ნაწერებში“—ამბობს: „ლენინი მოელის თავის ჰომიროსს და ტოლსტოის. მისმა თანამედროვეებმა ვერ შექმნეს „ღირსეული სიმღერა“, რადგანაც ზნე დამბარმავებელია. მაგრამ მომავალ საუკუნეებში, როცა

ლენინის კვირა ტფილისში.

ცაცის და საბოგასპეტის წევრები ლენინის სტრათონას.

ლი, აშენებული ახალი გეგმით და დაკრული სისხლით? ყოველი მენშევიკი ლევი-როგანევიკი აეთივს ასეთ დასკვნას თავის წერილში: „ლენინი და რუსულ ლიტერატურის მომავალი“. ჩვენადღე რუსულმა მწერლობამ შექმნა უმოთავსებელ ტიპი ზედმეტ ადამიანის (лишнего человека)—ონგინის, პეჩორინის, ჩაკის, ლაერეკის, ოზლომოვის, ნეხლოდოვის, ივან კარაბაზოვის, ძია ვანისაი, კოტკ ლეტაევის, პლატონ კარაბაევის (непротивление алу). ესენი იყვნენ სიტყვის გმირები, დამარცხებულნი ნებისყოფით, შვიგროვის მახრის გამლეტები, მაგრამ რუსული მწერლობა ყოველთვის სცილობდა გადაეხება საბედისწერო წრე და შეეჭვნა საკმის ადამიანი. ასეთი ცდები ჰქონდა მაქსიმ გორკის, ვერსავეს. მეოცე საუკუნეში გამოდიან მწერლები, რომლებსაც უნდათ შექმნან მოქმედების გმირი. შემდეგში ლიტერატურა განვითარდება ლენინის ნიშნის ქვეშ, რომელმაც თავისი პიროვნებით

ლენინის სახელი გახაზურდება, როგორც გმირული ლეგენდა, მხატვრები და პოეტები არ აუღლიან გვერდს იმ ნაწერებს თანამედროვეებისას, რომელნიც უძლური იყვნენ გამოეხატათ მთელი სიღრმით შემოქმედება და ბუნება მასწავლებელის და ბელადის, თუმცა ცდილობდნენ აღეშტადათ ურჩ სიტყვაში მისი გიგანტური და ბრძნული სახე.

ტუვენხოლი—კრიტიკის გამოსატყვამ სურვილს, რომ კრემლში დაიდგას ძეგლი, რომელიც იქნება დაავიკრეცინება ლენინის სახის, ამ მონუმენტალურ ძეგლში, ამ მონუმენტში უნდა გამოჩნდეს ის დაუფიქარი და დიდებული ტრაველია, რომლითაც პროლეტარული მსოფლიო შეიჭრა ლენინის სიკვდილს. ამ მონუმენტში უნდა გამოჩნდეს ლენინის სიმამრე და ენერგია, რომლითაც მან განაყუფიერა რუსეთი.

რუსი პოეტები ლენინზე.

ლ ე ნ ი ნ ს.

იგი ვინ იყო? იყო ბელადი.
ხალხთა სურვილის და ნებისყოფის.
მან გამოსცვალა კაცობრიობის
გზა. გადალახა საუკუნენი.
და ოქტომბერი მან თვითონ შექმნა.
მან შემოკალა ეპოქა სირბილი.
და ეს ეპოქა უფრო დიდია,
ვინემ ბრწყინვალე დრო—რენესანსი.
ძველი ქვეყანა კვდება უძღური,
ახალი არის—ზღვა შემავრთი.
ოქტომბრის ცეცხლში მოსჩანს ლენინი
მოსჩანს საზღვარზე, ვით გოლიათი.
ო, დედაჩემო! მწვანე პლანეტა,
პატარა ბურთო ვარსკვლავთა შორის,
შენი დიდება ეს სახელია—
კეთილშობილი და მშვენიერი!
ის მოკვდა! იყო სულ ერთი წუთი
ეპოქა სიბოლაში. მაგრამ ქვედითი,
ის აღემატა დაბალ სიიკუბუტეს,
და ჩვენ ვადიდებთ მის სახელს მუდამ.

ვალერი ბრიუსოვი.

ლენინის გასვენებაზე.

განა სტიროდენ მარშებით ორკესტრები,
განა სვედიანად გრგვინავდენ საყვირები,
არა, ქვითინებდა მხოლოდ ჩემი გული,
რომელიც იცლებოდა უწმიდეს სისხლით.
განა დროშები იწვოდენ ტრაურში,
როცა შეიმოსენ ისინი შავით,
ეს ჩვენ დავიკლანეთ, როგორც ხანძარი,
როცა დაგვიბრძვდა ცრემლებით თვალები.
განა არმიელნი თოფებით გაიძაგრენ,
როცა მოდიოდენ როგორც ჩაქურები;
ეს ჩვენ ავიბურძღვით და დავიგრიადეთ:
არასოდეს, დახვევა უკან!
ცაზედ არ ზმუოდენ პროპელერები.
მოზოლანების არ იყო ფრენა.
შენი ლოზუნგები ცაზე დადგინდნენ,
შენმა სიკვდილმა წინ გადაგვიცოდა.
წითელი კუბო ირხეოდა მზრგებზე,
გრავალი კლანდი დაოშების ძახილს,
ჟვლე ფიცს სდებდა—ფიცს შეურყეველს:
ან გამარჯვება, და ან სიკვდილი.

ა რ გ ვ ჯ ე რ ა.

მაინც არ გეცერა, რომ დავგათოვით
ტელეგრაფები.
ის ჩვენთან არის დაუდგრომელი
დიდი კამანდარი.
როგორც ყოველთვის სავეს ალერსით,
შეუდარები...
მას მიჰყავს მტერზე
მშრომელთა ჯარები.

დ. სამოილოვი.

არის ყრუ ლამე, თუ განრისხებით
მოდიან გრივლები,
მაინც ბრწყინავენ და იკინიან
ლენინის თვალები.
მაინც არ გეცერა, რომ დავგათოვით
ტელეგრაფები...
ის ჩვენთან არის დაუდგრომელი
დიდი კამანდარი.

ნიკოლოზ პოლტავეცი.

ს ა მ უ დ ა მ ო ტ.

ეს უთუოდ დარჩება—
ღიმილი მიხუჭულ თვალების...
ახლაც პორტრეტიდან
გვიცქერის იგი.
ყოველთვის ოცნების თვალთა
დავინახავთ ჩვენ
თმებიდან გამარჯვლს
გენიალურ თავს.
დაგვრჩება სსოვნაში
მოღუნული ფართე მხრები,
როგორი სიმძიმე
უნდა დასწოლოდა მათ.

ანდრე ირკუტოვი.

ლენინის სსოვნას.

არა, ახლა ვერაფერს იტყვი!
შეიძლება ერთი ან ორი წლის შემდეგ...
როცა ყოველივე იქცევა თქმულებად.
და სვედას დაფარავენ თოვლები...
მაშინ, როცა ეს დანაკარგი
იქნება ნაკლებად მტკიცეფეული.
ჩვენ ახლა მივსვენებთ მამას და ძმას
დასამარხავად ქალარა მიწაში.
არა, ახლა ვერაფერს იტყვი,
გარდა მალა, უფარვის ფრახებისა.
დე, დაფურქვიოს ამ სამარეს
ჩვენი მწუხარე თვალების სვედა.

კ. ზახაროვი.

ი ლ ი ჩ ს.

ჩვენი ბელადო დიდშუბლიანო
და კაპიტანო ჩვენი გემისა,
მიგვაყავდა უცხო ნაპირებისკენ
რუსეთი, მასთან მთელი ქვეყანა!
შენ მიგვატოვე ოკეანეში.
უწყოდ გტირათ. შენ არ აღსდგები...
მაგრამ გვიბრძანებს შენი აჩრდილო,
რომ ჩვენ არ ვღვარათ ამო კრემლი!
თვითონ სიკვდილის ჩუმ სარეცელზე
ხარ კაპიტანი მშობლიურ გემის.
მშვიდობით ილიჩ! უკვდავი სულით
შენ—დახმარე შენს მემკვიდრეებს.

ვერა ილიჩა.

რა იყო და რა მოხდა.

ვალეკო უცდიდა სოფიოს და რა წაშს გაიგონა ეტლი გაჩერდაო უმაღლ გამოვარდა ქუჩაში. დაინახა, სოფიო ეტლს მიყრდნობია და უძრავად დგას, მეეტლე მას შეჩერებია და თან ზუტაბუტებს: „როდისღა გამანთავისუფლებ?“

ვალეკო მივარდა სოფიოს: „გენაცვა, სოფიო, რა ამბავია?“

— „რედიკული დავეარგე... ფული“... ძლივს წაიღულელდა სოფიომ.

ვალეკომ იტაცა ჯიბეში ხელი, აწოილა ფული, გაუსწორდა მეეტლეს, მოჰკიდა ხელი სოფიოს და თითქმის

სიციქმ უმატა სოფიოს. ზოდვა დაიწყო. ვალეკო მთლად დაინახა, არ იცოდა რა ექნა. გაქცეულიყო ექიმისათვის, როგორც დანებებინა თავი სოფიოსათვის... მიუღმა იქვე საწოლს საფარქელი, ჩაჯდა შიგ და შესცქეროდა სოფიოს. სოფიო დიდ ხანს შეოთავდა, მერმე ცოტა მიუქლდა, დამშვიდდა, თითქმის ჩაეძინა. ვალეკომაც ჩასთვლინა საფარქელში, მაგრამ ხშირად უცებ გამოიღვიძებოდა ზოლზე და შეხედებდა სოფიოს. სოფიოს ეძინა...

დაატყო რა ვალეკომ სოფიო დამშვიდდაო, გავიდა თავის ოთახში და მიწვა ისე გაუსდელი ლოგინზე.

დაღის შვიდი საათი იყო რომ ვალეკოს უცებ გა-

ლენინის კვირა ტფილისში.

თავისუფლების ზოდანი—სამგლედიკოთა თაღი.

ხელით აიყვანა კიბეზე, შეიყვანა ოთახში და დასვენდა საწოლზე.

უგრძნობლად დაეშვა სოფიო ლოგინზე, გული წაუვიდა. შეშინდა ვალეკო, ეცა წაალს, შეასხა სახეზე წყალი სოფიოს. სოფიო ოდნავ გონს მოვიდა, მაგრამ მეტად დასუსტებული იყო, სიტყვას თითქმის ვერ ახერხებდა. ვალეკომ მაჯა გაუშინჯა, შეატყო დიდი სიცი. აღარ მოერიდა, გახადა ქალს და ჩააწვინა ლოგინში. სოფიო ვერაუფრს გრძნობდა, მაშინაღორად ემორჩილებოდა ვალეკოს, მძიმედ სუნთქავდა, თვალები ამღვრეული ჰქონდა.

მოეღვიძა. წამოხტა, გამოიღვიძებოდა თვალები და ეცა სოფიოს ოთახს. სოფიოს გაეღვიძა. მოსულიერებულიყო, მაგრამ სახე მეტად გაუთიერებული, თვალში ჩაცვივული ჰქონდა.

ვალეკო მიუჯდა და აღერისთ შეეცითხა: „სოფიო, ჩემო გვრიტო, როგორა გრძნობ თვეს?“

— „არა მიშვს რა... ეხლა კარვად ვგრძნობ თვეს... შენ შევაწოხე, მაპატიე“... ლონე მიხილდი ეუბნებოდა სოფიო.

„მამ გენაცვა, სოფიო, მე გავირბენ სამართევლოში როტმისტრს დავეთხოვები და უმაღლ დაებრუნებები, თან ექიმს მოვიყვანე?“

ამ სიტყვებზე სოფიო უცბად წამოაჯდა ლოგინში, სტაქა ხელი ვალიკოს და კანკალით შესახა:

— „ნუ, ნუ სამართევლოში ნუ წახვალ... მეშინიან... მარტო ვერ დაერჩები... როტმისტრი?... რომელი როტმისტრი?... როტმისტრი იქ არ იქნება“... ურევდა სიტყვას სოფიო და თან ებლაუჭებოდა ვალიკოს, ცახცახებდა და სახეზე ძლიერი შიში ჰქონდა აღბეჭდილი.

ვალიკომ დააწვინა კვლავ სოფიო, ხელზე ჰკოცნიდა უალერსებდა, ამშვიდებდა თან ეუბნებოდა: „კარგი, კარგი, დაერჩები, არ წახვალ... მაგრამ მაინც როგორმე უნდა შევტოვოთ სამართევლოში, რომ დღეს ვერ მივალ“.

სოფიო დამშვიდდა და ეხლა დამშვიდებული ელაპარაკებოდა ვალიკოს: „ნერვები მაქვს საშინლად მოშლილი... რასა ვლაპარაკობ მე თვითონ არ მესმის... წადი, წადი სამსახურში... მე არა მიშავს რა... ოღონდ მალე დაბრუნდი. შენ გენაცვალე მომიხვე მეზობლიანთ გოგო... ბავშვს მოუტაროს, მალე გაიღვიძებს... წადი, წადი... ჩემი დარდი ნუ გექნება“...

ვალიკო სამართევლოში უცდის როტმისტრს, მაგრამ როტმისტრი არსადა სჩანს. უცერს ვალიკოს და თან ღელავს: „რაღა დღეს გაუწვრა ღმერთი, იქ სოფიო ისეთ მდგომარეობაშია... როტმისტრი და სამსახურში დაგვიანება? ეს ხომ წარმოუდგენელია“... მალი მალ წამოხტება ვალიკო, მოუთმენლად დადის ოთახში, ხშირად ფანჯარაში გაიხედავს, როტმისტრი ხომ არ მოსჩანსო? მაგრამ

როტმისტრი არსადა სჩანს. უკვე შეთვრთმეუტ საათი დაიწყო. მაგრამ როტმისტრი არსადა სჩანს.

შემოიღო კარები და ოთახში ღებების ელარუნით შემოვიდა სამართევლოს უფროსი პოლკოვნიკი. ვალიკო ფეხზე წამოხტა, თავი დაუკრა. პოლკოვნიკი შეეცითხა: „როტმისტრი ჯერ არ მოსულა? რა ამბავია? გუშინ თქვენთვის ხომ არა უთქვამს რა?“

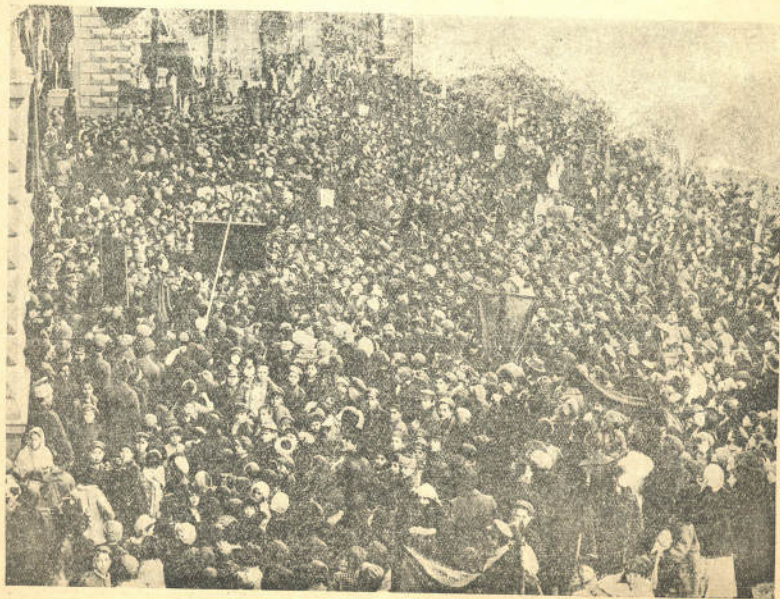
— „არა, ბატონო პოლკოვნიკო,“ მიუგო ვალიკომ. ამ დროს კარი შემოიღო და ოთახში შემოვიდა გაფითრებული, შეშინებული სამართევლოს ადიუტანტი.

„ბატონო, პოლკოვნიკო, დიდი უბედურება შეგვემთხვრა... როტმისტრი... ეხლა ტელეფონით გადმომცეს სასტუმროდან, რომ... როტმისტრი... მოკლული უნახამთ... ოთახში“...

პოლკოვნიკი იქვე სკამზე დაეშვა, სიტყვა გაუშრა ყელში... ადიუტანტი განაგრძობდა: „წუხელის როტმისტრი სასტუმროში მისულა, ოთახი დაუქირავებია და ღამე იქ გაუტარებია, თან უბრძანებია, რომ დილის შვიდ საათზე გაეღვიძებინათ. მაგრამ ცხრა საათამდე კარი ჩაკეტილი ყოფილა და შემდეგ სასტუმროს პატრონს გაუღებინებია კარი და რომ შესულან ოთახში საწოლზე როტმისტრის გვამი დახედვრიათ. მე გავეცი განკარგულება, არაუარსათვის ხელი არ ეხლოთ და ეხლა თქვენს განკარგულებას მოველი“...

პოლკოვნიკი გონს მოვიდა, წამოდგა და უბრძანა

ლენინის კვირა ტფილისში.

ბავშვთა დემონსტრაცია.

ადიუტანტს: „აბა ეხლავე უნდა წავიდეთ სასტუმროში, თქვენ ვაჟლებზე გამოძიების წარმოებას... და გასწია ოთახიდან.“

„ბატონო, პოლკოვნიკო! მოახსენა ადიუტანტმა: „თარჯიმანი დაგვირდებდა, იქ სასტუმროს მოსამსახურეებმა ბევრმა რუსული არ იცის.“

პოლკოვნიკი მომბრუნდა, მოჭკრა თვალი ვალიკოს და უთხრა: „აბა თქვენ წამოგვეყვით, თარჯიმანობას გასწევით?“

— „გემამა წავიღოთ,“ გაიფიქრა ვალიკომ: „იქ სოფლის ვინ იცის რა ემართება და... მაგრამ რას გააწყობდა, უარს ხომ არ ეტყოდა პოლკოვნიკს...“

პოლკოვნიკმა, ადიუტანტმა და ვალიკომ მალე მი-აგვიანეს ცილით სასტუმროსთან. დაფეთიანებულა და ხარდაცემული სასტუმროს პატრონი და მოსამსახურენი დახუცდნენ მათ. ზეითი ნუშრებიდან დახვდა პოლკოვნიკს ადგილობრივი ბოქაული, რამდენიმე პოლიციელი და ექიმი.

გააღეს ოთახი, შევიდნენ და დაიწყა გამოძიება. ექიმმა გასინჯა გვამი, დანახანს მოუნდა სინჯვას, დასუნა ტურტებს და ბოლოს დანახვდა: „მოწამლულია, თითქმის თორმეტი საათის თუ არა მეტის წინაა გარდაცვალებული...“ ადიუტანტი ოქმსა სწვრდა, პოლკოვნიკი გაფაცი-ცებით ოთახებს ათავლიერებდა. ვალიკო როტმისტრთან იდგა. ამ დროს პოლკოვნიკი დაიკლვა ერთ საგარეშოთან და იატაკზე რედიკულს მოჭრა თვალი; აიღო და მოუ-ტანა ადიუტანტს:

„აი ეს კი შეიძლება ბევრს რასმე გვეტყვიან“, ხელ-ში ეჭირა სოფლის რედიკული. ვალიკომ მოჭრა თუ არა თვალი რედიკულს უმაღ იქნო. „სოფლის რედიკული?“ გაუფიქრა თავში და ველარ აშორებდა თვალს. „საიდან, როგორ?“ ამ დროს პოლკოვნიკმა გახსნა რედიკული, ამოიღო ფული და ხელსახოცი. ვაშლა ხელსახოცი და ზედ ამოკერილი წითელი ასოები აღმოჩნდა. „ს. მ.“ „სო-ფლი მისურაძის“. უმაღ მიხვდა ვალიკომ და თათქის ვიდაც გაეფარებოდა შამუგითი მის გულზე სჭირდა ამ ასოებს. პოლკოვნიკი კი უყარანხებდა ადიუტანტს „ჩაწერეთ: რედიკული შვეი ტყავისა... ხელსახოცი, ასო-ებით...“ „ს. მ.“ „ყურში თითქმის ჩაქრით სცემდნენ ვა-ლიკოს. დაქათმებს მოსამსახურეებს, სასტუმროს პატრონს, მეკარეს. გამოირკვა, რომ როტმისტრი საღამოს ერთ ქალ-თან ერთად მოვიდა სასტუმროში, შევიდნენ ნუშრში, მოთხოვნის ვახშიმ, სასმელი. მეკარემ უჩვენა რომ ღამის ათი საათი იქნებოდა რომ ქალი ჩამოვიდა კიბეზე და წავიდა სასტუმროდან. ქალს სკელი პირბადე ჰქონდა აფა-რებელი და ვერავინ იცნობდა.“

პოლკოვნიკი დარწმუნებული იყო, რომ აქ თვით-მკვლელობის ადგილი არა ჰქონდა. როტმისტრს არავი-თარი ბართი არ დაუტოვებდა და რამდენადაც იცოდა პოლკოვნიკმა როტმისტრს არც უნდა ჰქონოდა თვით-მკვლელობის მიზეზი. ცხადია რომ ეველადიარ ამ უცნობ ქალის რეგული ტრაილებდა და გამოძიების მთელი მი-ზანი სწორად ამ ქალის ვინაობის გამოცნობაში იყო. მაგრამ როგორ, რა გზით. მართალია ხელთ თითქმის მე-ტად მნიშვნელოვანი საბუთი ჰქონდათ, რედიკული და ხელსახოცი ასოებით, მაგრამ... მხოლოდ ერთი კითხვა ვერ გამოერკვია პოლკოვნიკი: რა ნიდაზება ჩადენილი მკვლელობაზე... წმინდა რომანოვლ მკვლელობასთან აქვს

საქმე. თუ... მიზეზი პოლიტიკურია და ეს წმინდა წყლის ტერორისტული აქტაა...“

ვალიკო მთლად გაბტერებული იდგა. ერთი ორჯელ კითხვით მიმართა ადიუტანტმა და ვალიკომ რალატ და-ბნეულად უპასუხა, ასე რომ ადიუტანტმა გავერდებინა შეხედა და გაიფიქრა: „უჩვეუა და ალბად შეზინდა!...“ შეგანიკურად უთარგმნა ვალიკო მოსამსახურეთა ჩვენ-ებას. შინაშინა ჩვენებას კი თითონ არ ესმედა. მაგი-დაზე იღო რედიკული და ხელსახოცი და სწორედ აქედ-ენ იყო მიმართული ვალიკოს თვალი. „სოფლი, აქ სას-ტუმროში, როტმისტრთან ერთად?... ყოვლად შეუძლებე-ლია!...“ ფიქრობდა ვალიკო. მაგრამ რედიკული? ესაა თუ დაეკარგა, სასტუმროში, აქ როგორღა აღმოჩნდა?... იპოვა ვინმე? რაღაც სწორედ იმან იპოვა ვინც ეს სას-ტუმროში როტმისტრთან ერთად მოდიოდა?... რა კავში-რი აქვს სოფლის როტმისტრის მკვლელობასთან?... აზრი ირგეა, ხან საშინელი იქვე გაუბრუნეს ვალიკოს თავში. ერთში იგი დაუფიქნებულა, რომ სოფლისა და მკვლელო-ბის შორის არავითარი კავშირი არ პრის, მაგრამ... სო-ფლისა და როტმისტრის შორის... განა შესაძლებელი არ არის სოფლი აქ როტმისტრთან ყოველთვის და დაიწყე-ბოდეს რედიკული? მკვლელობა კი შეძლებს მოიხად?... მეკარე ხომ ამბობს ქალი ადრე წავიდა... ტანსაცმელი ქალისა ვერ აღჭურა მეკარემ, მხოლოდ თქვა რომ ქალს სკელი პირბადე ჰქონდა სახეზე.

ვალიკოს კი კარგად ახსოვს, რომ სოფლი დაბრუნე-ბისას უპირბადეთ იყო. მას რაშია საქმე?... რა ჯოჯო-ხეთარი ქსელი შეიქმნა... ბოლისდაბოლის დიფირტა აზრი და ვალიკოს გინებდა ერთი საშინელი დასკვნა ჩამოყალიბდა: „მატყუებდა!“ მოაგონდა ვალიკოს სოფლის შემოსავლის ღირნარი წყარო, სოფლის ქვევა, თიკარში საიდუმლოდ სიარული... „მატყუებდა, მატყუებდა!! მაგრამ რა მიზნით, რისთვის? სათადარიგოდ ვყავდი? როტმისტრ-თან კავშირი აღბად წყდებოდა და ახალი მოკავშირე იყო საკირო? იქნებ მთელი ამბავი სოფლის მიერ მოთხოვნილი მის გათხოვნილობა და დაქვრივების შესახებ მტკიანის სიკრუე იყო, ზღაპარი განზრახ მოგინებოდა?...“ რისთვის მატყუ-ებდა? კვლავ ეს კითხვა არ ეშვებოდა ვალიკოს. ხან წარ-იგონდებოდა თვალწინ ღონე მიხილი, გაფითებული სოფლი და გულში სიზარატოდ აღვირბოდა. აი დასტე-რიან მას სოფლის ღრმა თვლები და ვალიკო მათში უსაზღვრო სიყვარულს ხედამ... აგონებდა ის ნეტარების სასვე საღამო, როდესაც ესოდენი ბედნიერება იგემა. მა-გრამ აი აქ ეს რადიკული, ხელსახოცი ხომ მისია, საიდან, როგორ?...-

გამოძიება სასტუმროში დამთავრდა. პოლკოვნიკი, ადიუტანტი და ვალიკო დაბრუნდნენ სამართლებრივში.

მართალია ჯერ მეცადინეობის დრო არ იყო გასუ-ლი, მაგრამ ვალიკო დათხოვა ადიუტანტს და გამოვიდა სამართლებრივში... ეხლა შინ მისვლა ეძნელება, თითქმის ეზინოდა სოფლისთან შეხვედრა. არ იცოდა როგორ მოქცეულიყო, გრძნობდა, თავს ვერ შეიკავებდა, სოფლი ავადმუთუე, ისედაც დატანჯული, იქნება ამ საქმეში არა-ფერ შეაშინა... მაგრამ არა, არა... ყოვლად შეუძლე-ბელია ფაქტების ასეთი ჯოჯოხეთური გადაკვანძა... უნდა გამოირკვეს საბოლოოდ საქმე. ადრე თუ გვიან ეს უნდა მოხდეს და რაც უფრო ადრე მოხდება ისა სჯობია. ვა-ლიკომ ფეხი აუჭკარა.

ლენინის კვირა ტფილისში.

ქალაქის აღმასკომის შენობა.

მივიდა სახლში, შევიდა ოთახში, სიჩუმეა, არა ის-მის რა. სოფიოს ოთახის კარი მოხურულია. ვალიკომ იჯდა მაგიდასთან, სცდილობდა დამწვევებს, აზრების და-ლაგებას, მაგრამ გარკვეულ აზრს მაინც ვერ დასდგომა. ამ დროს მოესმა, სოფიოს კარი გაიღო, იგრძნო სო-ფიო კარზეში სდგას, მაგრამ მისკენ მისვლისა ეწინააღმდეგა. „ვალერიან პეტროვიჩი... მოხვედრით?“ მოესმა სო-ფიოს ხმა. ვალიკო მიბრუნდა მისკენ და ვერ იცნო სო-ფიოს. გამბარო, ფერ მხდილი, ჩაცვიფრული თვლებით, სოფიო მიჰყრდნობდა კარის ჩარჩოს, ეტყობა თავს ძა-ლის ატანდა, ჭოღის იდგა.

ვალიკო წამოიღვა, გასწია მისკენ, მძიმედ მიდიოდა, ფეხებში თითქო ბორკილი გაუყრიათო. სოფიო შეტრირ-მანდა და მუხლებში ჩაიკეცა, ის იყო იატაკზე დაეცე-მოდა, რომ ვალიკო არ მოშველებოდა. ვალიკომ მოხვია ხელი, წამოიყვანა და დასვა საფარველში. ღონე მიხდილი სოფიო რამდენიმე წუთს გაჩუმებული შესცქეროდა ვა-ლიკოს. საშინელი ტანჯვა იხატებოდა მის სახეზე, თვა-ლებში ცრემლი ბრწყინებდა. სოფიომ ღრმად ამოიხსრა და მის სახეზე უტბად მტკიცე გადაწყვეტილება აღბეკ-და. ქალმა ღონე მოკრთა, თავს ძალა დაიტანა.

„ვალერიან პეტროვიჩი,“ დაიწყო სოფიომ „თქვენ აღბად უკვე გაიგეთ? რაც მოხდა... დრო ცოტა მაქვს... აღბად მაღე სამუდამოდ დაგშორდებით ერთმანეთს...“

— „რატომ უნდა დაგშორდეთ?“ უტბად წამოსცა ვალიკოს, მაგრამ თვითონვე იგრძნო რომ სულელური კითხვა მისცა.

„რატომ?... მწარედ გაიცინა სოფიომ: „მეტომ... რომ დღეს თუ ხვალ... დამატესადებენ... მაგრამ თქვენ, თქვენ ყველაფერი უნდა იცოდეთ...“ აქ თითქმის ღონე მოეშვა და სოფიო უკან გადახარა, ხელები ჩამოუშვა. მხოლოდ წუთის იყო გაჩუმებული, ყვლე ძალა დაატანა თავს და გაიხარა: „როტმისტრია... მე მოგკალი... როტმისტრის საყვარელი ვიყავი... თქვენ გატყუებდით... რატომ მოგ-კალი?... ჩვენ შორის ანგარიში გვაასწორე... შერი ვიძიე...“

თქვენ კი, თქვენ კი გატყუებდით... რატომ?... არ ვიცი... აღბად გარეწვილობის შედეგი იყო... ასეთი ვარ... სა-ხიზარი... დამივიწყეთ. შემოძღუდეთ...“ წამოდგომა სცადა ქალმა. მაგრამ ვერ წესძლო, დაეშვა, გული წაიყვია.

ვალიკომ აიყვანა ხელში სოფიო და გაიყვანა მის ოთახში, დააწინა საწოლზე. სოფიო გონს მოვიდა, მაგ-რამ საშინლად დასუსტებული იყო. სხლა საზე გაეწითლდა. უტბად გააჩქელა და სიტყ თანდათან პაუზოდა... ბოლუ დაიწყო. ხშირად ვალიკოს სახელს ახსენებდა, უაღრესებდა, სიყვარულს მფიცავდა... ვალიკო მთლად დაიბნა, არ იცოდა რა ექნა. ზედიზედ მოწოლილმა საში-ხელმა ამატბა მთლად არიეს. ზიზღი და სიბრაზული, აღ-შ-ფოთება და იმედის დაკარგვა, სამოთხის მოულოდნელი დანგრევა და თან სიყვარული, სიყვარული, მიუხედავად ყველა მომსდარის ერთმანეთში გადაიბრა, გადახლართა და საშინელ ქაოსად იქცა. რა ქნას, რა გზას დაადგეს?..

ამ დროს ცანდარბთა სამართავლოში დიდი ფაცა-ფუცი იყო. პოლკოვნიკი პირადიდ აწარმოებდა გამოძიე-ბას, მაგრამ ჯერ კელი არსადი სჩანდა. „ს. მ.“ იო ასოე-ბი, რომელნიც გამოძიების მთელს ღერძს შეადგენდნენ და თვლიდნენ არ შორდებოდნენ პოლკოვნიკს... იმავე დროს როტმისტრის სამეცადინო ოთახში აღიფრანტი პოლკოვნიკის დავალებით ჩხრეკდა და სინჯავდა როტ-მისტრის ქაღალდებს.

გადასინჯეს საიდუმლო აგენტების ქაღალდის და კა-ტეხის სია, მაგრამ „ს. მ.“ მაინც ვერ გამოიყენეს.

უკვე სამი საათის განმავლობაში სინჯავს აღიფრანტი როტმისტრის ქაღალდებს, მაგრამ თვალსაჩინო ჯერ არა-ფერი შეხვედრია. პოლკოვნიკი იქვე ის.

„იო ეს მეგინა გამოგვადგება ბ. პოლკოვნიკი“, მო-ახსენა აღიფრანტმა და გადასცა ერთი ქაღალდი. ეს იყო არზა სოფიო აღიფრანტის ასულის მისსურაძის, რომელ-შიაც იგი დამხარებას მოითხოვდა, რადგანაც მისი ქმარი მასხურობდა სამართავლოში და მოკლულ იქნა რევო-ლუციონერთა მიერ. არზას დართული ჰქონდა როტმის-

ლენინის კვირა ქუთაისში.

სამგლეოვარა პოლკესა ლენინგრაფის ქუჩაზე.

ტრის ხელით დაწერილი ცნობა: „მაისურაძე, აგენტი №, მოკლულია 19... წელს ამა და ამ თვის „ჯგუფისტების“ მიერ... შემდეგ არაზე პოლკოვნიკის წარწერა „მიერის ორისი მანეთი“.

პოლკოვნიკის სიხარულით გული აუტოვდა. „სოფიო მაისურაძე“. ეს ხომ სწორედ „ს. მ.-ს“ ახსნა... ეხლა მხოლოდ მისაპართი, მაგრამ ამას კი მალე გაიგებთ.

„დაუყოვნებლივ წადით“, მამართა პოლკოვნიკმა აღიუტანტს, „მისამართთა მაგიდაში“ და პირადად გაიგეთ მისამართი სოფიო მაისურაძისა რა წამს გაიგებთ დაუყოვნებლივ გაგზავნეთ აგენტი, შეკრიბოს ცნობები, ვინ არის, ვინ ცხოვრობს მეზობლად. თუ გასულია ქალაქიდან, სად წავიდა. ერთი სიტყვით ყოველი ლოზე უნდა ვისმართოთ და მოვებნოთ ეს ქალი. ევრძნობ რომ ნამდვილ კვალს მივაგენით...“.

სალამოს ცხრა საათი იყო, რომ პოლკოვნიკი მოვიდა სამართველოში და აქ აღიუტანტმა წარუდგინა მოგროვილი ცნობები: სოფიო მაისურაძე ცხოვრობს აქ და აქ. ერთი ოთახი ვაცემული აქვს, იქ ცხოვრობს სამართველოს მიდევანი... რამდენადაც გამოაკვია აგენტმა მეზობლების გამოკითხვით ქალი და ვატი მეტად დაახლოვებულნი უნდა იყვნენ. ქალი ამ ემად ვადა არის, როგორც ეს გადმოსცა აგენტს მეზობლის მოსამსახურე გოგონი. მას უფლის ვატი, სხვა არაფერი დაიარება... სამართველოში აღმოჩნდა კიდევ ერთი აგენტი, რომელიც თურმე კარგად იცნობდა სოფიოს ქმარს. გავიწილი ჰქონდა მისგან ორტ-მისტრისა და სოფიოს კავშირი. ერთი სიტყვით ბურჟის თანდათან ქრებოდა. კვლი აშკარად სჩანდა.

პოლკოვნიკი გახარებული ეხლა მხოლოდ ერთი კითხვის გადაწყვეტის ცდილობდა: პოლიტიკა თუ როგორი?..

სოფიო სალამოთი კვლავ ცოტა გამობრუნდა და მოსულიერდა. ვალიკომ დააპირა ექიმის მოწვევა, მაგრამ სოფიომ არა ქნა.

„ექიმები შე ევრას მიშველის... მეტად გაწუხებთ... ღირსი არა ვარ თქვენი ყურადღებისა“, უწუნებოდა ვალი-

კოს სოფიო: „მაგრამ მინდა ბოლომდის გავაცნო ჩემი თავი... არ მინდა რომ თქვენში რაიმე სიბრაღული დარჩეს ჩემს მიმართ... გაიგეთ ბოლომდის თუ ვისთან გქონდათ საქმე“...

— „მერე, მერე“... გააწვევებინა სიტყვა ვალიკომ, „დასუსტებული ხარო, ანდა რა საჭიროა“...

„არა, არა... ეს აუცილებლად უნდა მოხდეს, უნდა მომისმინოთ... მერე გეიანდა იქნება... ვინ იცის ამაღამ რა მომელის... თქვენ კი ყველაფერი უნდა აცოდეთ“...

და მოუყვა სოფიო თავისი თავდადასავალი... უამბობდა ყოველსფერის, არაფერს უმაღამდა... ვალიკოს თვალწინ გაიღვილა გულშემაზრავი სურათი ქალის გაბრუნისა და ვათახირებისა... ტანჯვა ღიჯიერი და სულიერი, დამცირება ქალისა და დამაინანს, მყარალი ჭაობი ჯაშუშობისა და პროვოკაციისა... არ ინდობდა თავის თავს სოფიო... დაწერილებით და ზედმიწევნით დაუხატა ვალიკოს მცელელობის სურათი, წვრილმანიც კი არ დაივიწყა.

„ეხლა სავსებით მიცნობთ... ეხლა ხომ მიხვდით, რომ ჩემთან დაახლოვება თქვენთვის დამამცირებელია... მე არ მინდა რომ ამ ტალახში თქვენც გაისვართ... მითუმ რომ... რომ... პირველი თქვენი იყავით, რომელიც მე... ლმობიერად... აღაშთაურად მომეცქეთ“.

ყველაფერი უამბო სოფიომ ვალიკოს, მხოლოდ დაუმალა მცელელობის ნამდვილი მიზეზი... გამოდიოდა რომ მხოლოდ შურის ძიებით იყო გამოწვეული, მაგრამ აქ თითქმის ყველაფერი არ იყო თქმული. რატომ შურის ძიების ყურეილი მხოლოდ ვალიკოს გაცნობის შემდეგ ალექსა სოფიოს გულში?.. აქ სოფიო თითქმის ყველაფერს არ ამბობდა და ამ კითხვას კი ვალიკოსათვის მეტად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. და მან პირდაპირ დაუსვა ეს კითხვა ვალიკოს.

„რატომ?.. მითომ რომ... შემიყვარდი“!..

ამ დროს კარი დააქაუნეს. ვალიკო გაფარდა თავის ოთახში, კარი გაუღო და ოთახში შემოვიდნენ სამართველოს აღიუტანტი, ბოქაული რამდენიმე პოლიციელი თურთ.

ბოქალური შევეითება ვალიკოს: „სოფიო მაისურაძისა, რომელ ოთახში ცხოვრობს?“ სოფიო ამ დროს კარებში იდგა, სრულიად დამშვიდებული.

— „მე ვახლავარ!“ წამოიძახა მან და მოუხალოვ-და ბოქალუს.

„დატუსალბებული ხარო, გაჰყვეით ამით“, მიუთითა ორ პოლიციელს.

მაგრამ ადიუტანტმა შეაჩერა, მიუბრუნდა სოფიოს და უთხრა: „მოემზადეთ, ჩაიკეთო... ლოგინი დაგჭირდებათ... მგონია ბავშვი გაეთო... შეგძლიათ თან წამოიყვანოთ, ან და გვითხარით ვის ჩავაბაროთ...“

— „თან წაიყვანე“, უბოძა მიუფო სოფიომ და გასწია თავის ოთახისკენ, მაგრამ ადიუტანტმა შეაჩერა: „მოთმინეთ, ბინა უნდა გავჩხრიკოთ“, მერე მიუბრუნდა ვალიკოს: „თქვენც მოემზადეთ, დატუსალბებული ხარო!“

ლენინის კვირა ქუთაისში

სამგლედიოვი დემონსტრაციის მიმწველნი, რ. ლიქ-სებურდის კი. მუშათა სახალისაგენ.

თავზარდაცემული ვალიკო ისე იყო გატყინული, რომ კარგად არც კი ესმოდა თუ რას ეტყებოდა ადიუტანტი. სოფიო მივირდა ადიუტანტს: „მე რა შეაშია, მე ჩავიღინე, მე დამატუსალეთ?“

— „სიადრე იცით თუ რისთვის გატუსალბეთ“, შეეცითა ადიუტანტი საზარელი ლიმილით.

„კარგად ვიცო და არცა ვმალამ არაფერს, მხოლოდ ამას კი გეტყვებით, რომ ესენი“, მიუთითა ვალიკოზე, „არაფერს შეაშია არ არიან...“

— „ამას გავაჩრევთ... ვნახათ... აბა ნულორ ვეცეიანებო“, უთხრა ადიუტანტმა ბოქალუს.

სოფიოს ლონემ უღალატა, ნახევრად გრძნობა და-კარგული იქვე დეშევა სკამზე. „როგორ?“, ნუ თუ ყველა

ეს ჩავიღინე შიტომ რომ ბოლოს და ბოლოს ხსნის მაგიერ ვალიკო დამეტუპა?!“ უცქმდა თავში სოფიოს: „მაგრამ ლინე, ლინე... დემტოთ ძალა მომეც, უნდა ვისხნა რაღაც უნდა დამეჯღეს!“

დაიწყო ჩხვება და გასტანა შეღამემდე. მერმე ვალიკო და სოფიო ჩასეს კალ-კალე ეტლში და მცველთა თახზლებით გაისტუმრეს ციხეში...

დიდ ხანს გასტანა გამოძიებამ. განდარმერია ყოველ ლინეს ხმარობა, რათა საქმისთვის პოლიტიკური აქტის ხასიათი მიეცა, მაგრამ ამას მაინც ვერ ახერხებდა. ვალიკოს გაჩხრეკის დროს არაფერი უბოძეს. სოფიომ კი დღე თავიდანვე გამოძიებელს ყველაფერი გულხზილად უჩვენა, არაფერი დამალა და არც თავის თავს და სახელს ზოგად, პირიქით უფრო ახვიდებდა ყველა თავის ჩადენილს. გამოძიებელი ყოველ ლინეს ხმარობდა, რომ ვალიკოსა და სოფიოს შორის კავშირი გავა, მაგრამ ამაოდ. ვალიკო ყოველისფერზე უარს ამბობდა, აგრეთვე სოფიოც. ექვსი თვის გამოძიებამ ამ მხრით ვერაფერი შესძინა განდარმერის და სასამართლოს. ბოლოს და ბოლოს ვალიკო ამ საქმიდან გაანთავისუფლეს, მაგრამ განდარმერმა მაინც ხელიდან არ გაუშვეს და ხუთი წლით ტურქხანის მხარეს გადასახლება გადაუწყვეტეს. იჯდა ვალიკო სატუსალბოში და უცდიდა მორიგ ტავს. სოფიოსი დლიდან დატუსალბებისა არა იცოდა რა, რადგანაც სოფიო მეორე საპრობილეში იმყოფებოდა. დადილიდან ციხეში ვალიკოს პარტიული ამხანაგები, არა ერთხელ შეეცადა მათ საშუალებით სოფიოს ამბების გაგებას, მაგრამ ამაოდ. სოფიოს მეტად სასტიკად ეყარბობოდნენ და მასთან არავის უშვებდნენ. ბოლოს ვალიკომ ამხანაგებს შეამჩნია, რომ იგინი საზოგადოთ რაღაც თითქმის თავს არიდებდნენ სოფიოს საქმეს.

სატუსალბოში საიდუმლოება ძნელად თუ დაიფარება, მეტადრე როდესაც საქმე პარტიმარს ეხება. სატუსალბოში, სადაც სოფიო იჯდა ვინ იცის რა გზით, მაგრამ მაინც გაუგეს, რომ სოფიო განდარმერს „საყვარელია“ და „ოხ-რანკაშია“ მსახურობდაო და ამან, რასაკვირველია, სოფიოდამი საშინელი სიძულვილი გამოიწვია ტუსალბის შორის. სოფიოს ბოიკოტი გამოუცხადეს და ციხეში ბოიკოტი ეს ხომ საშინელება იყო. პარტიონი სოფიოს არავინ ჰყავდა, არსიდან არაფერი მოსდიოდა, პაწია შეიღისა არა იცოდა რა და თან კვირა ისე არ გავიღოდა, რომ გამოძიებელს არ გამოეძახა და აქ იწყებოდა ქალის საშინელი ტანჯვა და წვალება. გამოძიებელი ერისი მხრით და განდარმერი მეორეს მხრით მთელი საათობით აწვალებდნენ ქალს და ძალს ატანდნენ, ოღონდ კი ვალიკო საქმეში ჩაერთო და საქმისათვის პოლიტიკური ხასიათი მიეცათ. პირდებოდნენ დიდ შეღავათს, თითქმის განთავისუფლებას, ფულს, მაგრამ ეგრეს ზღვრდნენ. სოფიო გადაჭრით უარყოფდა ვალიკოს საქმეში მონაწილეობას და კვლავ იმყოფებოდა, რომ როგმისტი პირადი შერის ძიებისათვის მოკლა. ამ გზით რომ ეგრეს გახდნენ, ახლა იმის შეეცადნენ რომ სოფიოს უარი ეთქვა და ჩვენება შეეცადა მისი და როგმისტიკის ინტიმურ ურთიერთობაზე. მაგრამ აქაც ეგრეს გახდნენ. აუტანელ მდგომარეობაში ჩავარდა სოფიო. ციხის აღმინისტრატია განდარმერს თავის მხრით სტანჯავდა და ავიწროებდა ქალს, ტუსალბი თი-ვის მხრით უწყარბებდნენ სიკიცხლეს და ხსნა შევლა ამ საშინელ ჯოჯოხეთიდან არ სჩანდა. ეღარა აიტანა ქალმა

ლენინის კვირა ქუთაისში.

ნაშთადღევს № 4 სათვეო ქალაქის ბაღში მიტინგის შემდეგ საღიურით.

საშინელი ტანჯვა და მძიმედ აწვდ გახდა. გადაიყვანეს საპრობილეს საავადმყოფოში, მაგრამ აქაც მისი მდგომარეობა ბევრად ვერ შეიცვალა. ყურადღებას აჩვენებდა აქცევდა, მოუღვლი, დასნეულებული ქალი სწრაფად მიეჩენებოდა სამარისაკენ. ექიმებს მისი მორჩენის იმედი არა ჰქონდათ და სრულებით ხელი აიღეს მეურნეობაზე.

უკვე რამდენიმე დღეა სოფიო ისე ცუდად შეიქნა, რომ ლოგინს ვეღარ შორდება. იმდენად არის დასუსტებული, რომ ხელს ვერ აძირებს. ბედზე ქალის თავში მხოლოდ ერთი აზრი ტრიალებს: „სიკვდილი, სიკვდილი...!“. მაგრამ უცხად გაახსენდება პაწია შვილი და ცივი ოფლი დაასხამს: „ვინ იცის, რა მოუვიდა?... ხშირად ვაღიკო წარმოუდგება თვალწინ და აუტანელ ტკივილს აგრძნობინებს გულში... მიდის დღეები და სოფიოს საქმე მაინც ვერ დამთავრებულა, თითქმის განზრახ აჭიანურებს გამომძიებელი და სოფიო კი თანდათან სამარეს უახლოვდება.

საავადმყოფოში მომეღვლი ქალები პატიმართაგანი არიან. ერთი ასეთი უკვდავ ვითომდა სოფიოსაც, მაგრამ მოვლა მისი მხოლოდ იმაში გამოიხატებოდა: დილით საღამოთი ცხელ წყალს მოუტანდა, შეუდლისას საქმელს, სახარვეწ წვედს და ათასზე ერთხელ ოთახს გამოხეცტა, ერთ დღეს მსახური ქალი იყო კარგ გუნებაზე, თუ სოფიოს საცოდავმა მდგომარეობამ მას გული მოუღობო, ხოლო იგი მოუღდა სოფიოს, წლებში აძლევდა, თითქმის წამოუღლურსა კიდევ. მართალია მისი ადურსი მეტად უბეზო და თვისებური იყო და არც დამლაშებული სიტყვები აქლდა, მაგრამ სოფიოს თითქმის დიდი ხნის შემდეგ მზემ გაუშუქა. რამდენი ხანია ადამიანურად არაფერ დამლაშარკება, გული ამოუჩუყდა და ისღა შესძლო, რომ მსახურს ქალს ხელი მაგრად მოუჭირა და თვალტკემლიანი შესცქეროდა. გაიცნეს ერთმანეთი და ამ დღიდან სოფიოს ცხოვრებამ თითქმის ოდნავ გაუღიმა. მუდამ დღე, რაწამს მსახური ქალი ღრის მოპოვებდა, შედიოდა სოფიოსთან და აქ დიდ ხანს საუბრობდნენ ხოლმე. მსახური

ქალი ძველი ტუსალი იყო, იცოდა კარგად საპრობილის და პატიმართა ცხოვრება, ზნე ჩვეულება. თან და თან სმა ქანა სოფიოს გაუმჯობესდა მსახური ქალის მოწყალებით. სად მოუღობდა უკანასკნელი ვინ იცის, მაგრამ სოფიოს ზოგჯერ თეთრი პურის ნატები მოერთმეოდა, ხშირად ჩაიშაქარი, ზოგჯერ ხორციც. დატრიალდა მსახური ქალი, იმდენი უღიქნა ექიმს და ფერწლებს, რომ სოფიოს მათაც ცოტაოდენი ყურადღება მიაქციეს, დაუწყეს წამლობა, გამოუწერეს კერძი...

შეეწვია თანდათან სოფიო ახალ მეგობარს და მწყალობელს და გაუსხნა მის გული, უამბო თავის თავგადასავალი, თავისი უბედურება, თავის შვილის ამაგი. უთხრა რომ ერთად ერთი კაცი, რომელსაც შეეწლო ამ საქმეში დახმარება ისიც დაპატიმრებულია.

„მოიცა, მოიცა“, უპასუხა მსახურმა ქალმა: „შენ ამბობ, ის ყმაწვილი ციხეშია? გაეცემა სად არის... ქვალადს მოგიტან, შენ გვარი და სახელი დამიწერე... გავიგებ სადაც არის... თუ ზეგით ციხეშია იმასაც გავიგებ. იქაური ტუსალები ხშირად მოჰყავთ აქ ექიმთან და აქედანაც მიდიან ხოლმე... შენ წერილი დაწერე, ქალადს გიშოვი და გაგზავნა ზემო თავზე იყოს. პასუსსე მოგიტანენ... ამის აღვიღად მოეხერხებ...“

მეორე დღეს სოფიომ უკვე იცოდა, რომ ვალიკო ზემოდ ციხეშია, რომ იგი ორბიტისტრის მცველობის საქმეს ჩამოაშორეს და ხუთი წლით გადასახლება გადაუწყვიტეს ადმინისტრაციული წესით. ეს ამბავი მოუტანა მსახურმა ქალმა და თან გადასცა ქალადი და ფანქარი. „წერილი მისწერე და დღესვე გავუგზავნი“.

„რა პირით და სახით უნდა მიეწერო?“ ფიქრობდა სოფიო: „ვინ იცის როგორ ვეზიზღები და რა თვალთ მიყურებს...“

მაგრამ შვილისადმი სიყვარულმა გააბედინა დედის გულს და სოფიომ მისწერა ვალიკოს წერილი და გადასცა მსახურს ქალს.

ის იყო დილას ჩაი მიუტანეს ვალიკოს და კარების ამოტრიალში შემოიხედა მსახურმა ტუსაში და ღიმილით ბარათი გადასცა. ხშირად ხდებოდა ეს. დაპატრონებულ ამხანაგები უზგავნიდნენ ერთმანეთს მსახური ტუსალის ხელით წერალებს და ვალიკო დარწმუნებული იყო, რომ ბარათი რომელიმე ამხანაგისაგანაა. დღეს „მიღების“ დღეა და აღბად ვინმე, ვისთანაც მზახველებს არ უშვებენ, ვალიკოს სთხოვს ამის გადაცემას მახლობელთათვის. მაგრამ დახედა ბა ბარათს, ხელი აუკანაყლდა, იცნო სოფიოს იყო.

გაშმაგებით გადაიკითხა, სოფიო სწერდა: „მამატივო, ვიცი რომ ჩემი სხენება თქვენს გულში მხოლოდ ზიზღს გამოიწვევს, ვიცი რომ თქვენს წინაშე ვერაფრით გავიმართლებ თავს, მაგრამ... მაინც გწერთ, გწერთ უბედური, მომკვდარი დედა, რომლისთვისაც ამ ქვეყნად მხოლოდ ერთილია დარჩენილი, უპატრონოდ დაგდებული პაწია შვილი...“

მიუხედავად ყველა მომხდარისა, მიუხედავად ჩემი უსახელო დანაშაულისა თქვენს წინაშე, მაინც გწერთ... ვწერ თქვენს კეთილშობილს და პატრონს გულს და გვედრებით: მიშველეთ, დაეხმარეთ ჩემს პატარა ბიჭიკოს... ჩემთან არავის უშვებენ, მძიმედ ავად ვარ და დღენი ჩემი დათვლილი. სიკვდილი ჩემთვის სხნა იქნება, მხოლოდ ჩემი შვილი, შვილი აი რა მიმწარებს უკანასკნელ წუთებს... თქვენ გასოვთ, რომ დაპატიმრების ღამეს ჩემი შვილი მეზობლიანი ჩაეპაპარ და მას აქეთ არ ვიცი რა ბედი ეწია... მე მაყვს უშვოლი ძიძა და მამიდა, სოფ. მ-ში ცხოვრობენ... თუ როგორმე მიუწოდებთ ამბავს, იგინი ბავშვს წაიყვანენ და მათ ხელში უზრუნველყოფილი იქნება, მაშინ მე დამშვიდებული მოეცდები და მოეშორები ამ წუთისწიფელს... ვიცი თქვენს თვალში მხოლოდ სახიზროლმა წარმოვადგენ, როგორც დამიანი და ქალი, მაგრამ როგორც დედის მაინც უფლება მაქვს მოგმარათოთ ასეთი თხოვნით... უშველეთ უბედურს დედას!..“

მართალია სოფიო ბარათს ხელს არ აწერდა, მაგრამ ვალიკომ კარგად იცოდა ვისაც იყო ბარათი.

დღიდან დატუსალებებისა და განშორებისა სოფიო მუდამ თვალწინ ედგა ვალიკოს. პირველმა მწარე წუთებმა დიდხანა გახვლი და ვალიკომ ანალიზი გაუტეოთ ყველა მომხდარს. სოფიოს პიროვნებას ვალიკოს თვალში ჩამოშორდა ყველა ის საზარელი ჩიჩქა, რომელიც საშინელმა ღრმად და გარემოებამ სოფიოს მოსცხო, მხოლოდ რჩებოდა მაინც ერთი რამ: „რატომ იმ თავითვე არ გამოიმეტედა, რატომ მიმალავდა, მატყუებდა, მაშინაც კი როდესაც ვერაზომ შეეუყვარა ღრმად, გულწრფელად?...“ მაგრამ მიტრულმა ბარათმა და საშინელმა ტანჯვამ, რომელიც გამოსჭვიოდა ქალის წერილიდან ეს კითხვაც უშუალოდ...

ერთი კვირის განმავლობაში ვალიკომ ამხანაგების საშუალებით საქმე მოაწყო. სოფიოს ნათესავებს აცნობეს

ამბავი და მათაც სისარულით ასრულეს სოფიოს თხოვნა, წაიყვანეს მისი ბავშვი და ეს ამბავი ამხანაგებმა მიუტანეს ვალიკოს. ვალიკომ არ დააყოვნა და წერილით გაუგზავნა სოფიოს, რომელშიაც ამხნევედა და ახარებად შვილის ამბით. მაგრამ მისივე წერილი მეორე დღესვე უკან მიუტანეს და მსახურმა გადასცა: „ქალი გუშინ მომკვდარა და დღეს მარხავენ“-ო...

საბარალო დედამ შვილის ამბავს ვეღარ მოუტყდა.

განვლო ხანა. ახალგაზდა კომუნისტების ერთ ერთ ჯგუფის საერთო კრება. კრებაზე მოწვეულია ცნობილი კომუნისტი ვალიკო, რომელმაც მოხსენება უნდა გააკეთოს „უპატრონოდ დარჩენილ ბავშვთა საკითხის და მათი მოვლის ორგანიზაციის შესახებ“. ახალგაზდა კომუნისტებს პირზე ყველა ვალიკოს სახელი აწერია... ვისიხსნა კრება, გამოჩნდა ჭაბუკა მორცხული ვალიკო და იგრილა ტაშის კერამ... მოხსენებამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ახალგაზდა მსმენელებზე და სათანადო რეზოლუციაც გამოიტანილ იქნა. დამთავრდა კრება და ახალგაზდები შემოეხებენ ვალიკოს, დაიწყეს კერძო მუსიკა, შეკითხვები... ვალიკო თვალთ მიიპყრო ერთმა ახალგაზდამ. თექვსმეტწილმურტი წლის იქნებოდა, მეტად ლამაზი და მოხდენილი ყმაწვილი იყო. აცქერდება მას ვალიკო და თან აზრი უტრიალებს: „რავნა ვის მაგონებს?... თითქმის შინახამს სადმე... მეტადვე ეს ჟღერს შავი თვალები... სად შინახამს?... ან ვისა ჰგავს?...“ დარწმუნებულია, რომ ყმაწვილი ვილკას აგონებს.

„მზანაო, თქვენ რა გვაირი ბარათ? ვეღარ მოთმინა და შეეცითხა ვალიკო ყმაწვილს.

— შალვა მისურაძე, უპასუხა ყმაწვილმა.

„მისურაძე!.. თქვენი მშობლები?“ ხმის კანკალით ეკითხება ვალიკო და ეხლა კი მიხედა ვის აგონებდა ყმაწვილი.

— დედ-მამა არა მაყვს, მამა არ მასოვს, დედაჩემი კი...“ აქ სახზე სიწითლე მოედო, ბავშვს თითქოს სიტყვა გაუძნელდა, მაგრამ თავს ძალა დაატანა და დამთავრა: „დედა ჩემი ციხეში მოკვდა“...

თითქოს ვილკამც წაქარა ვალიკოს: „სოფიო ალექსანდროვნა?...“ ყმაწვილს ახლა თეთრმა ფერმა გადაჰკრა სახეზე, მაგრამ კვლავ ძალა დაატანა თავს. თვალთ თვალს გაუჯერა ვალიკოს და მტკიცედ უპასუხა: „დიახ, სოფიო ალექსანდროვნა!“

მეტად ადრედ ვალიკო. „თან აზრი უტრიალებდა: „იცის ყველაფერი, თუ არა?“

შეხედა ყმაწვილს თვალში და წაიკითხა მათში, რომ იცის, ყველაფერი იცის დღეს მისახებ, თავის ნორჩ წმინდა გულში განსაჯა იგი, გაიკო, მიხედა ყველაფერს და მხად არის პასუხისათვის...

ი. გიდეგანიშვილი.

სალეწი მანქანა.

კალობა ქიზიუში.

ჯერ ისევ ბნელა...
 მოუხშირეს მამლებმა ყივილს.
 ქეპის შემკეთი წამომდგარა და იხმორება.
 ოსტატი ცისქვეშ მწოლიარე ზანტად იძახის:
 «ცეცხლი შეუნივე, კარგარო!.. ხელად, თენდება!»
 ვშიშობთ, ავდარმა არ მოგვისწროს.
 მთელი წლის სარჩო არ დაგვიღუპოს!
 გმუზაობთ დღეში თოთხმეტ საათს,
 და ვეშურებით ძნების გაღწევას!
 ავირის მანქანა და იძახის ფიწლებით გლეხებს.
 ზოგნი მოსულან დავალით... სწევნ ჩიბუხებს.
 ჭრელ ხელსაბოცით თავიკრული ითვლის ტომარებს.
 ფიქრობს: პირველად მან გაღწეწოს, იძენს ქონაგებს.
 დიდი თაისი *) პატრონს მოაქვს ბოლოლით არაყი.
 ჭრთაძს არ იშურებს.
 მპირდება მუშებს მსუქან დედლებს და ინდაურებს.
 ზეთი ჩაუშვა ოსტატმა ჩარხებს.
 დიდი რემენი **) წამოსდეს საღწეს.
 — არეხეა ორთქლი! დაიწყეთ ჩქარა!»
 — «ჯერი ჩემია!» იძახის ერთი.
 მას ეცილება ბოლა-ბოლალი:
 — ჯერს არ დაგიტოვებ თავით ცოცხალი!
 — ვინ ოხერი ხარ, შენ დაგანებო?!
 — დედას გიტყვობ აბა, გაპყდე!
 — შე ჩემოლოცავ! გუშინ მოჰსულხარ...
 მე კი კვიაზე მეტს ველოდები!
 — კოჭლო!
 — ჩათლახო!
 — ქალაქის კინტო!
 — შე სახეძალო, შენზე წინ მე ვარ,
 გინდა ქვეყანა შენ გადასქამო?
 — ჩხუბი და ლანძღვა, სიტყვა უშვერი,
 — თუ მგ ჰოფაყი დაიწყებს ლეწვას,
 მე არ ვუშველი, მე არ ვუშველი!
 კარგარო, ყვირის: ძნა, ძნა მიეცით, ამხანაგებო!
 მაგრამ ვის ესმის მისი ყვირილი.
 ხელთ მოიმარჯვეს სახრე და კეტო!
 შე.... რად შეცილები! ჩემი ჯერია!
 — ხომ არ გაგიქდი! ხომ არ ხარ ცეტი!
 საცემლად მუშტი მოლღერია!
 შიგ ჩაერიგენ და ამშვიდებენ.
 მანქანა წივის... შივი ტრიალებს.
 ღმუხის ხალეწი ძნების მუღაბავი.
 ხეითქი გადასდით მომუშავეებს.
 მტყერი და ბუქი დაღამებამდე.
 — გადასწით ხამჯას! ნუ დაგუბეთ!
 — ცოტა შეაყუო! ამოგვასუნთქეთ.
 მზემ დააჭირა, კელავ მუშაობენ.
 ნატრობენ: ნეტა, გაწყდეს რემენი!
 ერთი ცულულტი შეჭვარია ცაკლის შავს გრილოს.
 მას დაეძებენ გაფაცეცილები!
 — ამხანაგი ხარ! რაათ გელალატობ?
 და გამოავლეს ფიწლების ცემით!
 თუ დაინახეს ცაზე ღრუბელი:
 შე უპატრონო, დაგვაცალეო!
 ხეითქი გადასდით, არ ჩერდებიან.
 კარგ ამინდს გლეხნი ეშურებიან.
 რომ ზამთრის სარჩო დაბანიან,
 თვითონ იცხოვრონ და სხვაც აცხოვრონ!

1921 წ.

ხანდრო შანშიაშვილი.

*) თია—ერთად შექრებული ძნები.

**) რემენი — ღამა თასხისა.

ნაპენარის დავი.

(ისტორიული).

და შექმნა კაცი მიწისაგან და შთაბერა პირს მისს სული სიყოფილისა.

ალეგოიის მარტენი, გუდარების მწვერვალის დასწვრივ, შენდებოდა დიდებული ეკლესია იმ საშლოცულოს მაგივრად, რომელი დაწესებულია ქრისტიანობის პირველ ხანში კრპთა საეანეს. ხევის პირი ამ ადგილის უფრო ვაკეა, დაღმართი ნელ-ნელა დაშეებული, თანთანობით, ხეის რომ ამოხეულ და გაივსება, უხე წყაროს მახე გადმოშინარეს. ამ წყაროს გვერდზე შეეშაღებინათ ტაძრის ადგილი: დაესწორებინათ, ჩაეკირნათ, საძირკველი დღუბით ჩაეყარნათ; ღრმა სარდაფი დაეტანებინათ გელახებით ამოტანილი. ვიწრო ხერხლით ფერითდებოდა იგი ჯურღმული დიდს გვირაბს, რომელს ვაველო მთა და ვასულყო ქართლისაქენ მიმართულ ხეში. წყაროსთან პირი ექმნა გვირაბს, მერმე ისევ ღრმა ჩასდევ.

რეკო, თვით ტაძარი და დიდძალი მასალი იყო საჭირო სხედასხვა გვარი. კარგა ხანი იყო, რაც ტაძრის ტანს აგებდნენ. კედლები, სვეტები, თიხები, ღვრენები უკვე აგებნათ და შეეკრათ. შენობა არ იყო ერთობ დიდი, არც შეტად მაღალი, ცოტა მიმეც მოსწანდა თვალათვის; მაგრამ ისეთი გვიდრი და ძლიერი, რომ მის შემხედველ დროთა დენას ყოვლის დამრღვეველს გული უწუხდა: იგი თამაშად შეებრძოლებოდა სტიქიონთა დამშლელ-დამხრწველ მოქმედებასა.

უკვე დრო იყო აღმართათ იგი გუმბათი, რომლის საფუძვლად აგებულ იყო მთელი შენობა: ის თვით ცა იყო შენობისა, მისი მიზანი, მის მდიდრულად დაგვირგვინება. დღე დღეზე მოვიდოდნენ ამ ძნელი საქმისათვის დიდ ოსტატს ბაჟურ ბერდიულსა.

ბაჟური აქამდისინ მხოლოდ შეიკადაშიგ დაჰხედავ-

ლენინის კვირა ქუთაისში.

სამშვიდობიარო პარკისა პარტიულ კომიტეტიდან პარტიის კომუნის ნოვდისკენ.

და ალგეთამდინა. უმთავრეს გვირაბს უერთდებოდნენ სხვა ხერხელები, რომლებს დაექსელათ მთელი კვერნავი ალგეთისა და მის მარცხენა შემდინარეს შუა.

გუდარების მწვერვალზე, პატარა წყაროსთან, უფინ იმ ხეგანის მცველი კრპი იდგა. ეხლა იქ უსრამზარი ჯვარი აფარათათ მთლიან ქვიდან გამოკვეთილი: „გულ-დამაინთ მაიდა“ სასწაულომოქმედი, მწვერვალისა და გვირაბის პირის ანგელოზები ღამ-ღამით ნათელ ბირთვებზედ თუ ცეცხლის შუბებზედ გადად-გადმოდიოდნენ ერთ-მანეთში, მეტადრე ელე-ჰეჭეს ღროს.

შენობის მახლობლად მთელი თავიქვე მოდებული იყო ალგეთის პირხედვე მოჭირი უსრამზარ ღრუდები. სხვანაირი ქვეც ბევრი იყო შორიდან მოტანილი. მარმარილოს ზოდებზე სჩანდა. შენდებოდა ციხე—გალავანი, სამ-

და სამუშაოს და ჰეღმძღვანელებდა შენობაზედ მდგომ ოსტატებს. არ ეცალა: მრავალი ციხე-ღარაბი თუ ეკლესია შენდებოდა ქართულთა ამ მყუდროდ ცხოვრების ღროს და ეველგან საჭირო იყო ჰაზრიანი თვალის შემოქმედ ხუროთმოძღვრისა. შენობებში საერთოილო ადგილს მაინც თითონ აგებდა თავისი ხელით: ევრვის ანდობდა. დიდად განვითარებული და გამოცდილი იყო იგი ხუროთმოძღვართ უზუცესი. ბიზანტიამიც იკოდნენ მისი სახელი. ბატონი მეფე ამაყობდა, რომ იმისთანა ხელოვანი ახლდა მას. მისი ანაგები შენობები დღესაც აკვირებენ ადამიანს. მისგან შენაუბებული დღუბი ქაზედ მაგარი. ამ დღუბით შელესილ კედელს მარჯვენას დააქობდა. ეხლაც იხილვის მის ხელის სახე უშულოდ. მიანასტრის აღაგებ-შა ბაჟურის სახელი შეტანილი.

ლ. ტროცკი, გ. ლენინი და კამენევი 1920 წ. მიტინგზე.

ოდა აღევჩებულა; ენა ებმოდა. მარცხენა ხელით ახლად აშლილ წვერს ებრძოდა, უღვაშს არხევდა. მის დანახვად ჭედ ქალის ბაგეს აეთვისა ღიმი დამკინი, ხოლო მის თვალი განცვიფრებამ დაადიდრონა. შენიშნა მწარმა; უნებლეთ ჩააკვირდა ქალწულის სახეს, მის გეტყველ თვალებს, უნაკლულო აღნაგობასა. გასცდნენ. გადიარეს ონისესთვის ძნელმა წუთებმა.

— მთლად ახალგაზრდა ყოფილა შენი ნაქები შაგირი.

— ოცდა სამი თოთხ წლის ქაბუკი გახლავს.

— ბერად შედგომა მაგისტანა ეცაკისათვის.

— არ დაიშალა; ბერი ბიძა აგუიანებს. დიდი ნიქი აქვს. ვამიგზანეთ ბიზანტიას განასაწავლავდა, შეაივდრეთ ბატონ მეფესა.

— დამაშვებებდა ჩემსა ეგ რაზმს. რა ძლიერი სჩანს! მოუხლებდა აბგარ-აბგარი.

მამას ეთანხმებოდა ქალი თვის გულში: შეუდარებელი რაინდი დადგებოდა იგი მწირი ქალის ფიქრითაც.

წაივდნენ სტუმრები. კიდევ დაიფიწყეს ეს შემთხვევა. მხოლოდ ონოფრეს ვეღარ დასცალდა იგი. არა! დაივიწყა იმანაც ყველანი და ყოველივე. გარდა მღიმიარე მზეთუნახავისა, გაკვირება რომ ასახოდა ლამაზ თვალებში. ვეღარ მოჰშორდა იგი ქალი მის გონების თვალს; მარად წინ ედგა, ნამდვილ ის იყო.

— სსოვინსაგან ანახაზი მისი აჩრდილი.

— არა! თითონ ის ქალი ხორცშესხმული! ოდნე ილიმის; ანათებს თვალებს.

ახალგაზრდას მისი მახვილი მესხიერება მიმკრთალ სახეს არ უჩვენებდა სინამდვილისას, აჩრდილს ფერმიხდილს; მისი სხონა თითონ სავანს ინახავდა თვის საღაროში და ისევ ცოცხლად წარუდგენდა ხანა შენდგვა: გიბღებოდა თოლისმან სავანის ქარი, გამოვიდოდა ფერუცელელი პიროვნება, ნივთი, კმედობა. ცოცხლად მოეც-

ლინებოდა მწირს იგი ქალი, ნივთიერად: ჰხედავდა ტურფას, ჰწინსდა იგი ყვავილოვან ხორკთ სუნნელეებს, მისმოდა ალტაცებულს იმისი სუნთქვა, მისი სმაური; მკლავსაც მოხვედრდა, შეიგრძნობდა თვით შეხებასა, თუ გაიბედნა.

გრძნობდა ცდუნებას; შეეცადა დაეიწყებინა; ბევრჯერ ილუცა; თვით ჩვენებას ევეძრებოდა.

— განვედი ჩემგან, მაქათურო ჩემო მშვენიერო, სულზედ უტებეს!

ვერ გასტრა ვერამ! სულ თვალთ წინ ედგა ტურფა ქალი ბერობად მიხრილს, დახე ცოდვას; არ აღონებდა მოჩვენება, სევდას არ ჰგვრიდა; სიმხიარულეს მიუბყრობდა ყვავილოვანსა, უბრყვილო რამ დაამებას მტკინეული გულის.

— კვლავ მოხვედ ჩემთან, სახიერო, არ დამივიწყე! რა კეთილი ხარ! არ უკადრისობ; გებრალევი ვილაც მწირი ცხოვრებიდან გამაჯგულებული...

არ უშლიდა მუშაობას; კიდევ ჰშველოდა: ახალი სება.

— და აჩრდილი მწირს შრომის ეამს ეხმარებოდა? ძლიერ ცდილობდა მისის ეშხით უნაკლულოდ ეს-

რულებინა საქმე ნატკრითი. ეს აამება ტურფა ჩვენებას; მოვიდოდა, დახედავდა; მოუწონებდა; მის თვალებში გამხვევებას შენიშნავდა, ლამაზ თვალებში, რა დიდი სასყიდელი იყო ეს მისთვის! მთლად განცვიფრებული იყო დიდი ოსტატეი ონისის ნამუშევარით.

— არ მეგონა, ესეთის სისწრაფით დახელოვნდებოდა. ოღონდაც რომ დიდი ნიჭი მოეცა შენთვის შემოქმედს. ძლიერ ეცდები სიმშღვარ გარედ გაგაგზავნინო, თვით ხელმწიფე მობრძანდებდა და მასაც შეეხოვ.

მხოლოდ ის აუჯგუბდა ბაკურს, რომ მისი ძვირფასი შავირდი არაფერს ხალისობდა; საერთო მხიარულებაში არ ერყოდა, კიდევ ერიდებოდა ხალხს, თანამუშაუთა ოსტატებთანაც ცოტას იტყოდა. განმარტოებით დადიოდა ჩაფიქრებული.

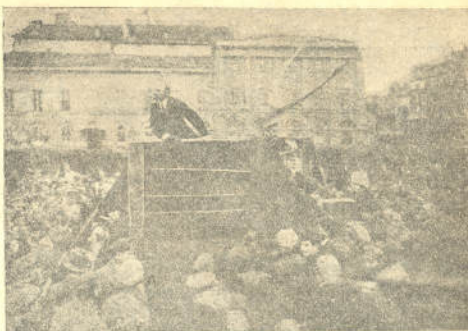
დროც აღარ ჰქონდა ეხლა ონოფრეს: ორნარიი სანუშაო გასჩენოდა ერთმანეთზედ უფრო საფრთხილო; გუმბათის ქვეს ლარს რომ ავლებდა, ავალიბებდა და უნაკლოდ დათლილს აწყობდა; ზოდსაც ჰკერვნიდა, ჰსთლიდა, ჰკერავდა, რაღაცა სახეს აქანდაცებდა. ამ საშრომს არვის უჩვენებდა; განცალკევებით მუშაობდა; არდაგებით დაეფარნა უცხო თვალისგან.

— დაუძახე ონისიმეს: სადილის დროა.
— ვიყავ, უთხარი; ხმა არ გამჟავ, თითქო ვერ ესმის.

— რას აცეთებდა?
— თეთრ ქვას ჰკერავდა.

ნელნელა ისახებოდა ონისეს 'სამუშაო, გამოდიოდა განუქცევრტელ რაიმე ჯანლიდან არ არსებობის; ახალახალ ნაქვთს ისხავდა ოსტატის ხელში; იკრიბებოდა, მატულობდა ნათელ ქვასი მისი მზავისება, ვისიც დასახვდა ჰსურდა სურვილით ახალ ოსტატსა. და წარმატება ხალისს აძლევდა მოქმედ ხელოვანს, ჰმატებდა ძალას, შრომის უნარს მიაწოდებდა.

გადიოდა დრო, ყელყელობდა გუმბათის ყელი. კიდევ დასრულდა ლამაზ სვეტად შორით მზინარი. შეუმჩნევლად გრატულებოდა ყოველ მხრიდან; ეწყობა სა-

მ. ლენინი სიტყვით აკილებს წითელ ჯარს პილანინის ფრანტზე.

ფუძველი გუმბათის ცასა, 'თითონ კამარას' აღონაის საფანედ ნაწესს.

სრულდებოდა მარმარილო, ინაქტებოდა. დარუგელის ქალი! როგორა ჰგავს იგი მზიას, თვის პირველ სახეს! და შეჰქმნა კაცი მიწისაგან! მაგარა... მხოლოდ ტანის მისი, ხორცი თუ ძვალი, ნივთიერი მისი სხეული. სა-

ხეა მისი დიდებულად გამოყვანილი, მინც უსულო, უსაკო, ლოდის ნაკვეთი. სიკოცხლე მოეც, სული ცხოველი! ან... წუთსავე დაიმზებრეს, არ არსებობდეს!..

— ონისიმე! ფნდა მამყენო, რასა მჟუშაობ.

— არა, ოსტატო! უსულო არის და შეურაცხ ჰყოფს ვისაცა ჰხატავს, ქალწულ მშვენებას.

— იერ ნესმის კარგად.

— შენგნით ნაშენი თუნდ ეს გუჟნათი, მით არის კარგი, რომ ცოცხალია: ვაგარძმონენეს; თეოი გაქნობს, გეტყვი. მანამდისინ კი...

— მანამდისინ კი ყორობა მხოლოდ, თუნდაც მაგარა: შემოქმედს ხელი ვერ შეუხია.

— მას ვაგაკოცლებ, შთავებრავ სულსა!.. მინც, ოსტატო, ეს საშრომი როდი მიშლის ჩაბარებულ საქმის ჩეთუბას. თუ აღარ ხარ ცმაყოფილი ჩემს ნაშრომს?

მ. ლენინი და მისი დამ. ი. ულანოვსკი.

— რას ამბობ, კაცო! ალტაცებაში მოგვეყარ ამ ბოლო ეაშსა. ესე დიდი წარმატება ამ მცირე ხანში!..

და ლოკულობდა ონისიმე, ევერძებოდა დიდ შემოქმედს, მიეცა ძალა, რომ შესძლებოდა ჩაედგა სული იმ სახეისთვის, მისგან შექმნილ მშვენიერისთვის. ჩაიენებით ჩაჰყურებდა ქვისგან ნაკეთ ლამაზ ალაღმას, გარნა უსულოს.

— მომმადლე ძალა, შემოქმედო, მოჰყე ნიჭი სასწაულისა და გამახებრებლე სიკვდილამდე; შეგწირო სული.

— ოცნებაში ჰხედავ სახეს სიკოცხლოთ სახეს?

— ვხედავ, დიდი შემოქმედო! ეჰა, მიღმის!...

— იმოქმედო, ნუ დასცხრები; სცადე მრავალ გზის! და ეპირა საჭრეთო კერო და ჩაჰყურებდა ალაღმნილ თვალებით ქანდაკებას ვერეთ უსულოს.

— ამოძრავდნენ, შემოქმედო, ტუწნი ესე მზეთუნახავის, ჩვილის ღმილით გაეპოს ბავე ვარდს აკოკრებულს! იტყუდა მწირი.

და სიოს სინაზით შეახებდა მტრელ ხელსაწყოს ბავეთ არისა.

— გაიღიმა!... მისწინე, ღმერთო! ბაღლის ღმილი

ქალის სახეზედ! ღიმის სინათლე ეფინება მწკაპარ ლაწვეზედ, მიღის თვალთაკენ... ახ, ეს თვალბეზი....

— მიეც მით სიბიერ სიკოცლისა, შემოქმედო ყოვლად ძლიერო! იტყოდა მწერი.

და სიოს სინაზით შეახებდა მკერდ იარაღს თვალთა არესა.

— აიანდა შექი! ავლავრდა ნაბერწკალი ცნობიერების! მოლიმარე განკუთვრება შექურ თვალბეზი!...

და შთაბერა პირსა მისსა სული სიკოცლის!

* * *

— გუშაბთის ცა იწურება, მალე შეიკვრის.

— ონოფრემ ბევრი დახმარება გაუწია დიდ ოსტატს ამ ძნელ საქმეში.

— მართალია! თითონვე ამბობს ამის ამბაკო; მაღლობელია.

— ისეთი ხელოვანი გამოდგა ონისე, რომ ბატონის ქალის სახება გამოუტყვეთნა მარმარილოდან.

რომ მათ შორის აღმოენდა რჩეული, რომელმაც სახელი გაითქვა საეკლესიო ხუროთ-მოძღვრობაში. იმედი იყო, მისი მარჯვენა დაამწვერებდა დიდებულ ტაძრებში ბეგრს მხარეს ლეთისმშობლის ხედრის საქართველოსი. ეს მწერის ბიძამაც სასიამოლო მიიღო, მაგრამ მეტი ყურადღება მიაქცია იმ ამბავს, რომ მის დისწულს კაცის სახე გამოეცვინა ქველგან და თავყვანსა სცემდა.

— ჭეის ხურო რომ ლოდს გასიღის და სახეს გამოიყვანს ეკლესიის დასამწვენებლად: ჯაჭვით დაბმულს ლომს-ბეგლიას, მსხმოიარე ვახს იესოს, რკინელი არს ვენახი ქეშმარიტი, კეთილ რომ ყვავილს სამოთხისას, ეს წესი არის და მისახვედრი. მაგრამ ქალის გამოკვეთა მარმარილოდან და მის წინ დიდი ალტაცება ჰაბუტისაგან... სხვას ვხედავ ამ მე. დიხსენ, ლმერით, სულღირე შეილი ჩემი ცოფენისაგან! სთქვა ბერმა.

და ჩაიკვა ქალაშნები, აიღო კევრთხი, დაადგა გზასა: თავის თვალთი უნდა ენახა ყოველივე მივიდა. შევიდა ონოფრესთან.

— მწვილობა შენდა, საყვარელო შეილი ჩემო!

— მწვილობა თქვენს მოზრძანებას, ღირსო მამაო, გეკუთვნენ!

ბერმა აკურთხა. ეამბორა. ჩამოჯდა ქვაზედ. მიაუღმავალი თვალთ ფარდლსა. ქვეში ელაგა დათლილ-დაკერცხილი.

— ეკლესიას!

— დიალ, მამაო!

— შეგიწირის! მიხარის: ღმერთს ნიჭი მოუცია შენთვის, ჩემო დისწულო. მოვიდა ხმა, ქვედან წმინდანის სახეც გამოგვიჭრია.

მწირი შეჭრთა, ფერი ეცვალა: პასუხი ვერ გასცა.

— მიჩვენე, შეილო საყვარელო! მიაგება რომ დაეინახავ კეთილს გზაზედ შენს წარმატებას.

სდუმდა ონოფრე: ადგილიდან აღარ იძროდა. ბერმა რიბიანი სახე მიიღო და უბრძანა, დამორჩილებოდა. მწირი ნაწვევი იყო ბიძის ბრძანების ასრულებას და დამორჩილდა! გადამხდა დაფარნები თვის ნამოქმედარს. ბერი დააცივრდა. განკვედრება აებატა სახეზედ. შუღლი შეიკრა. ბოროტი ცეცხლი აეგზნო თვალბეზი.

— ახალი სახე ძეგლის კერპისა!

— ბატონ კვირიკეს ქალის სახეზე.

— თვით ბელჩებუნი იმ ქალის სახით!

— რა ბრძანებაა?!

— არა ჰქმნა თავისა შენისა კერპ! თუ დავაფიქვად, შე უბადრუო, ვითარ მოიღო ზოგე კერპი იგი, რომელ ჰქმენს ძეთა ისრაილისათა, და დამუსრნა იგი წვლილ-წვლილად?

მწირი უსიტყოდ იდგა განარისებულ ბერის წინ: გამოუთქმელმა ჯავრმა კრაქა შეუკრა. მისმა ღმერთმა უფრო განარისხა მსახური ლეთისა. წარსდგა ნაბიჯი. პერეში ჯგირი გამოსახა ქანდაკების წინ. წარსთქვა:

შეიმუსრნეს ნიშთა და სასწაულოთა ჯგავრისათა ყოველი წინააღმდეგონი! ძალნი!

და დასწვდა ჩაქუსი. ელდა ნაცემმა მწირმა შესძახა

გ. ლენინი 1921 წ.

— ეიცო! სწორების დათავებისას რომ დღესასწაულს გამართავენ, მაშინ მხარბმეცო ქანდაკებას ზღნად.

— გადამეტუტულსა ამბობენ: იმ ქვის სახებას თურმე ლოცულობს: მიწის გართხმული მის წინაშე ბევრს უნახავს.

— ხატო იქნება, თუ ევედრება. ყოვლად წმინდა ქალწულის სახე თუ გამოკვეთა.

— გავიგებდით, თუ ეს ენახავდით; ძე ქრისტიანს არვის უჩვენებს!

— შეუჩადრია, ისე ინახავს. დროს რომ იპოვის სა-მუშაოდ, მაშინ ლა გახსნის. ახლოს მანძი არავის უშეებს, მეტადა ჯაგრობს.

ეს ამბავი იცოდნენ კიკეოელთა ოჯახშიც და მიელოდნენ საიშვიათო ზღვენს. ბატონ კვირიკეს აღეთქვა ბატონისათვის, დიდ ყურადღებას მიეპქეცეო მაგ ნიჭიერ მწერს. მწყობარდ მიდიოდა ყოველივე ბედნიერად და თავდებოდა, თუ ეშმას არ შეშურებოდა და ბნელით არ დაეფარნა იგი ნათელი.

მონასტრშიც მივიდა ონოფრეს ამბავი. წინამძღვარმა და ქრისტეს კიერ მამათ მაღლობა შესწირეს უფალს,

— არა კაცს ჰქალა!

და გადაურჩინა მისკენ.

გვიან და იყო: მოხელა რკინა მარმარილოს. დაიკვნესა ქანდაკებამ და შეიმესრა. მწირმა შეჭივლა განწირულად და დაეცა ნამსხვრევების წინ.

— და მეცველულად სულმან არაჟმინდამან დააკეთა იგი! წარსთქვა ამბაკომ.

მიეშველნენ, აბრუნებდნენ. მოსულიერდა. ადგა, ატრიადა ნამსხვრევები, შეერა არდაგში და გაემართა. გასცდა ეზოს, ტაძრის გაღავენს. მიდიოდა აღმა-აღმა. მიეფარა ხშირსა ნაძენარსა.

— მიდის შემოვლენ მონასტერშია! იქ მოინანებს! დაასკვნა ბერმა.

და დამშვიდდა. სხეებმაღ მეტე ყურადღება აღარ მიატოვებს ამ ამბაცს. თანდათან დაივიწყეს. არ იეიწყებდა მხოლოდ დიდი ისტატი. ის ეხლა უფრო მტკიცედ დაადგა თავის განზრახვას: გამოეტაცნა ეს ცხებული მონასტრიდან ძალის მექონთ შემწეობათა და გაეგზავნა განსასწავლად სამღვდარ გარეთა. მწირი არ მისულიყო თვის მონასტერში, ეგონათ, სხვა რომელსამე სავანეს თუ შეეფარათ, არც ეს გამართლდა: არსად აღმოჩნდა.

—:—

გაიარა დრომ. გავიდა ხანი. დიდ ნაძენარში გამოჩნდა დევი. საშინელი დიდი იყო ნაძენარის დევი. წვერულვაში და ჯაჯი თმა წელამდი სსცემდა. ტყაუჭი ჰქონდა ტანთ

მოხვეული. ყავარჯენად გალობრილი ნაძვი ეჭირა. ბევრმა ნახა ალგეთის პირს, გამოქებაულში, ულრან ტყეშია. უწყინარი დევი იყო: ადამიანს, არც საქონელს არას ერჩოდა. ეს იყო ძნელი: მოსწვდებოდა, ვისაც ნახავდა, შეაყენებდა, ცეცხლის თვალს ჩააშტერებდა და... ჭიუშებდა.

— სჯობს, არ გაეცეკ: ძალიან ჯავრობს.

— ან სად წაუხვალ საშინელ დევსა?!

ქამითიყამად გაისმოდა ულრან ტყეში, მღვიმეებში, თუ მდინარის პირს დევის ქვეთინი სახარელი, ანაც ხარხარი: ნაძენარის დევი ხან ტიროდა, ხან იცინოდა.

გახილ ბარნოვი

ვ. ლენინის დაბრა ს.-რევოლუტ. კაბლანის ქალის მიერ 30 აგვისტოს 1918 წ.

ლ ე ნ ი ნ ი კ უ ბ ო შ ი.

ინგლისის მუშათა მთავრობა

- 1) რამზაი მადონალდა—მინისტრთა თავმჯდომარე, საღაროს პირველი ლორდი და გარეშე საქმეთა მინისტრი, 2) სიდ-ნეი ევბ—ვატრობა-მრეწველობის მინისტრი, 3) სნოუდენ—ფინანსთა მინისტრი, 4) კლაინ, ლორდი—ბეჭდის მცველი, 5) არტურ გენდერსონ—ზანაფან საქმეთა მინისტრი, 6) ჯ. მდამუდ—კანცლერი ღანძასტრის სამთავროსი, 7) ლორდ ბოლდენ, ლორდ—კანცლერი, 8) ტომას ლოუ—ზრომის მინისტრი, 9) დე. ჟიტლი—ჯანმრთელობის დაცვის მინისტრი, 10) ტომსონ—პედროსობის მინისტრი, 11) ს. ოლივე, მინისტრი—ინდუეტის მმართველი, 12) ლორდ პარმურ—მეფის საბჭოს თავმჯდომარე, 13) ტრეველიან, განათლების მინისტრი, 14) ხარტსხორნ—ფოსტის მინისტრი, 15) ლოლ—სამხედრო მინისტრი, 16) ტომას—ახალშენთა მინისტრი.

მეშვიდე, რომელსაც ვერ დავივიწყებ ჩუსეთი.

თითქმის გუშინ ნადედა კონსტანტინოვნა ამოზღდა აყვლაფერი კარგად მიღის. ინდარია, მე არ წამოყვანა, ძიძა არ მკარგდაო. დროს ტარება (წინების კითხვა) რიგზედაა. სულიერი განწყობილებაც კარგია—ხუმრობს, ხარბარებს. ეჭმებიც: ეხლა იმას ამბობენ, რომ ზაფხულისათვის დაპარაკს შეიძლება...

და ეჭმებიც ამას ადასტურებდნენ.

ეხლა კი დავვირცხე: ილიჩი გარდაიცვალაო...

...ერთი საათის შემდეგ ჩვენ მანუშურებიც კარგ-ში უკვე გარდაცვლილი ილიჩთან: ბუბარინი, ტომსკი, კალინინი, სტალინი, კამენევი და მე. (რიკოვი ჩაწვა, ავადა). მივიღეთ ავტო მარხილით.

წარსულში, როდესაც ილიჩი კარგად იყო, როგორ მიმჩქარებოდა ხოლმე გარკისავენ ილიჩის დამახლებ—თითქმის ფრთები მესხა! ეხლა კი...

შევეჭერთი ვარსკვლავებს. ეცდილობთ სულ გარეშე ზე ლაპარაკს. ილიჩი გარდაიცვალა, რა მოგვეცის, რა იქნება? გზა კი ისე გრძელია—მთელი ორი საათი უნდა. გზა შეკრულია თოვლის გორებით. ტელეფონის მათეული ზარსა სცემს. არე ნათლიაა მოსილი. კამკაშა ღამეა.

აი სოცელი გორკი. აღაყვანის კარბთან უკვე ჯგუფებს თავი მოუყრიათ—ეს ამხანაგები არიან ლენინის მცველ რაზმიდან. ისინი ფიქვის შტოებით ჰყენენ გზას ის საზღამდე. სადაც ასეინა ილიჩი. მასხავს ამას წინად რამდენიმე კვირით აღარ მე, კამენევი და ბუბარინი ფაჩვ-რიდან პარკს გაესკეროდით, როდესაც ვლადიმირ ილიჩი სასტარდო მიჰყავდათ. ალგისიანად, კეთილ ილიჩისებურ რომილით ის გაბედული ხელით თავიდან ქედს იხდიდა, რომ მისალმებოდა სწორად ამ ამხანაგებს, თავის მცველებს. როგორ გაუბრწყინდათ ამათ სახეევი. როგორის სიყვარულით შეპყრუდნენ თავიდან ილიჩის ეს მეშვიდე, რომელთაც ბავშვებივით უყვარდათ ის... დღეს კი ამათ თავი ჩაუღუნიათ, ერთმანეთს ეცვრებიან, ჩერჩულებენ, ცრემლს იხიოვენ.

შევიდით სახლში. ილიჩი მავიდაზე ასვინა. უკვე მოუსწრიათ ზისთვის ახალ ტუტურკის გადაცემა. უკვე ილიჩის ტუტები. მოთავსებულია დიდ ოთახში. აქედან ლაა აიგინებ გასაცვლელი. ყინავს. ამ აიგინებ 1920 წლის ზაფხულს ჩვენ ვსამდით ჩიის და ვწყაბდით ვარშავაზე შეტრეის საკითხს.

ზამთრის ნათელი თოვლიანი ღამეა. ოთახში, სადაც ასეინა ილიჩი, ცოცხალი. მერტი სინათლეა. დანათის მთავრი მრავალი ვარსკვლავია. აიგინს ღია გასაცვლელში გლეხის სახლები სულ ახლოს მოსჩანან. ილიჩი—გლეხურ რუსეთის ფონზე. დაუფიქრია სურათია.

ილიჩი ცოცხალივითაა. თითქმის დასაყვენებლად მიწოლია. არა, იგი სწორეკეს კიდევ. აი, აი მკერდი, შვირბევა. სახე შვიდზე უმწიდედის. ნაოკები გამკრალან. სახის ქვედა ნაწილში, კისრისავე, დარჩენია ხეველები. ამას წინად გაპარსალა. სულ ახალგაზრდით მოსჩანს. კეთილი, კეთილი და ნაჩხიხე. გვგონა, თითქმის ბერი კაცს გული მოსდის, რად მაქცერდებინა ამოდენა ხანს და რად მოსდით ტრეშილი. ვის გაუგონია, რომ ბოლშევიკები სტროტინდნენ... ზეზლებე კოცინა, ილიჩის მწვერვლი, სწორ-უპოვარ შუბლები. ეს შუბლი ეხლა ცივია, როგორც მარ-

მარილი. გული გაგვირა ფიქრმა: ნუ თუ მართლაც საუ-კუნოდ, სამუდამოდ!

ლამის ორ საათზე კრემლში დანიშნულია ცენტრალურ კომიტეტის პლენუმის სხდომა. უკან ვბრუნდებით მატარებლით. მხოლოდ ერთი საათით დვივივინეთ, შევედით. ეს წუთიც სამუდამოდ დაუფიქრია დარჩება. ყველა აი კაცი შემოკრფილია... ხმას არ იღებენ. სამარტინური სირუქა. უთუოდ, ისინი კარგა ხანია სდუმან—ყველა ისინი, უშიშარი ლენინელები, მთელი პარტიის მიერ დარჩეული მეგრძოლები, არა ერთხელ პირის-პირ სიკვდილის მხავეცილი, სხედან პარშეკრულნი. ხმას ვერ იღებენ. შემდეგ იწყო ბასი. დილაშე იხსდნენ. დილაშეგულნი. ამ საათების განმავლობაში უფრო დაუხალავდნენ ერთ-მანეთს ვიდრე მთელ განვლულ ცხოვრების დროს, თანაზიარ ბოძოლის მრავალ წლებში.

სამშაბათის მთელი ცენტრალური კომიტეტი და მთელი უ. კ. კ. მიღიან სოფელ გორკისავენ. მესამე კლასის ორ ვაგონში—ლენინის პარტიის მთელი გენერალური შტაბი. სათლთის ნატრები მკრიალ შუქს ვაგონებს ჰყენს. სხვა და სხვა კუთხეებში შეკვდილან ცალკე ჯგუფებად. სდუმან. ზოგან ერთმანეთს უზიარებენ რატომღაც. ციხის შთაბეჭდილებებს. ამხანაგი, რომელიც აი ამ წუთში „ხუმ-რობდა“, სრულიად უბრთოტო მოუთხოვდა თუ რა-გორ აწაპის ის მეფის კატრონიში ოროლოვს ცენტრალ-ში, იგივე ამხანაგი ერთი წუთის შემდეგ, მოსწრებულ დროს კუთხეში სრემლს იწეოდს, სხვის შემოწვევად.

მივიდით სადგურთან. აქედან ნაწილი ცხენებით მი-ღის, ნაწილი—ფეხით. გრძელი, ვიწრო გზაზე მიიკლან-ნება სოფ. გორკისავენ ცკას წყარები.

მოდიან და მოდიან სულ ახალი და ახალი ამხანაგები და მეგობრები. ილიჩის ნეშტის პირველი საპატიო დარბა-ჯები. ის გადასვენეს წითელ კუბოში, თავქვეშ—პატარა წითელი ბალიში. კიდევ უფრო ნაზი, კიდევ უფრო კეთი-ლად მისა სხვი. ხელი თითქმის ცოცხლისაა. იგი სულ უკანსკნელ წუთამდე ყველაზე ცოცხლად დარჩა.

* *

ოთხშაბათს დილით აღრე გამოსვენებდა გორკიდან. ჩამოსვენეს კიბეზე. გამოიტანეს ქუჩაში. აქ სახე ერთმა-მად უფრო მოკცა. რამოდენიმე რბილი თოვლის ფიქვი დავაყ ილიჩის ტუტურკას. საქაროდ მოვაციკეთ...

ოთხი ვერსი ფეხით. მისავენებზე, რა თქმა უნდა, ხელით. მთელ გზაზე გლეხობაა. 15 წლის გლეხის ბებიამ დაავლ-ჯილ მახარებში ცრემლებს იხიოვენ. პირველის არავინ იწერს. პირველი გვირგვინები—უბრალო, ფიქვის ტუტე-ბიდან.

კავშირთა სახლის საკოლონო დარბაზი. ვინ გაამ-შენებია ასე ეს დარბაზი? ვისმა მოყვარულმა და მოხდ-ენილმა ხელმა მოიროთ ეს დარბაზი ასე სასწაულებრივ, რომელსაც დავებდა გახდეს ისტორიული? და რა კარგია, რომ ჩვენ დროზე უარყვავით პირველი გვება, რომ და-გვეკვენებინა ილიჩის ნეშტი კრემლის ერთ ერთ სასახ-ლის დარბაზში. რა კარგია, რომ ხალხის გამოთხოვება ილიჩთან მოხდეს სწორედ კავშირთა სახლში!

კავშირთა სახლის მწვერვლი დარბაზი გადაიქცა ზღაპრად. მარტო ეს დარბაზი—შესანიშნავი, სასწაული-სებური, დიადი სამგლოვიარო სიმეონია.

და აქ დაიწყო უმთავრესი—უდიდესი, დაუფერყარი: ქუჩებში გამოჩნდა ხალხი. მუშათა კლასი, მისი შვილები, არ მშვენიერი სახალხო კრებული იყო! გაუთავებელი ცაცხალი დნა ხალხის ტალღების. დღე და ღამე, შეუწერებელი, ზამთრის მოკლე დღეებში და გრძელ ღამის სუსხში მოსკოვის ქუჩებში იდგნენ და ასი ათასობით მუშები, მათი დღეები, ცოლები და ძმები, იდგნენ გლეხები, წითელ არმიელები, მოსწავლეები, ბავშვები, მთელი, მთელი ხალხი თავის რიგის მოლოდინში: რათა შევიდეს „სეკტებიან“ დარბაზში და ახლოს გაუაროს ბელადის და მასწავლებლის ნების, 700 ათასმა კაცმა გაიარა ამ დარბაზში ოთხი დღის განმავლობაში. და ეს ხალხი კიდევ უფრო გაიზარდებოდა, რომ შაბათს დაკრძალვის წინ არ შეეჩერებინათ, ამხე უდიდესი სურათი ქვეყანას არ უნახავს ხალხი თითონ დარბაზში, ხუთი მილიონელი ორლათ აუდიოდნენ წესრიგის დაცვის იქ, სადაც 50 ათასი კაცი იყო. სამედიცინო გასაგებება: ეს 50 ათასი **თითონ** იცავდა წესს. უსტიკოვო, ერთი აზრით მოყვნილი, ერთის გრძნობით გამსჭვალულმა, ამ უსაზღვრო მასამ თითონვე შეჭრა თავისი ორგანიზაცია. თითქმის ფიზიკურად შეიძლება იმისი მოსმენა, თუ როგორ არხვედა ფეხებს ილიჩის გენია ამ განსაკუთრებულ სახალხო მასის თავზე. ყველა განსაკუთრებით დარბილებული იყო, თავიზიანი და კეთილი ერთი მეორისადმი. ყველაში თითქმის ერთმანეთს თვალში შეჭურვებდნენ ნუგეშის და გაგების მოლოდინში. სახეები უფრო გამომეტყველი შეიქნენ. ყველა განიცდიდა ისტორიულ მომენტს, და ეს აღბეჭდილი იყო თითოეულის სახეზე.

გაუთავებელ მძლავრ ნაკადით შედიოდა ეს ტალღა სკოლონი „სეკტებიან“ დარბაზში და იქედან მეორე კარების რიგებიდან ისევ ორგანიზაციულად ინთებოდა და გარეთ. როგორც ზედა ელერესიდან კლდის, ისე ეს მძლავრი ხალხის ტალღა თვალებით ვალერსებოდა ხალხის საყვარელ, მის უახლოეს მეგობრის უსულო ნების.

ამ დარბაზიდან წასვლა შეუძლებელი იყო. საათობით იდგა ყოველი ჩვენიანი და უფალსურებიდან ამ მშვენიერ ბუბოს, სულში იკრებდა მის გრძნობებს. შეუძლებელი იყო ამ სურათიდან თავისი მოშორება. დღისითაც ბოლის ხუთ საათიდან თქვენ აქ ასობით ნახევრით ყველაზე უფრო საჭიბო დატვირთული ამხანაგებს. ხალხი კი მოდიოდა და მოდიოდა, კიდევ უფრო მშვენიერი, კიდევ უფრო შეშვიდებული. მუშათა მასის მეორეთ განიცდიდა თავის რევოლუციას...

აი, სწორედ ისეც უნდა. გაგვესვენებინა ჩვენ ჩვენი ილიჩი. უბრალო ხალხმა, ლენინის იდეებით გამხსენებულმა, ჩვენიდან ერთად მოუშადებლად მოაწყო ეს დაკრძალვა.

* *

... სამეგლოვიარო მარშის მქვენსარე ხმები. ამ მარშის მოსმენა აუღელვებლად ყოველთვის ძნელია. ეხლა კი მას ასრულებენ ვის კუბოს თავზე?—ლენინის!..

მთელმა პარტიამ გაიარა აქ საყვარელოთაგან უსაყვარესის კუბოსთან.

მეშვეს და მუშა-ქალებს ხელში აჰყვანდათ ბავშვები, ზრუნავდნენ მათ ილიჩის და რაღაცას ყურში ჩასწორებდნენ.

საპატიო ყარაულში—განსვენებული ილიჩის ცხედართან გაიარეს მუშათა კლასის ყველა საყვარელმა ადამიანებმა.

მიანებმა. თითქმის ყველა ქარხნების დაზვიდან მოდიოდნენ მუშები, თვითნებ ყაზარმიდან—უბრალო წითელ-არმიელები. მხოლოდ მუშათა რჩეულებს, მათ, ვინც უყვარს და ვისაც ენობა **მთელი მასა**, წილად ხვდით ამ სადარაჯოზე დგომა. გლეხი და მუშა ქალები, მეზღაურები და წითელ-არმიელები, პარტიული ევტერანები და მინიგალი ანდაგარბობა, რუსები და გერმანელები, კომინტერნელები და „ნაციონალიზმი“! მუშების მშვენიერ, საუცხოო ბავშვებს, ამ პიანერებსაც კი ხვდით საყვარელოდ დგომა. როგორის აბერსით დაუცვებდა მათ თავზე ხელს **ცოცხალი** მოხუცი...

საპატიო ყარაულში მდგომ იმ წუთშივე ეცვლებოდათ სახეები. აი სიღას ყარაულში ფინელი რევოლუციონერი კრემინი. ივლისის დამარცხების შემდეგ ჩვენმა პარტიამ მას მიანოდ ილიჩის დაცვა. უდიდესი საშინელება იქნა მის ერთი კუთხი კი არ შერხეცია სახეზე, ეხლა კი ის ფერ-მიხილია მკვდარივით. და ამითა მალავს ცრემლებს.

ილიჩი კი წეხს წინანდებურად მშვიდი, კეთილი, თითქმის კიდევ უფრო ბრძენი, ყველაფრის შემცნობი. და მათათლს ამბობს ბუბარინი: თავის უკანასკნელ ბრძანებას იძლევა—პროლეტარებო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით! ბოლშევიკებო, მთელი ქვეყნისა, შეკავშირდითო!

* *

შაბათი საღამოა. საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკის კავშირის საბჭოთა მეორე ყარალობა. ნადეჟდა კონსტანტინოვნა სიტყვას ამბობს. ეინ დაიფიწყებს ამ მომენტს, სიწმუნე. ბუზის ფრენაც კი მოისმის ამ ევებერტო აუდიტორიაში. სწორედ ათი სიტყვით გამოხატა მთელი არსება ლენინის და ლენინიზმის.

— მისი გული ძვრდა ყველა მშრომელთა, ყველა დაბეჭეებულადი მხრეაღ სიყვარულით. თვითონ ის ამას არასოდეს არ ამბობდა... ის არა მარტო დაიპყრობდა და მოგვითხრობდა ხოლმე, ის გულდასმით უსმენდა თუ რას ეუბნებოდა მას მუშა... მუშათა კლასი გაიპყრობდა მთელი რევოლუცია და მთელი ყველა მშრომელთა. მას ის მოედა, რომ ეს ძალა უფლებად მუშათა კლასის ესაპირობა არა იმისთვის რომ ტკბილი ცხოვრება მოიწიოს სხვა მშრომელთა ხარჯზე, მას მშვენიერი ჰქონდა, რომ მუშათა კლასის ისტორიული ათიანას შეადგენს—ყველა და ჩავრულთ განთავისუფლება... რუსი მუშა ერთი მხრით მუშაა, მეორეთი კი გლეხია.

— ამხანაგებო, გარდიცვალა ჩვენი ელადიშირ ილიჩი, მოკვდა ჩვენი საყვარელი, ჩვენი ახლომელი. ამხანაგებო კომუნისტებო, მალა ასწიეთ ლენინისათვის ძირფაზი დროშა, დროშა კომუნისტების. ამხანაგებო მუშებო, მუშა-ქალებო, ამხანაგებო გლეხებო, გლეხის ქალებო, მშრომელნო მთელი ქვეყნისა, დადებთ მკიდრო რიგებით ლენინის დროშის ქვეშ, კომუნისტის დროშის ქვეშ...

დაბ, ეს სიტყვა ისტორიული წუთის სიმაღლის ღირსი იყო. დაბ, იგი ევლიდშირ ილიჩის ღირსი იყო. დაბ, ეხლა ჩვენ კიდევ და კიდევ ერთხელ დაეინახეთ ჩვენი ნადეჟდა კონსტანტინოვნას მხენიანა. რაც უფრო ძნელი იყო ხოლმე მომენტს მით უფრო მავარი და მამაკი იყო ნადეჟდა კონსტანტინოვნა. მაგალითად, 1917 წლის ევლინის დღეებში. მაგრამ—**ეხლა!** მხოლოდ მას შეეძლო ასეთ წუთებში ეთქვა სიტყვა და მასთან—**ასეთი** სიტყვა.

გაივლიან წლები და ათეული წლები, ამ მშვენიერ

სიტყვას წაიკითხავენ, იგი გულში ჩაწდება კომუნისტების ახალ და ახალ მოდემეს.

ჩვენ ყველას, დანაშაუნიზებული ორატორებს, ვინც გამოყოფილი ურთიერთობის ამ სხილშივე, გვემართება ატარების პირველ სიტყვისთანვე, და ამიტომ ჩვენ ვცდილობთ იგნორირებას ციფრ კოფინს... და მოხდა არა ის, რაც ჩვენ გვსურდა. სიტყვები მაგვინ არ შორდებოდნენ. სიტყვების გუნებაზე არ ვიფიქრებ... გულზედა სმოუნესკიდან, პუტინოვის მუშაში, წითელ პრესის მუშა—ქალბა, აღმოსავლეთის ხალხის ორატორებმა გამოიყენეს სილამო...

შუალედისას ილიჩის კუბოს კიდევ ერთხელ ჩაუბრა მეორე ყრბობაში. შეიღობა სამკოთა რუსეთში.

ღილით ისევ ორგანიზაციულად ჩაიბრა პეტროგრა; დის (ლენინგრადას) დელეგაციამ—1.200 კაცზე მეტმა. მუშები, მუშა-ქალები, წითელ რმელები, ახლგაზრდა ობა ყველანი სტრიოდნენ. სად-სად, მაგრამ პიტერში მუშებმა კი იციოდნენ თავის ილიჩის სიყვარული, განსაკუთრებულ ნახ სიყვარულოთ. ისინი, ვინც პირველად მიჰყვებოდნენ ლენინს ცეცხლში, ეხლა მოვიდნენ რომ გამოესალმონ მას, ფერ-მიხედული სახეები, ძალით გატყვევებული ცრემლები, მოკრძალებული სიჩუქე. „პიტერელები“ ერთად ჩამოსულნი, მათი ორი ორკესტრი სტრიბს თელე იმ დროს გან-მავლობაში, სანამ ჩაივლის დელეგაცია... თან ჩამოიტანეს საუცხოო დროში—უკეთესი ჩვენ არ გვინახავს. ამართავენ ამ დროშას კუბოსთან ახლოს. იძინე მშვიდათ, ილიჩ...

კვირა. 27 იანვრის დილა. უკანასკნელი საპატიო ყარაულები. მდილი, მწყობრი, გამარჯვებული—ისმის „ინტერნაციონალი“. გამოგვაცეს ილიჩის ტყედარი. რა კარგია, რომ ეს აღნიშნული ღიბები ჩაღივ განსაკუთრებულ შემსუბუქების გზამკვლევი გაცილი.

ზამთრის სუსში—თითქმის განებზე თავს დავატყდა 26 გრადუსიანი ყინვა—მდილიზ ხალხი მოვიდა წითელ მოედანზე, რომ თავი დაეხარა ილიჩის ცხედრის წინ, და კიდევ—ამ ხალხს უდიადესი ქვეყანას არა უნახავს რა.

რა კარგია, რომ ილიჩის დამარბვა აკლდამში გა-დაწყვიტეს რა კარგია, რომ ჩვენ დროზე მოვიფიქრეთ ეს ილიჩის ცხედრის მიწაში დამარბვა—ეს მეტის-მეტად აუტანელი იქნებოდა...

აკლდამში მოკლე, მაგრამ სრულიად საცმო წარ-წერა: **ლენინ**, აი აქ, ქეშმირიკად, არ შეჩერდება ხალხის დენა. აქვე ახლოს აღმოცენდება ლენინის მუზეუმი. თანდათან მთელი მოედანი გარდაიქცევა ლენინის ქალაქი. გაივლის ათეული წლები, საუკუნეები—და ეს საუ-ლავეი თანდათან უფრო ძვირავს და ახლობელი შეიქნე-ბა ხალხის ათეულ და ასეულ მილიონებისათვის, მთელ კაცობრიობისათვის. აქეთ დაიწყება სანუკიარი მოგზაუ-რობა არა მარტო ჩვენ რუსეთისკენათა კაცობრის ყველა კუთხეებიდან, რომელსაც ხვედრითი მეტესე ნაწილი უჭი-რავს, არამედ ჩინეთიდანაც, ინდოეთ-ამერიკიდან, მთელი ქვეყნებიდან.

ოთხ საათზე კუბოს აკლდამში გუშვებთ საპატიო სალოტის დროს. სალოტით პატებს სიქეს მთელი სამ-კოთა რუსეთი, პეტროგრაფში ტრაქტორ დემონსტრა-ციებზე ამ დღეს მონაწილეობა მიიღო 750 ათასმა კაცმა—მეტმა, ვიდრე რომელიმე სხვა პიტერის დემონსტრაციაში მთელ ამ წელთა განმავლობაში.

მოსკოვში ხალხი მიდრეკილი წითელ მოედანზე რათა

თავიანი ეცა ილიჩის ცხედრისათვის. აქ, მთელი ხალხის დასანახად, ამართლდებიან კუბო ლენინის ცხედრით. პი-ტერში კი ხალხი მიდიოდა მარსის მოედანზე (რევილიუ-ციის მსხვერპლია ველზე), სადაც შეძლო ენახა მხოლოდ მშ დანთებელი კოიონი—თანაბარი რიტები ვლადიმირ ილიჩის წლებსა. და მანაც მოვიდა მთელი ლენინგრადი.

ხარკოვში მთელი ხალხი დემონსტრაციება ილიჩის პატეხაქმად. როსტოვში, კოსტრომში, კიეში, არხ-ანგელსკში—ყველგან იფიქრა. მილიონი გული თანაბარი სვერს. პარიზში, ქრისტიანიაში, პეკინში, ბერლინში, პრა-ვაში, ლონდონში—მთელ ქვეყანაზე მილიონი ხალხი იმეო-რებს ერთ სახელს: **ლენინ**.

აკლდამში ჩვენ ვაფარებთ კუბოს ორს დროშას— ორს 10.000 დროშადან, რომელიც მონაწილეობდნენ ტრაქტორ დემონსტრაციაში. ესაა—კომინტერნის და რ. კ. პ. ცენტრალურ კომიტეტის დროშები. მაგრამ უკა-ნასქნელ წუთს აკლდამში, ყარაულის შეუძრევლად, შე-მოღის ერთი ხანში შესული გლეხი. შეიკადა რა მიხერ-ბებულ დრომდე, მან გადმოგვცა პატარა შავი ტილოს ნაჭერი სარანის მაზრის გლეხების წყრილთან ერთად. ორ უმლავერს ორგანიზაციათა დროშის გვერდით, რომელ-ნიც შიშსა პეტრიაში მათელო ბურჟუაზიას, მოეწყო დროში... სარანის მაზრის გლეხებისა.

არ შეიძლება იმ წუთის დაიწყება, როდესაც მთე-ლი წითელი მოედანი, თავ მოხდილი 25 გრადუსიანი ყი-ნაზე მდებარე „თქვენ მსხვერპლი გახდით“—ვერ დი-ვიწყებ გადავებულ შაველ ათასიან ხალხს, როდესაც ილიჩის კუბო მიჰქონდათ აკლდამში. სამუდამოთ დაუ-ვიწყარია ყველა ნათესავების და ახლობლების გულის ძგრა. არასოდეს, არასოდეს არ შეიძლება ამ წუთების დაიწყება...

რატომღაც მახსენდება ის საღამო, როდესაც ლენი-ნი საზღვარი გარეთიდან პეტროგრაფში ჩამოვიდა. დამე ფინეთის სადგურზე, შესვლიდა, ათეული ათასი მუშები და ჯარისკაცები. ეხლა კი—ეხლა მილიონები. მაშინ დიად ბრძოლათა წინა დღე. ეხლა კი—ეხლა დასრულებული შეტაკებები და გადაწყვეტ გამარჯვებითა შეღვე შესე-ნება. ეხლა მთელი ხალხის მიერ, ყველა ხალხთა მიერ ცნობა.

მოკვდა ლენინი. ქვათ, ლოდით გავწყება თითოეულს ჩვენგანს გულზე ეს სიკვდილი. არა აღმიახური სიმძი-მე, არავის არასოდეს არ განტყლიდა ასეთი საშინელი წუ-თები. მანაც, ილიჩ ჩვენ რატომღაც გვერინა, რომ ლენი-ნიზი არა თუ ცოცხალია, არამედ მისი აყვავება ჯერ მხოლოდ დასაწყისშია. დიხა, ეს უმკველად ასეა: ლენი-ნის იდეების ნამდვილ გამარჯვება ევროპაში, ამერიკაში, აღმოსავლეთში, მთელ დედამიწაზე ჯერ კიდევ წინაა.

რომელს ჩვენგანს დაავიწყდება ეს ექსილ დღე—უფი-ლო, მშფოთარი, ტყვიისებრი, მაგრამ იმზე დროს სას-ტატი და მშენიერი? დავცხადებოთ ჩვენ მეორე სახელი კაცობრიობის უახლოეს ისტორიაში, რომელიც ასე მძლავ-რად უტოკდება გულის მილიონებს და ათეულ მილიო-ნებს მთელი დედამიწის ადამიანებისას. ამ ექვსმა დღემ რაღაც ხაზი შემოიკალა, რაღაც ზეგარი დასდო ორ რუ-სეთს შორის ილიჩის **სიკვდილად** და მისი სიკვდილის **შემდეგ**. რუსეთში განახლებულად იგრძნო თავი. აქამდე ლენინის ავადმყოფობის დროს იგი სთვლიდა, რომ ილიჩს

„... ეხლა? მიჰყავს რუსეთი დაიშალა და ცემულ ხელით.“

ეხლა მან იგობო, რომ ამის იქით ჩვენს მარტო ჩვენი თავის ანაბრა დაერჩით, რომ ჩვენ გადავლახეთ რა-ღაც ახალი სახლარი, რუსეთმა საკუთარ თავისაყენ მიიხედა და დაინახა, რომ ის ახალია, რომ ის განბდა ახალი იმიტომ რომ ლენინმა მისკა მას საუკეთესო ნაწილი იმისა, რაც თითონ ჰქონდა. ღრმად, გულ ჩათხრობილად ქვეყანა დაუფერდა თავის საკუთარ ბედს, და, მოიწყვეტს რა ცრემლს თავის გენიალურ ბელადის გასვენების შემდეგ, მაგარი ნაბიჯით და მალა აწეულ თავით იგი წინ გასწევს იმ გზაზე, რომელზედღეც მ-ჰყავდა იგი ლენინს.

და უფრო კი ჩვენი პარტიის ცხოვრებაში ილინის სიკვდილის შედეგად იწყება ახალი ხანა. ჩვენი პარტია განსაკუთრებით ღრმად და გულ ჩათხრობილად ჩაუფერდება თავის აწინდელ ბედ იღბალს. განუხილელად მძიმე, სრულიად აუნაზღაურებელი დანაკლისი, დიად ქვეყნის ცხოვრების ხელმძღვანელობა, კომინტერნის და პარტიის მუშაობის გაძლიერება უილიზით—რაოდენ გიგანტური ისტორიული პასუხისმგებლობა! თითოეული ჩვენი პარტიის 400,000 წევრთან ერთად ეხლა, ილინის სიკვდილს შემდეგ უნდა შეიქნეს უკეთესი, უღრმესი, უწმიდესი, უფრო მამაცით, უფრო ფრხილი, უფრო გამძლე.

თითოეული, ვისაც ერთხელ მაინც უნახავს ცოცხ-

ლი ილინი, თავის დღეების აღსასრულამდე შეინახავს ამ სახეს თავის გულში.

... ლენინის სურათები არ სჩანან, მისი მზავისი არ ყოფილა და არც არის. საუკუნეები, ალბათ, დაასრულებენ მის დასუბატე სურათს...

რაც არ უნდა იქნეს, რაც არ უნდა გველოდეს ჩვენ ლენინის ხატება ყოველთვის გაანათებს მთელი ქვეყნის მშრომელთა და დაჩაგრულთა გზას.

მეიდროთ, ლენინის ჯარის რიგებო! ქვეყანას ჯერ არ უნახავს ჯარი, უფრო მზად მყოფი ბრძოლისათვის და უფრო ღირსი გამარჯვებისა ვიდრე ჩვენი.

— მშვიდობით, ილინი! მშვიდობით ლენინი!

მთელ ქვეყანას, მთელ დედამიწას ედება, როგორც გამომახილი, ეს უკანასკნელი გამოსალმება ბელადისა და მასწავლებლისადმი.

მუშაობისაყენ, მუშაობისაყენ, მუშაობისაყენ! — როგორც გეასწავლიდა ჩვენ ილინი.

ლენინი მოკვდა—ლენინიში სკოცხლობს. სკოცხლობს ჩვენს დიად პარტიაში, კომინტერნში, მთელ მსოფლიოს რევოლუციონერ მოძრაობაში. როდესაც პროლეტარული რევოლუცია გაიმარჯვებს მთელ ქვეყანაზე, ეს იქნება, უწინარეს ყოვლისა, ლენინიზმის გამარჯვება...

გ. ზინოვიევი.

შორეული შეხვედრა.

ქორე შენევიერს უახლეს ფრანგულ პოეზიაში აქვს თავისი ადგილი. ის არის პოეტის სოციალისტი, „გურბი-გებელი ანტიმონოტეისტის, კარგი მუსიკოსი და კიდევ გატაცებული ორგანიზატორი მასიურ „ხალხურ დღესასწაულებში“ („Fêtes du Peuple“), რომლებმაც ასეთი სახელი მოიხვეჭეს საფრანგეთში.

შენევიერი ქეშმარიტ პოეტია: მას ახასიათებს პათოსი, გამოწვეული სოციალურ ჩაქოვებით. უნანიმუზმის

შეკლა, რომელსაც ექვთენის შენევიერი ენობილია; როგორც „ანგარიანი პოეზია“,—ამ შეკლამ იცის საიდან მოდის ის და რა უნდა, ეს არის პოეზია ადამიანობის, პოეზია სრობის და ბედნიერების, პოეზია ათროლებული სოციალური გარემოს.

გედრება, რომლის თა-გამანი იბეჭდება ჩვენს გურნალში არის ნაწყვეტი მისი დიდი პოემის, რომელიც არის მოთავსებული მის უკანასკნელ წიგნში „სალამი ქვეყანას“.

3 ე დ რ ა ბ ა .

ხალხი, რომელიც აბიჯებს ქუჩების ქვედაზე, როგორც მატარებელი ლინდავზე, რომელსაც მიჰყავს იგი უსაღვროებაში; ხალხი, რომელიც მძიმედ აბიჯებს მიწის საბოჟელზე, როგორც ფურცელზე, სადაც მუდამ ხაზავენ შენის ისტორია

შენი ლანჩების ყველა ლურსნებით, ხალხი აქაური და შორი (შე აზრენ არ მინდა გამოვტოვო), ხალხი ორივე მატერიალურს, და თავისუფალ არქივალაგების, ხალხი ადამიანთა, არსებთა, რომ დადინდ დგომით, განათებული სახის და ხელის-გულთა სამეულ ბრწყინვალებით.

მე შენ მოგმართავ მუდართით, მე-თეთითონ ადამიანი, დაბადებული ამ პაროზში, კაცთა შორის, რომელნიც შრომობდნენ

და სალამს ბრუნდებოდნენ, რომ შენსავეთ დამსხდარიყვნენ სატრაპეზოდ.

ახლა ეამი, როცა შენ გამოხვალ ძველ წილიდან, გაარღვევ ქუჩების რკალს, რომ შეზღუდეს შენი მღელვარება,

შენი ნიაღვარი დაიფრქვევა, დაკვირვებულნი ხშირ ქაფით,

სიერცემი, რომელიც გავს ქარების გიგანტურ ვარდს, უსაღვროებაში რომ ასობს თავის ისარების წვეტებს.

მაგარა რომელ გზას აირჩევ, რომ დიდივარო ახალ სარეცელში,

ამ დიდალურ ჰორიზონტით შეზღუდულ ევლზე? ხალხო! შენ გუფუნები, იფიჭე ამ განთიადზე, რომელიდანაც შენ გაშორებს მხოლოდ უკანასკნელი სერობა!

მე გვედრები, გამოვინე —
გახაფხულეთი ძლიერა ხალხი!
შენი გამარჯვება უნდა ჰვადეს
მამის მოვლინებს!

შენ, ვისაც მოგვლის გამარჯვება, შევიძლია იყო გამარჯვე-
ბული?

ამას არ ვიტყვი პირველობით,
მე ამას ვიტყვი სიყვარულით:
გეშინოდეს უქანასკნელი წყათის
ყოველ გამოცდილ ჰიქის ფსკერზე!

შენ იგემებ სასმელს და ნუთუ დაგიპურობს შენ ლოთობა?
ისმინე: კვირტიდან რომ ფოთოლი გამოდის — გამარჯვე-
ბულია.

ისმინე: ნაყოფი რომ ბუტკიდან გამოდის — გამარჯვებულია.
ისმინე: ღლე და ბავში, რომ იზადებთან, გამარჯვებულია
არბან.

იყავი ფოთოლი, ნაყოფი, ღლე და ბავში,
რადგანაც გამარჯვება — ნობათია,
და არა გადავდებული ტყავი.

მე ვამბობ: დადვა დრო
სიყვარულის გამოცხადებისა ქვეყნისათვის,
და შენ გეცდუნის ეს ხარება,
შენ — ვისი ტანჯვები ივრინებთან
ურცხვ ისტორიის მინდვრებზე,
სადღაც ომები აღნიშნული არიან სინგლით.

გახილუ შენი თვლები, თუ ისინი სპეტაკი არიან
გაშალე შენი ხელები, სადაც ანათებენ
სასწაულნი, შენს საწიფოს რომ აღმართავენ
ნუ დაივიწყებენ ისინი დიდების ღლეს
სიუხვის ანტიურ ხელის გაქნევას,
რომელიც არიგებს ჰერს ნშიერებისთვის.

ისმინე: მდინარე ჩამოვიდნე შორეულ მყინვარებიდან,
დაეშენ ჰერს მინდვრებით და გაიარეს სატახტო ქალა-
ქები —

მაგრამ ისინი ყველა გაითქვენ გამათანასწორებელ
ზღვაში.

აღმავანო, მე შევადარებ შენ ამ თვითიულ ნიაღვრს,
ხალხო, იყავი როგორც ზღვა, ყველა ზომად ღდეს რომ აქა-
ნეებს.

და იტყვს ყველა წყლებს, რომ განბანოს ისინი.

ნუ ჯბდი ზავიერს, ნუ ზრდი სიძულვილს,
ნუ დაატყვევებ ვალიაში
ფრინველს, რომელსაც მოეფერები შენ, —
მაგრამ მიესალმე მის ფრთებს,
და გააყვი მას მწვერვალებზე,
სადღაც გაგიტაცებს შენ მისი მისწრაფება.

პირს ნუ დამუწავ, იმღერე სიმღერები.
ნუ აღრკინებ კალიებს: გაიღიმი.
ნუ დეგვანები მაქლურ ცას,

რომელიც ლაქვაროვანია მხოლოდ ჩრდილოეთ
ქარისაგან,

ნუ შეიმოსები ზამთრის ღლის სიწმინდით,
რომელსაც მოკვეთილი აქვს თავი მოულოდნელი
ღამით.

გავიცებ პატარა ბავშვების ცელქობას,
ვისი სიხარულია — სილა და ტიკინები,
გავიცებ ახალგაზდა ქალების სიყვარულს,
ვისი სიხარულია — ყვავილები და ლაღები.
გავიცებ ნივთების უცხო სილამაზეს,
ბედნიერებისათვის რომ არიან შექმნილი.
გავიცებ ცას, რომელიც უღმერთოდაც მშვენიერია,
და შემოდგომას, უხვი რომ არის,
და ველურ გვირილის უნახესი სახელით,
სიხარული რომ მოაქვს სევდიან ოთახში,
და ჩემივე სახელით, მომავალს და მართლმსაჯულების
სახელით

გვეფიცები შენ, ღმრთიერსო ხალხო: ნუ დაამსხვრევ
ახალ ფიალას, რომლიდანაც შენ შესვამ,
თუ არა და შენ ვერასოდეს ვერ დააშრობ შენს წყურვილს
იყოს მსუბუქი და მზიარული შენი ნაბიჯი,
როგორც ნაბიჯი ზაფხულის განთიადისას.
ნუ დაგიპურობენ ცდუნებანი,
როგორც უსარგებლო ხაესი.

მე მინდა რომ შენი ცქერა იყოს წინამორბედი
და დარაჯი ძლევაშისილ ქესტის!
ო ხალხო, მოვიდეს შენი მეუობა;
მაგრამ ნუ იქნება მეტი მცელვობა:

მშვენიერება და სათნოება —
მე იმათზე გელაპარაკები შენ. ივიტრე,
როდესაც საღამოთი გულში ჩაგიხუტებს სიმშვიდე.
იმიტომ რომ გამარჯვებული,

რომ შენ კიდევ აღადგინო ძალმოზრებობა;
იმიტომ რომ, თუ შენ დაივიწყებ ყველაფერს,
და ისევ ააშენებ გალავანს ბედნიერ ბაღის ირგვლივ;
იმიტომ რომ, თუ შენ გაბრაზებული
და კბილების ღრქნით, როგორც ძაღლი,
მოინდომებ ჩვეს გადავდებას ახალ ღამეში, —
მაშინ, ო ხალხო, მე ვყვირო:

სჯობია, რომ დაიმსხვრე, მიწაზე, და თქვენი დაიღუპეთ ადა-
მიანო!

თუ გაიგე შენ ჩემი სიტყვა? თუ გაიგე — წინ!

თორე შენევიერ

ღამუშარი ღამე.

მთვარის კოკონზე საღამო იწვის!—
 ვით ცრემლიანი ქალის თვალებში!...
 უჭრდება ხმები ცოფიან მიწის,
 მსოფლიო სტიქიის განაწელებში!..

ინთება ქუჩა ელვისოს ჩქერით!
 მიჰქრის რონოდა და რგავს ზარებს!
 ქალაქის მკერდი ქუჩების მღერით
 ზანზარებს,—სდგება—და კვლავ ზანზარებს!
 მუსიკის ზმებში საღამო თერება,
 აჭრელდა ხალხით პრისპექტი ნელი.
 საღამო დნება, საღამო ჰქრება,
 საღამო იწვის როგორც სანთელი!...

და მეც ვსერირობ პრისპექტზე კენტად,
 (პირ ღია სანდლებს რა ვშველებდა)
 უფულო ჯიბე მაწუხებს მტკაღ
 და ჩერეონიცი მომეჩვენება...
 აკაკის ძეგლი უსიტყვოდ არის
 (გულ სატყენია ეს დაუბრება)
 და თეთრი სხივი აღმაკერ მთვარის
 მგოსნის თეთრ წვერებს ესაუბრება!...

ქარბანა ოფლით დანასელებში,
 დინამო ჰანგით რომ დუდუნებდა;
 მიწვა დროებით, დანასელები,
 ნოემბრის ქარის ჰიანურებთან!!!
 ო! ჩაიფერულა საღამო წყნარი,
 ღამე მთვარიგან სხივებს იპარავს
 დადუმდა ქუჩის, მათხოურის ქნარი
 კენტი ფეხის ხმა სიჩუმეს ჰზნარავს!..

ქვითინებს ქარი და სეველიანი
 მთაწმინდის ფერდობს კვნესით ედება...
 ფრიალებს დროშა წითელ ფრთიანი
 და წითელ ქალაქს ეაღერება!...

სიჩუმემ ღამე ასწია ნეკით!..
 დარაჯი ჰხუჟავს დაბერილ თვალებს!—
 ბეჭების რხევით, ულუაშის გრეხით,
 შორს ჩოხოსანი აცილებს ქალებს!....

აშლილი ლანდი გადირბენს ქუჩებს!—
 აპყვება სახლის ვიწრო ბნელ კიბეს!;
 ბოროტი ღიმი დასერავს ტუჩებს
 და მსხვილი მუშტი გაბერავს ჯიბებს!....

ღამემ ცისკარის შხამი დალია!!!
 შხის სხივზე იწვის ბნელი სამყარო!
 მთვარემ სიყვარულს გადააღია
 ცრემლათ დამდნარი სხივების წყარო!..

დიღამ სიბნელეს გადაჰკრა ღიმი
 ყვითელ ფოთლების ნაშით ნამული...
 აღსდგა ქალაქი თავის სიმძიმით,
 და საყვირებით—ქარხნის ხმაურით!...
 ანთებულ ცის წინ ლოკულობს მიწა!...
 აინთო ხატი ცოდვილ ტფილისმა
 გაფითრდა ღამე,—ღამე წაიქცა,
 დაიწვა ღამე როგორც თილისმა!...

რ. გველსიანი.

მხატვარი რ. გველსიანი.

წელს სრულდება 40 წ., რაც გარდაიცვალა დიდათ ნიჭიერი მხატვარი რ. გველსიანი. უღმოებლმა სენმა ადრე იმსხვერპლა იგი. არ მისცა საშუალება, საესკეზო გაეფურცნა თავისი სამხატვრო ნიჭი.

რ. გველსიანი დაიბადა ქაზეთს ს. შალაურში, 1859 წ. ათი წლისა მიიბარეს საცენისის სკოლაში, რომელიც იმყოფებოდა ალაზნის ველზე. პატარა რომანოვი აქ სწავლის დროსვე იქცეოდა ყურადღებას, უყვარდა ხატვა. 1875 წელს მან ეს სასწავლებელი გაათავა და ჩამოეყვანეს ტფილისში, მეფის მოადგილის კანცელიარიასთან არსებულს ტეხნიკურ კონტრაში შედის სამსახურში. აქ უფრო მეტი ყურადღება მიიქცია და ურჩიეს შესულიყო სასწავლებელს ტფილისში არსებულ მაშინდელს სამხატვრო სკოლაში. აქ მან დაჰყო სამი წელიწადი და გაათავეს მის შემდეგ 1881 წელს მიღის პეტერბურგის სამხატვრო აკადემიაში, სადაც ბრწყინვალედ აბარებს საკონკურსო გამოცდებს. იგი ჩარიცხულ იქნა აკადემიის მოწვევად.

თეორიული კურსის გათავების შემდეგ გველსიანი ითვლებოდა ჟურნალ „ხალხურად სილოს“ თანამშრომელ—დამსუბუქებლად. მანვე შეასრულა ვ. ს. სილოგიის „ბედნიერება“ და ს. დ. დობოვინის „ხამირის“ ილიუსტრაციები. ამის შემდეგ საზოგადო ყურადღება მიიქცია და ბევრ სამუშაოს უკეთავდნენ. უკანასკნელ დროს მან სახლგარე-გარეთელ გამოცემებთანაც მიაღწია დაკვეთა, მაგრამ სამუშაოდ ჩრდილოეთის სუსხიანმა ჰავამ მისი ჯანმრთელობა დაავადა და იძულებული შეიქცა 1883 წელს ზაფხულში სამშობლოში დაბრუნებულიყო დასასვენებლად. მიუხედავად ფილტვების ავადმყოფობისა იგი შეუსვენებ-

ლივ მუშაობს და ამხადებს ნახატებს აკადემიისათვის. ზაფხული გაატარა თავის საყვარელ ქაზეთში ს. შალაურში. იგი სენისგან ვერ განიკურნა. წინააღმდეგ ექიმებისა და მეგობრების რჩევისა კვლავ გასწია პეტერბურგისკენ; თან წაიღო თავისი ზაფხულის ნამუშევარი ალბომი. რომელიც წარადგინა აკადემიაში. პროფესორებმა ამ ალბომის ნახვის და მოწონების შემდეგ ალბომშივე ჩაუწერეს „ქების ღირსია“. რომანოვი უფრო გულმოდგინეთ შეუდგა მუშაობას, მთელი 1884 წელი მან დაჰყო პეტერბურგს აკადემიის კურსის გასათავებლად. მან თავის მიზანს მიაღწია. ავეისტოში თავისუფალ მხატვრის დიპლომი მიიღო. მხოლოდ საქაოლ დაავადმყოფებული სექტემბერში დაბრუნდა საქართველოში. მას განზრახვა ჰქონდა სამშობლოში ჯანმრთელობა აღედგინა და შემდეგ გამგზავებულიყო საზღვარგარედ, კიდევ სწავლის გასაგრძელებლად, მაგრამ სამუშაოდ მას ეს ნატვრა ვერ შეუსრულდა. უღმოებლმა სენმა იგი ლოვინს მიაკრა. გარდაიცვალა 1884 წ. 30 ნოემბერს. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ 33-წელსიანი მუშაობა თვით მძიმე ავადმყოფობის დროსაც. ლოვინში მწოლიარემ, სიკვდილის რამოდენიმე დღის წინა დღე დაასრულა ილიუსტრაციები—ნემბროვოკ—დანეწკოს პატარა მოთხრობისა, „რისთვის არ გავხდი მონადირედ“—ეს ნახატები უფროსმა ძმამ ალექსანდრემ გადაგზავნა რუსეთში.

რ. გველსიანი ასაფლავია პეტრე-პავლეს სასაფლაოზე. აქვს დარჩენილი რამოდენიმე ფერადებით ნახატი, ეტიუდი და დიდი ტილო. „მოზანავე ქალი“. ეს სურათი ასლია იტალიელ მხატვრის ბელუოლის სურათისა, მაგრამ დიდის ხელოვნებით არის შესრულებული. მეტად საინტერესოა აღნიშნა, რომელიც ზაფხულში აქვს ქაზეთში დაბატული აკადემიისათვის 1883 წ.

ალბომში მრავალი სურათია ფანქრით ნახატი, რომელთა შორის შესანიშნავია, „აელაბრის ხიდი“, „დახურული ბაზახანა“, „მოედანი“, „ქართული ქალის ტიპები“. „შალაურის პერზაჟები“, და თვით სოფ. „შალაური ალაზნის ველით“. აქვეა შანგლისის პერზაჟები და სხვა. უფრონაღ „Нова“-ში დაბეჭდილია მისი ფანქრით ნახატი საქართველოს ტიპები „პერელი“ და „ბევსტრი მოცხვარი“ ყველა ეს ზემოთ ჩამოთვლილი სურათები და ალბომი ინახება რომანოვის უფროსი ძმის ალექსანდრეს სახლში, რომლის საკუთრებასაც შეადგენს. გარდა ამისა თვით ალექსანდრემ გადმოიწკა, რომ „რომანოვის გარდაცვალების შემდეგ ერთი ალბომი მრავალ ნახატებით მთხოვა სახსოვრად რომანოვის სკოლის ამხანაგმა მხატვარმა შამ-შინიგმა. თხოვდა აუსრულე და მიეცია“. რამდენადაც ჩვენ ვიცით შამ-შინიგის ადრე არსებობს. ვის უნდა დარჩენოდა ეს ალბომი? საკიროა, ამ გარემოებას ყურადღება მიაქციოს ქართველ მხატვართა საზოგადოებამ და მოსძებნოს იგი. აგრეთვე ჩვენ ვიცით, რომდენიმე მისი ნახატი ჰქონდა აწ განცენებულს ალ. პ. სარაჯიშვილს. ან ეს ნახატები ვის ხელთ არის? საკიროა ამასაც ყურადღება მიექცეს, რათა არ დაიკარგოს ამ ნიჭიერ მხატვრის ნახატები შოთამავლობისათვის.

მოქადავე კ. მენიგ.

კონსტანტინ მენი.

ევროპის პატარა სამრეწველო სახელმწიფოში, მალა-როებისა და ქარხნების ბელგიაში შრომა ძლიერ ადრე შეიქმნა ობიექტი ხელოვნების ასახვის. აქ წარსული საუკუნის მე-10-ე წლებში მხატვარმა ჟან-დე-გრუმ თავისი შემოქმედების მთავარ წყაროდ მშრომელი ხალხი გაიხადა. მაგრამ ჟან-დე-გრუმ მშრომელში დაინახა მხოლოდ გასაჭირი და მწუხარება, მისთვის მუშა იყო ზრომის იარაღი. მუშა-მომჭედო, მუშა-მებრძოლი, ახალი ცხოვრების დამწყები მისთვის უცხო დარჩა. მაგრამ ბელგიაზე მისცა ხელოვნე-

ბის პირველი მოქანდაკე, რომელმაც თავის შემოქმედებაში მოგვცა: გამაბრუებელ მანქანების გრაფიკა, ქვანახშირის ფენების სიმძიმე, მუშის ძალის საშინელი დაჭიმულობა და სხვა.

ეს იყო კონსტანტინ მენი, რომელიც დაიბადა 1831 წ. 12 აპრილს ბელგიის სატახტო ქალაქის ბრიუჯელის მახლობლად ლიოვენში, ქვანახშირის მალაროების ცენტრალურ ადგილში. მან მთელი თავისი ვიწროების წლები, ბავშობა, გაატარა მუშათა წრეში „შავ მთარეში“.

კონსტანტინ მენი შემდეგ შეიქმნა ერთი უდიდესი წარმომადგენელთაგანი ახალი პროლეტარული კულტურის და ქვეყნიერების. მან საფუძველი მისცა ახალ პროლეტარულ ხელოვნებას. უწევდა ყველას, რომ ქარხნის, მალაროების და სოფლის მუშებში არის მშვენიერების და მხატვრული შემოქმედების დაუშვებელი წყარო, ცხოვრების დიდი განცდები, რომელიც ყველა ქვშარიტმა შემოქმედმა უნდა ასახოს შემოქმედების რეალ ფაქტებით.

და ამ თვალსაზრისით შეეხო თვით მენი ცხოვრების დინამიკას. უცვლადია მისი „მრეწველობა“, „მუშების მალაროებში გამგზავრება“, „მთისავი“, „მწუხედლი“ „ზრომის ძეგლი“ და სხვა. ისინი ამ ფაქტის საუკეთესო დამტკიცებაა, მასში მთელი სიძლიერით გამოხატულია ინდუსტრიული შრომის ძლიერება.

საპრეწველო პროლეტარიატთან ერთად მენიმ მოგვცა მრავალი თვალწარმატები სურათი მდიდარ ფლანდრი-

მ თ ი ბ ა ე ი, ნახ. კ. მენიგის.

მ თ უ ს ა ე ი, კ. მენიგის.

მღვიმის მახრელები.

კ. მენუჩი.

ის მიწის მუშებისა: მებრეები, მთესველები, მრეწვენი, მჭედელები, ცელის რიტმიულ გაქანებით, დამახასიათებელ ფესტებით, ფართე და გამდგულ ხელის მოძრაობით, რომელიც სთესავს მარცვალს მომავალ ახალ ცხოვრების სიმბოლოს.

მენუჩის მუშები არ არიან მარტო მონები და შრომისთვის ტანჯულნი. ისინივე არიან გმირი-მებრძოლნი,

რომელთა მუშაობაზე დაფუძნებულია ნიუელი კაცობრიობის მატერიალური კულტურა და სულიერი ცხოვრება, რომლის ლოგიკობა მსუფთაობაზე, მენუჩის აზრით, ტანჯული კაცობრიობა უნდა მიიყვანოს, ახალ ჯერ არ ნახულ ქვეყნად.

შალვა რადიანი.

ფრანს მაზრელ.

მსოფლიო იმპერიალისტურმა ომმა დიდი სიძლიერით გამოიწვია ევროპის კულტურის წარმომადგენელთა სულიერი ვითარებაში ვარდაცხა.

ერთი ნაწილი პაციფისტური სულიერებით გაიშკვალა და ომის საერთო ფერხულში ჩაება, რათა სხვისი უბედურებით და ტანჯვით თავიანთ სამშობლოს კეთილდღეობა შეეყვანათ.

მეორე ნაწილი, პირიქით, არა თუ ომის ფერხულში არ ჩაება, არამედ ყოველგვარ საშუალებით ებრძვის ბურჟუაზიისგან იმპერიალისტურ ზრახვებით გამოწვეულს ომს.

მათი სულის ძლიერი ამოძახილი მოწოდებაა მშვიდობიანობისა და კაცთმოყვარეობისადმი.

ამ უკანასკნელ აზროვნების წარმომადგენელთა შორის განსაკუთრებით საპატიო ადგილი უჭირავს ცნობილ ბელგიელ მხატვარ-ფერმწიფს ფრანს მაზრელს, რომლის მდიდარი შემოქმედება წარმოადგენს გულგამგზირავ მოვლენას თანამედროვე კაპიტალისტურ საზოგადოების წინააღმდეგ.

ფრ. მაზრელმა რელიეფურად გამოხატა 1914-18 წ. ომში მონაწილე ევროპის სახე. ევროპა, რომელიც მოგე-

ბის მიზნით ჩაფლულია გამყიდველობის, მტაცებლობის და ხისხლის მორეცხი.

ამ მხრით თანამედროვე ევროპამ ორი დიდი სახელი იცის: ეორკ გროსი და ფრანს მაზრელ. პირველიც და მეორეც ერთ ნიშანს უმსგენებ, რათა ყოველგვარი საშუალებით ძირს დასცენ მწავრელი საზოგადოება.

მზგასად გროსისა, მაზრელის საყვარელ თემებს შეადგენს ცხოვრების ყოველი ფაქტი. ის საკმაო სიძლიერით სახავს, როგორც ფრანკს გამოწყობილ ჩასტუქტულ-ჩარგვალბულ ბურჟუას, ისევე ტანჯვს გაკარგებაში ჩაყარდნილ ჯარისკაცს საშინელ ბარბადებზე, ომიდან დაბრუნებულს მებრძოლს, რომელმაც ბრძოლის ველზე დასტოვა ადამიანის დამახასიათებელი ფიზიკურ-სულიერი მე-

ობა: ფეხი, ხელი, გონება და სხვ. მხოლოდ იმისთვის, რომ განცხობით ყოველიფა საზოგადოების „რჩეული“ წაწილ. მას მრავალ მასალას აძლევს რეიტერის დეპეშათა სააგენტო, ტიტონის სიტყვები, კენტემბერგის „წმინდა მამა“ ფეისკოპოსის იმპერიალისტური მოწოდება და სხვ.

და ასეთი ფაქტების მქონე საშუარო მაზრელის აზრით უნდა მოვდეს, რადგანაც მას კაცობრიობა მიყავს გადაგარებისა და დაღუპვისაკენ, რომლისგანაც ხსნა შეუძლია მხოლოდ პროლეტარიატს თავის ძლევისამისლ რევოლუციით, მარქსიანულ გამარჯვებით; ამის წინამორბედით გვევლინება ფრანს მაზრელ თავის შემოქმედებით.

შ. რი.

რენი პულსტრული ფრენის გარემო

წერილი პირველი

თვითთელი საბელწიფოს, თვითთელი ხელისუფლების მოვალეობაა კულტურული ფრონტის განმტკიცება, თუ მას გულწრფელად სურს ხალხის სულიერი და ნივთიერი კეთილდღეობა საფუძვლიან ნიადაგზე დაამყაროს.

საბჭოთა ხელისუფლებამ ამ უდავო ჭეშმარიტებას თავის დროზედ ანვარაში გაუწია და თავისი ნივთიერი რესურსების უდიდესი ნაწილი კულტურული ფრონტის განსამტკიცებლად ამოძრავა.

რუსეთი რომანოვების გვარეულობის დროისა და რუსეთი საბჭოთა ხელისუფლებისა კულტურულად განვითარების მხრით ერთი მეორესაგან ძლიერ დაშორისმოჩენულია.

მეფობის დროის რუსეთი ხალხის გონებრივად განვითარებას განზოხ ხელს უშლიდა, ხალხის ერთგულს მოკეთეს და მეგობარს სდევნიდა და ციხეებში ალპობდა, ყოველ ცოცხალ და თავისუფალ აზრს მუხრბუქს უქერდა.

საბჭოთა ხელისუფლების რუსეთი ან ხალხის, მშრომელი მასის გათვითცნობიერების საქმეს პირველ ხარისხთან საქმედ სთვლის და ამისათვის არ ზოგავს არც შრომას, არც ენერგიას და არც ნივთიერ საშუალებებს.

ცხადია, ამ ორი ხელისუფლების პოლიტიკის შედეგებიც სულ სხვადასხვა რუსეთის კულტურულად განვითარების სარბილზედ.

საქართველოში ავტო უკვე მესამე წელიწადია, რაც საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა და აქაც ადგილობრივმა ხელისუფლებამ კულტურული ფრონტის განვითარება პირველხარისხიან საგნად დასახა.

მართალია, საბელწიფოს მიმედ ეკონომიური მდგომარეობა მერად აფერხებდა და დღესაც აფერხებს ჩვენი კულტურული დაწესებულებების და საქმეების წინსვლადობას, მაგრამ ადგილობრივი ხელისუფლება შესაძლებლობის ფარგლებში მაინც სკდილობს საქმე საკეთილდ მოავგაროს და ნივთიერ საშუალებას არ ზოგავს.

საქართველო ალენიშრო, რომ საბელწიფოს მთელი ბიუჯეტის 51% ჩვენი კულტურულ დაწესებულებათა საჭიროებას ხმარდება.

ჩვენ ამ ქრნალის საშუალებით განზრახვა გვაქვს დრო გამოვიტოვო, წერალის ზემოთ აღნიშნულ საერთო სათაურით, მკითხველებს მივაწოდოთ ცნობები იმის შესა-

ხებ, თუ რა ვაკეთდა, რა კეთდება ან რა არის საჭირო ვაკეთდეს ჩვენი ნაციონალური კულტურის ასაღიძინებლად და განსამტკიცებლად საქართველოს ფარგლებში.

დღეს დღეობით ამ პატარა წერილში ვცხდრს გავუზიარო მკითხველებს ჩვენი მოსაზრება საქართველოს საზოგადო მოღვაწეების ნივთიერად უზრუნველყოფის შესახებ, იმ მოღვაწეებისა, რომლებმაც თავიი ხანგრძლივი მეკადინეობით და შრომით მრავლდ ხელი შეუწყვეს საქართველოს კულტურულად განვითარების საქმეს.

ენიც ჩვენი წარსული ცხოვრების მიმდინარეობას კარგად იცნობს, ვისაც ჩვენი ხალხის მაჯის ცემისათვის თვალყური უდევნებია, იგი უმკველად დავეთანხმება, რომ ამ უკანასკნელი ასის წლის განმავლობაში ჩვენი საზოგადო მოღვაწეები წამების გვირგვინს ატარებდნენ ამ სიტყვების ნამდვილის მნიშვნელობით.

ამაჟმად ყველასათვის მსაკრია, რომ მეფის საზოგადო მოღვაწე: მწერლები, მასპობნი, ხელოვანები და პედაგოგები ხალხში და ხალხის ირგვლივ მოღვაწეობდნენ, მშრომელ ხალხს ზურვს უმაგრებდნენ, მის ჰიარსა და ვარამს თავის ჰიარად და ვარამად სთვლიდნენ, ხალხის გონებრივად და ზნეობრივად განვითარების საქმეს უანგროდ და თავდადებულად ემსახურებოდნენ.

მაგრამ რუსეთის ბიუროკრატიული მთავრობა არა თუ არ აზნევედა და ნივთიერ დახმარებას არ უწევდა ჩვენ საზოგადო მოღვაწეებს, პირიქით, სწორედ ზემოდ აღნიშნულ მოღვაწეობისათვის სდევნიდა, ავიწროვებდა და ციხეებში უსირცხვილად ამწყვედებდა.

დღესაც უფოლდ მრავალ ჩვენს თანამედროვეს ახსოვს ის უანვარო და თავდადებული მოღვაწეობა, რომელსაც ეწეოდნენ ჩვენის ხალხის კულტურულად ასაპილტუბლდ მმანი ივანე და მათე კერესელაძეები, სერგეი მესხი, გიორგი წერეთელი, ვასო აბაშიძე, ალექსანდრე კახხავი, ევანატე ნინოშვილი, ვაჟა ფშაველი, ზაქარია ჰიჭინაძე და მრავალი კიდევ სხვანი.

თვითთელი ეს მოღვაწე ხალხში და ხალხისათვის შრომობდა. სამწუხაროდ თვითთელის პირადი ცხოვრება ნივთიერის მხრით ისე უმწეო და უნეგეშო იყო, რომ დღეს დღეობით ძნელიაღც წარმოსადგენია.

მასობის ერთი ფაქტი განსვენებული ევანატე ნინო-

შვილის ცხოვრებიდან, რომელიც დამამტკიცებელია იმი-
სა, თუ რაგავი გაქორციელების განიცდიდნენ ისეთი ხალხის
მესაიდუმლონიც კი, როგორიც იყო ეგნატე ნინოშვილი.

1893 წელს ტფილისში პირველად ჩამოვიდა მე და
რუსთაველის ქუჩაზედ, ყოფილ მუხრანსკის სახლებში, სა-
დაც იმ ეპოქა რესტორანი „პურ ლინიო“ იყო მოთავსებულ-
ლი, სანდრო თოიძემ, ამ რესტორანის მაშინდელმა მება-
ტრონემ, ერთი პატარა ოთახი დამითმო უფასოდ, სანამ
რამდე ცხოვრების წყაროს გაიჩენდი.

ოქტომბრის ერთ საღამოს ჩემთან ოთახში შე-
მოვიდა ახალგაზდა ძალხედი გამდარი და ფერმიხილი
ყმაწვილი, რომელმაც წერილი გადმომაკა ქუთაისელი ერ-
თი ჩემის კარგის მეგობრისავე.

ამ წერილის მომტანი, შუერდა ჩემი მეგობარი, ეგ-

მ. ბერიძე. ნახატი დ. ქუთათელაძის.

ნატე ნინოშვილია, გაიცანა და აბა შენ იცი, თუ დაბა-
რების აღმოჩენა ტფილისში უნდა დაბინავდეს და, თუ
რამდე ადვილი არ იშვინა, ცხოვრება გაუჭირდება. შეე-
ხმაურე ყველას, საცა ხმა კი მიგიწვდებოდეს, ეგნატესა-
თვის არაფერ არ დაიზარებს ადვილის მიცემას.

მივიღე საჭირო ზომები, მაგრამ სამწუხაროდ ვერას
გავხდი. ქართული დაწესებულებები იმ ეპოქა ნივთიერად
ძირულ შევიწროვებულნი იყვნენ და ყველანა უარი მიო-
ხრეს. სახელმწიფო დაწესებულებებში ადგილის შოვნა
სრულიად უიმედო იყო და თვითონ ეგნატეც უარს ამბობდა
ბიუროკრატიულ დაწესებულებებში სამსახურზედ.

ამ რიგად თვითონ უადვილომ და ერთგვარად მე-
დის მძივებელმა გვანსებულს ეგნატე ნინოშვილს ადგი-
ლის მოძებნაში ვერაფერად დახმარება ვერ აღმოუჩინე.
განსვენებული ამ დროს კუკიაში სცხოვრობდა ერთ
ერთ აზნაურთ. ვატკობდი ნივთიერად დიდ გავრცელებას
განიცდიდა. რამდენჯერმე ერთად ვისაძილე, ჯიჟასმით
თუმცა ესეთ სადილებს და ვახშმებს ეგნატე ძირულ ერი-
დებოდა და მხოლოდ დიდის თხოვნის შემდეგ სთანხმდე-
ბოდა.

სანდრო თოიძემ, რომელიც იმ დროს ქართულ ინ-
ტელიგენციას დიდ ნივთიერ დახმარებას უწევდა, მასსოს
ძალიან მორიდებით და სრულს გულწრფელობით შესა-
ცხა განსვენებულს, სანამ იგი რამე ადგილს მოსძებნიდა
უფასოდ ოთახი და სადილები, მაგრამ ეგნატემ შესაძლებ-
ლად ვერ დინახა ამ წინდადების მიღება და კატეგო-
რიული უარი განუცხადა აწ უკვე განსვენებულს „ჩვენ
სანდრო ბიჭს“.

ორი თუ სამი დღე ეგნატე არ შემოსულა ჩემთან
ბინაზედ. ერთ საღამოს სანდრო თოიძე შემოვიდა ჩემს
ოთახში და ეგნატეს მიერ მოწერილი წერილი წაიკითხა.

განსვენებული დაახლოვებით, როგორც მასსოს,
შემდეგი შინაარსის წერილს წერდა სანდრო თოიძეს: „ჩე-
მი სანდრო! ძალიან ბიჭის და გთხოვ იცად ხუთი მა-
ნეთი მასსოსით. არ შეგაწყუბებდი, მაგრამ სხვა გზა არა
მაქვს. თუ არ დაგირჩის ხელთ ეს ფული, მაინც და მაინც
თავს ნუ შეიწუხებ და იცოდე, რომ არც მე დაგეფტრე-
ბი. რამდენიმე ხნის შემდეგ ერთმანეთს შევხვდებით
შენ მეტყვი იმ დროს ფული ხელთ არ დაიმჩიო, მეც
გეტყვი, ჩემო სანდრო, რა უშავს, სხვისაგან ხელი მოვი-
ნაცვლე და იოლად წავედო და ამრავად ისევ ძველ-
ბურად განვაგრძობთ ნაყნო მეგობრობას“.

აი ასეთ ნივთიერ შევიწროვების, ასეთ სოლიერ ტრა-
გედიას განიცდიდნენ სიცოცხლის დროს ჩვენი მშობლივი
მასის გულწრფელი მოკეთნი და მესაიდუმლონი და გამ-
კითხავი კი არასიდან არ სჩანდა.

ამ ეპოქა კი გარემოება სულ სხვანაირად შეიცვალა
და ჩვენი საზოგადო მოღვაწეების ნივთიერა მდგომარეო-
ბა საგრძნობლად გაუმჯობესდა.

საქართველოს რესპუბლიკის საბჭოთა მთავრობამ
1921 წლის 21 აგვისტოს დადგენილებით სამუდამოდ
დაკანონა ჩვენი საზოგადო მოღვაწეების პენსიით
უზრუნველყოფა.

მეტად დიდი და საგულსსიმირია ამ დადგენილე-
ბის პრინციპული მნიშვნელობა ჩვენი ხალხის კულტუ-
რულად ზრდისა და განვითარების საქმეში.

ამიერიდან თვითოფელ ჩვენს საზოგადო მოღვაწეს,
შეწერას, მსახიობს, ხელოვანს და სხვა საზოგადო დარგ-
ში მომუშავეს, რომლის შრომა ხალხს კეთილდღეობისკენა
მიმართული, შიში არ ექნება, რომ იგი სიცოცხლის დროს
ნივთიერად უმწირ მდგომარეობაში ჩავარდეს და სიკ-
დილის შემდეგ მისი ცოლშვილი უღუკმასპუროდ დეითის
ანაბარად დარჩება.

საქართველოს კომისიათა საბჭომ 1921 წლის 21
აგვისტოს დადგენილების ცხოვრებაში გასატარებლად
შეადგინა საუწყებოთაშორის კომისია, რომელსაც და-
ეცა ამ დიდმნიშვნელოვანი საქმის მოვლა-პატრონობა
და მისი ცხოვრებაში სამართლიანად გატარება.

კომისია სრული სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით

მიუღდა საზოგადო მოღვაწეთათვის პენსიების დანიშვნის საკითხს.

პენსიების დანიშვნის დროს კომისია ხელმძღვანელობდა იმ პრინციპით, თუ რამდენად ესა თუ ის მოღვაწე რესპუბლიკანურ მასშტაბით ცნობილია როგორც საზოგადო მოღვაწე სამწერლო, სასცენო, სამეცნიერო და საპედაგოგო ასპარეზზე და რა ღირებულებისა და ხასიათის მოღვაწეობა მიუძღვის ამა თუ იმ დარგში.

ასეთი პრინციპი დაუდგა საფუძვლად საუწყებთათმორისო კომისიამ თავის გადაწყვეტილებას, როცა მან დაუნიშნა 150 საზოგადო მოღვაწეს მუდმივი პენსია, თვითუნებურად 13-34 მანეთი ზერვინებით, ყველას კი 4500 მან. თვიურად.

შეიძლება ითქვას, რომ კომისიის მიერ დასახული სახელმძღვანელო პრინციპი საესებით არ იყოს დაკული პენსიონერთა სიის შედგენის დროს.

ხოლო ერთი კი რამ აშკარა და უდავოა: კომისიამ სრული რწმენით და შეფენებით, სრულიად ობიექტურად და სიფრთხილით შეიმუშავა პენსიონერთა სია და, თუ ამ სიაში ყველა პენსიონერი თავის ადგილას არაა, მაინცა და მაინც ბრალს კომისიას საესებით ნუ დავაკისრებთ. უოველ შემთხვევაში სია საზოგადო მოღვაწეთა, რომლებიც ამ გამად პენსიას ღებულობენ, სულ მცირედის ვა-მონაცლისით, სწორადაა შედგენილი.

ჩვენ აქ საკითხის სულ სხვა მხარეს გვინდა მივატკით მკითხველის ყურადღება.

მთავრობა, როგორც ზემოთ მოვისხენით, ამ გამად მხოლოდ 150 საზოგადო მოღვაწეს უზრუნველყოფს ყოველთვიური პენსიით.

თუმცა მთავრობის ასეთი დადგენილება მეტად დიდ მნიშვნელობაშია ჩვენი ქვეყნის კულტურულად წინსვლელობისათვის, მაგრამ, ჩვენი აზრით, აუცილებლად საჭიროა პენსიონერთა რიცხვი 200-დე მაინც კიდევ გადიდდეს, და ამანარად ნივთიერად უზრუნველყოფით ისინი ვინც პენსიონერთა სიის გარეშე დარჩა და ამავე დროს ღირსა ასეთი უზრუნველყოფისა.

მართალია, ჩვენი რესპუბლიკის ეკონომიური მდგომარეობა ამ გამად შედარებით მძიმეა, მაგრამ საზოგადო მოღვაწეობაზე დახარჯული თვითთიებული კაპიტი ერთი ასად დაუბრუნდება ჩვენს რესპუბლიკას მკვიდრთა კულტურული ღირებულობის სახით.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ საუწყებთათმორისო კომისია გადასდგამს სათანადო ნაბიჯებს, რათა ნივთიერად უზრუნველყოს ის ჩვენი საზოგადო მოღვაწეები, რომლებიც ჯერჯერობთ კიდევ პენსიონერთა სიის გარეშე არიან დარჩენილი.

ანდრე.

ტასო აბაშიძის იუბილი.

კვირას, 10 თებერვალს, რუსთაველის თეატრში შესდგა ქართული სცენის დამამშენებელის, ტასო აბაშიძის სასცენო მოღვაწეობის 25 წლის იუბილი. ამ საღამოს რუსთაველის თეატრი არა ჩვეულებრივს სანახაობას წარმოადგენდა. მსახიობი ქალის პარტისაცემად აუარებელ საზოგადოებას მოეყარა თავი. თეატრი ვერ იტყვდა დამსწრით. ყოველი ქუჩეული და კოთხე-გასავალი დაკავებული იყო. ბევრიც უბილითობის გამო უკან გაბრუნდა. წარმოადგინეს ძველი ფრანგული კომედია „პარიზელი ბიჭი“, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს ქართული სცენის უხუცესი, საზოგადოების საყვარელ მსახიობთ ვასო და მაკო აბაშიძეებმა. იუბილიარი ასრულებდა პარიზელი ბიჭის კოხევის როლს. იუბილიარის გამოსვლის სცენაზედ საზოგადოება ფეხზე ადგომით და გულმხრეველ ტაშით შეეგება. გადმოხანნიეს ყვეილეხი და მისი-ლოცი ფერადი ბარათები. ამ საღამოს იუბილიარი შეუდარებელი იყო. კომედიის შემდეგ წარმოადგინეს ოპერეტა „მასკოტ“-ის უკანასკნელი მოქმედება. იუბილიარი მღეროდა ბერტინას პარტის. აქაც თავისი ხმით და ცოცხალი ხალისიანი თამაშით დაატყბო საზოგადოება. დასასრულს შესდგა სახეიშო მილოკეები. ყვეილეხით მორთულს სცენაზედ თავი მოეყარათ აუარებელ კულტურულ-საზოგადოებრივ დაწესებულებათა წარმომადგენლებს. მკირე ხნის შემდეგ გამონდა თვით იუბილიარი, რომელიც მოჰყავდათ თავის შობლებს ვასო და მაკო აბაშიძეებს. მუსიკამ ტუში დაუკრა. მთელი საზოგადოება ფეხზედ ადგა და ოვაკიები გაუშვართა. მსახიობთა კავშირის სახელით მიულოცი აკივი ფადაბამ. საქართველოს კომისართა საბჭოს სახელით მიმართა მართამ ირაზელაშვილმა.

ტასო აბაშიძე (25 წლის იუბილის გამო).

აღნიშნა მისი ღვაწლი და უსურვა კვლავ ნაყოფიერი მუშაობა მშობლიურ სვენანედ. კომისარია საპაქომ ამასთანავე იუბილარის მიართვა 500 ჩერვონეცის მანეთი. სრულიად საქართველოს ხელოვანთა და მწერალთა კავშირების სახელით მიმართა მგოსნმა ი. გრიშაშვილმა. ქ. ბათიმიდან იყო დელეგატთა წარმომავალი მსახიობი ალ. იმედაშვილი. მიულოცეს სახელმწიფო ოპერის, ქართულ აკადემიური დრამის, სიმეხური, რუსული, თურქული, და სახალხო სახლის ქართულ დრამის წარმომადგენლებმა, ქ. დუშეთიდან ს. რევაზიშვილმა, ქალ. აღმასკომის სახელით მიულოცა მოქ. ბუნიკაშვილმა და განაცხადა, რომ აღმასკომმა იუბილარს მიართვა 200 მანეთი ჩერვონეცით. 50

გირვანქა სტერლინიგი მიართვა ორმა უცნობმა ქართველმა. იყო აგრეთვე სხვა მრავალი მოლოცვები, წერილები, მოსალლინი დეპუტეები საქართველოს ყველა კუთხიდან. მისკოვიდან დეპუტე მიულოცა რევისორმა ა. წუწუნავამ. იუბილარმა ამასთანავე მიიღო მრავალი საჩუქრები და ფული სხვადასხვა პროუკავშირებიდან. დასასრულს საზოგადოებას სამადლოებით სიტყვით მიმართა თვით იუბილარმა, გულწრფელი მადლობა გადაუხადა მისი მცირე ღვაწლის ასეთი დიდი დაფასებისთვის. ზეიმი დასრულდა ლამის 2 საათზედ.

ვან-დერ-ბან.

პროლუბაკულ გენერალთა პავლიოვი.

საშაშაბას თებერვლის 5-ს, ხელოვნების სასახლეში სრულიად საქართველოს პროლუბაკულ მწერალთა კავშირის მიერ, გაიმართა ლიტერატურულ-მუსიკალური საღამო. ე. ლენინის ხსოვნის აღსანიშნავად. დარბაზში დასვენებული ლენინის სურათი თალხით მორთული. საღამო გაასწა კავშირის თავმჯდომარემ სანდრო ევლმა. მან დამსწრეთ მიმართა მოკლე სიტყვით და მოუწოდა დამსწრეთ ფეხზე ადგომით პატივი ეკათ ბელადის ხსოვნისთვის. ხოლო კ. ფოცხვერაშვილის ლიტერატურით ასრულებს სამგლოვიარო ჰიმნს. შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვა აშხ. რაე. კალაძემ, მან აღნიშნა ლენინის გენიოსური კუთა, შეეხო მის ფოლადურ პიროვნებას და აღნიშნა რომ უდიდესი პატივისცემა მისი ხსოვნისა იქნება თუ მისი მოწაფენი დავდებთ ფიქს რომ გემსახურებთ ეროვნულად მის უკედვე იღებდეს. პროლუბაკიატმა დაკარგა უდიდესი მისწავლეველი და მის შესასწავლად არის საჭირო მრავალი წლები.

ი.

ლიტერატურის ქრონიკა

სახელმწიფო გამომცემლობა: მხადდება გამოსაცემად ქართული სიტყვა—კახულ მწერლობიდან წიგნები:

ვაჟა—ფშაველა.—პოემები, ტომი 2.

3. ინგოროვკა. რუსთაველიან 2 ტომად.

ა. უახავეი. მეორე ტომი.

აკაკი წერეთელი. რჩეული ნაწერები სამ ტომად.

მხადგარ ნიკო ფირფხანაშვილი მონოგრაფია. სურათების რეპროდუქცია ფერებით დამზადდა მაქსიკისა და პეტროვარდში. იმეჭდება საუკეთესო ქალაქზე. წიგნშია წერილები ფირფხანაშვილ: ქართულად, რუსულად და ფრანგულად.

ივ. მაჩაბლის შექსპირის თარგმანები ინგლისურიდან. პამლეტ, ოტელო, მაკბეტ, მეფე ლირი, რიჩარდ III, ანტონიოს და კლოპატრა, კორიოლიანოს, იულიოს კეისარი იმეჭდება.

ლენინის ნაწერები ქართულად. სახელმწიფო გამომცემლობა შეუდგა ლენინის ნაწერების ქართულ ენაზედ გამოცემას. ნაწერები გამოვა რამდენიმე ტომად.

სპარტაკი. ს. შანშიაშვილის ახალი, ისტორიული დრამა ლექსად დაწერილი იმეჭდება ცალკე წიგნად და მოკ-

ვალი წლები. რ. კალაძის სიტყვის შემდეგ ხორბო შეასრულა ინტერნაციონალი. შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვა ს. თოდორიამ, რომელიც შეეხო ლენინის პიროვნებას, აღნიშნა თუ როგორი იყო მისი დამოკიდებულება ამხანაგებთან, ამასთანავე გაიხსენა ეპოს ლენინთან შეხვედრისა, როდესაც მუშაობდა სტამბაში, სადაც აწყობდა გაზეთის ლენინის რედაქტორობით. თოდორიას შემდეგ სიტყვას ლენინის შესახებ ამოხსნა ი. გელდენიშვილი, საღამო დასრულდა ლექსების კითხვით, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღეს: ს. ევლმა, პ. სამსონიძემ, ერთაშინდელმა, იონა ვაკელმა, შაქრო ნათელელმა, გ. ხეჩუაშვილმა, შინატებელმა და სამგლოვიარო ჰიმნით, რამდენიმე დასწერა ლენინის სიკვდილზე ახალგაზრდა მოსკოვმა ელიოზიშვილმა.

ი.

ლე დროში გამოვა. წიგნის ყდა დახატულია ახალგაზრდა მხატვრის დ. ქუთათელაძის მიერ.

ანრი ბარბოუსის რომანი ცეცხლი ამ დღეებში გამოვა. წიგნი სთარგმნა ფრანგულიდან თ. სახოკიამ.

ნიკო ლომოურის ნაწერები სახელმ. გამომცემლობაში მიიღო გამოსაცემად. წიგნი ახლო მომავალში გამოვა.

ნინოშვილის ნაწერების დასურათება დაეგეგმა მხატვრებს: მამალაძეს, ლანსერეს, და თოძიძეს. მხატვრები გაემზავრებიან გუბიის იმ ადგილებში, საიდანაც აღებულია ნინოშვილის მოთხრობების სიუჟეტები.

ანასტასია ერისთავ—ხოშტარაის მოთხრობების პირველი ტომი იმეჭდება და საიუბილეოდ გამოვა.

ი. ევლოშვილის ნაწერები. მძიმდნარა წელს გამოვა ირ. ევლოშვილის ნაწარმოებთა სრული კრებული სამ ტომად.

ეურნალი „მნათობი“ პოლიტ განათლების მომავარ მმართველობა სცემს ყოველთვიურ სამხატვრო-სალიტერატურო, მეცნიერულ მარქსისტულ ეურნალს სახელწოდებით „მნათობი“. ეურნალის თანამშრომლად მოწვეულნი

არიან ადგილობრივი და უცხოელი ხელოვანნი. თურნალი გამოვა ამხ. ქართველიშვილის რედაქტორობით. თურნალში მერე ნომრიდან დაიწყება ზეცდვა გიორგი ლეონიძის მონოგრაფიის: „ივანე მაჩაბელი“.

თურნალი „კავკასიონი“ დაიბეჭდა და ამ დღეებში გამოვა გასაყიად სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის თურნალი „კავკასიონი“. თურნალი დიდი ფორმატისაა და შეიცავს 336 გვერდს.

სანდრო ეულის წიგნი. საქართველოს პროლეტ. კულტის გამოცემლობა გამოსცემს მოკლე ხანში სანდრო ეულის წიგნს „ჩაბახ“-ს რუსულ ენაზე. წიგნი გადათარგმნილია ქართულიდან რუსულად ამხ. დუმენისკის მიერ. წიგნს რედაქტორობს ამხ. ივანეტივი.

თურნალი „პირამიდები“. გამოვიდა თურნალი „პირამიდები“-ს № 1 ფასი 20 კაპ.

პირველი ნაბიჯი ეკრანზე. სახელ. კინო-მრეწველობის დასი, რეჟისორ პეტრესიანის მეთაურობით, გაეშვება რა დასავლეთ საქართველოში გიორგი წერეთლის მითხრობის „პირველი ნაბიჯი“-ს ეკრანზე ადგილობრივ გადასაღებად.

ქალთა თურნალი. გამოვიდა ამირ-კავკასიის მშრომელ ქალთა კავშირის თურნალი „ჩვენი გზა“. თურნალში მოთავსებულია მუშა ქალთა ლექსები და წერილები.

თურ. „თეატრი და ცხოვრება“. გამოვიდა თურ. „თეატრი და „ცხოვრება“-ს მორიგი ნომერი.

ზიგლიოგრაფია.

ნ. ბუხარინი „ისტორიული მატერიალიზმის თეორია“. მარქსისტული სოციალიზმის პოპულარული სახელმძღვანელო. თარგმანი პროფ. შალვა წუცუბიძისა. ს. ს. ს. რ. სახელმწიფო გამომცემლობა. ტფილისი—1923წ.—344 გვერდი.

საგრაზორისი მარქსისტული ლიტერატურაში უკანასკნელ ხანამდე არ იყო სისტემატური სახის ნაშრომი დიალექტიკური მატერიალიზმის საზოგადო ნაწილის, ისტორიული მატერიალიზმის შესახებ. მაგრამ ამ უკანასკნელად ცნობილმა რუსმა მარქსისტმა ბუხარინმა გამოაქვეყნა საყურადღებო შრომა, რომელშიც მან მოგვცა საკმაო სერიოზული სახით დალაგება-გაღმა მარქსიზმის მრავალკარდინალურ პრობლემებსა.

ავტორი ღრმა ეროდიციით ხასწავდა ისტორიულ მატერიალიზმის ძირითად საკითხებს. მეცნიერების პრაქტიკულ მნიშვნელობას, დეტერმინიზმს და ინდეტერმინიზმს, მატერიალიზმს და იდეალიზმს, დიალექტიკას და მეტაფიზიკას, საზოგადოების ბუნებისა, კლასებისა და კლასთა ბრძოლის საკითხს და სხვ.

ტექნიკურად წიგნი კარგად არის გამოსცემული. ფასი არ აწერია.

შ. რ.

ჯოზ რიდ „ათი დღე რამაჰ შესხრა ქვეყნიერება“. ნ. ლენინისა და ნ. კრუცკაიას წინასიტყვაობით. ჯოზ რიდის მოკლე ბიოგრაფია ა. რ. ვილიამსისა. თარგმანი რუსულად ილ. ზურაბიშვილისა და ან. სავერდელიძისა. გამომცემლობა „წითელი წიგნი“ ტფილისი.—1923 წ. 340 გვერდი. ფასი 1 მან, 25 კაპ. ნგრვ.

ოქტომბრის დიდი რევოლუციის შესახებ, რაც აქამდე დაწერილად, გველზე უპირველესი ადგილი უჭირავს ამერიკელ კომუნისტს ჯოზ რიდის წიგნი: „ათი დღე რამაჰ ქვეყნიერება“, რომელიც წარმოადგენს უშუალო ასახვას მომხდარ ფაქტებისა, იმ დიად ქარიშხლისა, რომელმაც რუსეთის რევოლუციონერი პროლეტარიატი მოიყვანა ბრწყინვალე გამარჯვებამდე.

ჯოზ რიდის საყურადღებო შრომა, როგორც ამბობს წინასიტყვაობაში დიდი მასწავლებელი ელ. ლენინი „იძლევა“ კონსტრუქციას.

თურნალი „წინ“ გამოვიდა მუშა-მწერლების ორგანო. თურნალში დაბეჭდილია ლექსები გ. ხეჩუაშვილის, შინაბეხელის, შაქრო ნათელუელის და სხვ.

საიუბილეო წიგნაკი. ქართ. მსახიობთა კულტურულმა საბჭომ მსახიობი ქალის ტასო აბაშიძის 25 წლის სასცენო მოღვაწეობის აღსანიშნავად გამოსცა საიუბილეო წიგნაკი, რომელშიც დაბეჭდილია ტასო აბაშიძის სურათები სხვა და სხვა როლებში. წიგნი შედგენილია შალვა დადიანის მიერ.

მონოგრაფია „ივანე მაჩაბელი“. პოეტი გიორგი ლეონიძე ანზაღებს ვრცელ მონოგრაფიას ივანე მაჩაბელზე, რომელიც დაიბეჭდება თურნალ „მნათობში“.

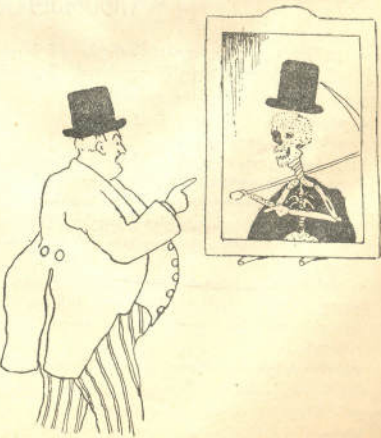
მუშათა ცენტრალურ კლუბის თეატრში ეკიარში ერთხელ იდგმება საოპერო წარმოდგენები, სახელმწიფო ოპერის მსახიობთა მონაწილეობით. ფასები ხელმისაწვდომია. ამავე კლუბში იმართება ქართული წარმოდგენებიც სახალხო სახლის მსახიობთა მიერ.

პროლეტკულტის დრამატული სკოლის რეჟისორი დ. კობახიძე ამაღლებს სცენაზე დასადგმელად ლოპე დევეგას „ცხვირის-წყაროს“ ახალი მიზანსკენით.

რევოლუციონერი ლექსების კრებული. პოლიტიკანთალების მთავარ-მმართველობამ დაიწყო რევოლუციონერ ნაწარმოებთა კრებულის რედაქციამატკოროს ბეჭდვა. წიგნი გამოვა მარტის პირველ რიცხვებში.

და შედარებულ სიოცობლით დაწერილ მოთხრობას აწ განვილ ამბებისა, რასაც უაღრესად მნიშვნელობა აქვს იმის გასაგებად, თუ რა არის პროლეტარული რევოლუცია, პროლეტარიატის დიქტატურა.

ცხოვრების და ისტორიის სინამდვილე შედლებული იქნა ავტორის მიერ ერთ მტკიულ ჯაჭვში, რითაც მან მოგვცა მატერიალურად სრული ცხოვრების დუილისა, ოქტომბრის რევოლუცი-

ანტანტა სარკეში.

ცივის განგებობებისა, მის ბრწყინვალე გამარჯვებისა საერთაშორისო მრავალეროვნო ბრძოლაზე.

წიგნს დართული აქვს ჯონ რიდის მოკლე ბიოგრაფია (ა. რ. ფილიპისის), მრავალი სურათი ბრძოლის დღეებიდან ამოღებული.

ლი და სხვ.

წიგნი დაბეჭდილია კარგ ქაღალდზე. გარკვეული შრიფტით.
შ. 6.

ფაციუბის ჩემპიონი.

ნაზ. მაზრელისა.

ანგარიშის კაცი.

ნაზ. მაზრელისა.

ოშის საჩუქარი.

ნაზ. მაზრელისა.

... და ამის შემდეგ მოხდა ზავი...

ნაზ. მაზრელისა.

პასუხისმგებელი რედაქტორი: მ. კახიანი.

გამომცემელი: სახელმწიფო გამომცემლობა.

საქართველო. წითელი ჯვრის საზოგადოება

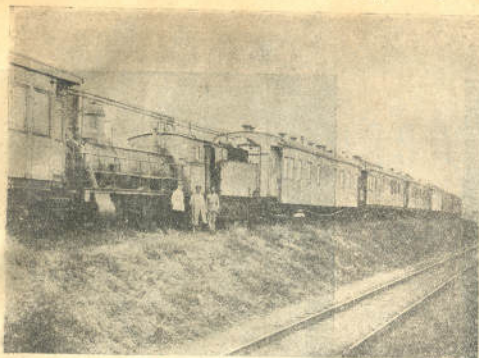
საქ. წით. ჯვ. ცენტრ. კომიტ. პრეზიდ. თავმჯდომარე ე. მამულაია.

წ. ჯ. ცენტრალური კომიტეტის სადგომი.

წ. ჯ. ავანო-მატარებელი. აცრა.

წითელი ჯვრის სანიტარული მატარებელი.

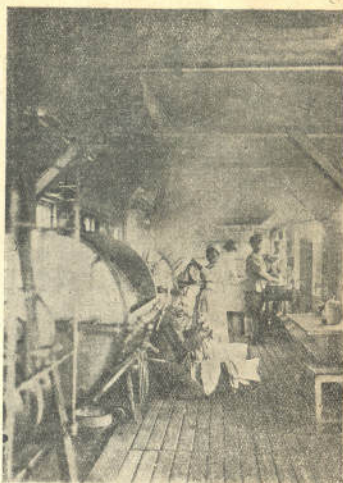
წ. ჯ. აზნაო-მატარებელი, გასახდელი განყოფ.

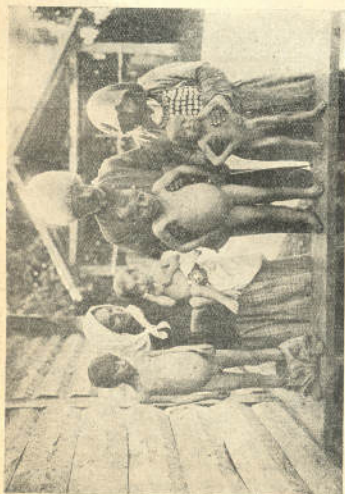
წ. ა. ჯ. აზნაო-მატარებელი, აზნაოს განყოფ.

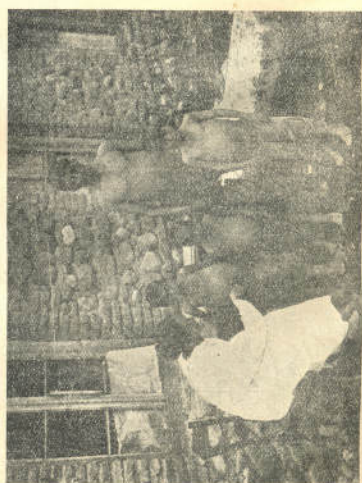
წ. ჯ. აბნო-მატარებელი, დუხნდუქია.

წ. ჯ. აბნო-მატარებელი, სამრეცხელო.

მალაჩი ავანგუდი ბეშეი, (ალაზნა-დუბა).

მალაჩი ავანგუდი ბეშეი, გარე-კაბეში.

შავი ქვის მრეწველობის საქმეთა განსაკუთრებულ

== მ მ ს რ თ ვ ე ლ ო ბ ა ს ==

სჭირდება უმეღები საგნები:

1. ერთი მაგოქრავებული შინაწვის (სასურველია დიზელი) 35-40 ძალის.
2. ერთი ავტოგოზილი „ფორდ“ მსუბუქი ან ნახევარ-სატვირთი.
3. მაღაროების რაღსები 5 ფერსტამდის და ვაგონეტები 10—20 ცალი.
4. КЛУБИК с плашками и метчиками от 3/8 до 1.
5. რკინა ფურცლოვანი 3—4 მ. მ. სისქით 15 ფუთამდის.
6. საპახავი საზეინგლო 3 ფუთამდის.
7. ქლიბები პირიანი 12—18 დ. 30 ცალი.
8. კუთხეღები და ზაკლიოპკები 35 ფუთამდის.
9. რკინის ბალკები (коробчатых или двутавровых) 3 ნახ.—4 დიუმამდე 40 ფ.
10. რკინა (сортовое) 15 ფუთი.
11. ТАЛИ 3—5 ტონით 1 ცალი.
12. სასწორი (десятичные) 30 ფ. და საშაპრო 1 ფ.
13. მიღები რკინის (оцинкованные) და შავი ნახ.—1 მ. მ., ზომით 850×675 მ. მ. 60 ც.
14. მესრები (решета) ფურცლოვანი რკინისაგან, სისქით 3—5 მ. მ., ზომით 850×675 მ. მ. ოთხკუთხიანი ან მრგვალი კრუტეტანებით 4—30 მ. მ. 10 ცალი.
15. მავთულები ტელეფონის (оцинкованные) 50 ფუთამდე.
16. მავთული სპილენძის 35 და 10 კვ. მ. მ. 80 ფუთამდე.
17. Бор-машина ერთი ცალი.
18. სეპტები მუხის ან აკაციების, სისქით 3—3 ნახ. ფერ. სამ-არშინიანი 5000 ცალამდე.
19. სეპიციალ-ბანისამოსი სამთო მდნო მუშებისათვის 500 კომპლექტი. უახსაცმეღები მათთვის 500 წყვილი.
20. უანელი ქერების შემოსაფენად 1500 არშინი.
21. საწყო ცენტრალურ სათგოგისათვის
22. უანჯრებისა და კარების საწყო და რაზები.

წერიღობითი წინაღაღებებით მოწოდების შესახებ და ცნობების მისაღებად უნდა მიმართონ განსაკუთრებულ მმართველობის განცეღარიას (ტროცკის ქუჩა № 20)

12—3 საათამდე ყოველ დღე გარდა უქმეებისა.

50 წლის სამეცნიერო მოღვაწეობის პერიოდში, სხვადასხვა მსოფლიო მე-
სწავლედი ბარათებით შეიძლება, იმ დაწესებულებებში, რომელთაც სურთ მისთვის
რეზიდენციაში მონაწილეობა, კეთილ ინებონ და საუწყრონ საუბრეებში კომისიის
თავმჯდომარე ზროფ. **ა. დიდაგულიაქსთან** 12, 13, 14, 15 თებერვლის სა-
ღამოს 6 საათზე ფიზიკის ლაბორატორიაში. (მთავარ შენიშვნაში).

დამატებით 1924 წ. იანვრის 25 და 31-ის გაზ. „ხარა ვოსტოკში“ (№№ 485 და 491) და იმავე რიცხვიდან გაზ. „კომუნისტი“ (№№ 20 872 და 25 877) გამაჟიკებული განცხადებების წინადადებას აღიქვს ყველა, განურჩევლად სახელმწიფო, საზოგადო და კერძო დაწესებულებებს, ორგანიზაციებს და პირთ, რომლებსაც

დასმისათვის მოგზაურობათ სსსრ-ის და ზოგჯერ (დალიანი და ჟღერა 1922 წლიდან) წარმადგენონ ამიერი დანიშნულ ვადებში უშვალის ს. მ. უ. ს. საბოძ-საწინათა პლატოში სათანადო გასპინჯავით და დღის დასასმელად.

ამასთანავე პალატა ღებულობს თავის სახელოსნოებში სასწორების და ზომების შეკეთებას. მისამართი: პლენანოვის პროს. № 117.

საქართველო. ს. მ. უ. ს. სახოკ-საწონი პალატის უფროსი გოცირიძე

უფროსი ზეგმოწმებელი სმირნოვი.

სრულიად რუსეთის
სამეკერვალო მრეწველობის
სინდიკატის

ამიერ-კავკასიის საოლქო განყოფილება

„სინდოპეიზრომ“ და „აგოლდეჟდ“

ყველას აქლემს საშუალებას
მოიძირონ ტანსაცმელთა
მაღაზიებში თავისი
დამზადებული
საქონლით.

ბფილისი: რუსთაველის პროსპექტი № 10 ტელ. № 6—78.

ბაქო: 28 აპრილის ქუჩა, ყოფილი ტელეფონის, № 6—1, კრივია № 2.

მუშებსა და მთხმესსუკი-
მეზე კოლმეტიუკაჲ
ნიშიაჲ გაცემა

ყველა დაწესებულებებს,

პროუპავშირებს, სამნო. ნაწილებს,

კოოპერატივებს შემუქლიათ შემიძინონ 25—30

პროც. დაქლებით ნიშიად

ოთხი თვის ვადით

საჭირო დამზადებული
ტანთსაცმელი განუსაზღვ-
რელ რაოდენობით.

დაწვრილებით აღგილოვრივ.

ამიერ-კავკასიის საოლქო განყოფილების გამგე: ზ. გაჯიევი.

ტფილისის განყოფილების გამგე: კანდე.

1924 წლის 1-ლ იანვრიდან საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების ცენტრალურმა კომიტეტმა გახსნა

საკუთარი სტამბა,

სადაც სწრაფად, ფაქიზად და ზომიერ ფასებში სრულდება ყოველგვარი სასტამბო საქმეები.

სტამბასთან გამართულია აგრეთვე წიგნთ-ასაკინძი სახელოსნო.

შეკვეთების მიღება შეიძლება ყოველ დღე სტამბაში—ლ. დუმბაძის ქ. № 8 (ყოფ. ველიამინოვისა). ტელეფ. № 16—47 და 13—63.

წითელი ჯვრის ცენტრალური კომიტეტი.

1924 წლის იანვრიდან გამოდის

საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების პერიოდული გამოცემა „ბიულეტენი“

შემდეგის შინაარსით: მთავრობის განკარგულებანი წით. ჯვრის შესახებ; წითელი ჯვრის საზოგადოების ცენტრ. კომიტეტის საქმიანობა; ავტონომიური ერთეულების წითელ ჯვართა და ცენტრალური კომიტეტის ფილიალების მოღვაწეობა; საკავშირო რესპუბლიკებისა და საერთაშორისო წით. ჯვრების ქრონიკა; წერილები საექიმო-სასანიტარო დარგიდან და სხვ.

რედაქტორი: სარდაქიძე კლდეგია.

მისამართი: ცენტრ. კომიტეტი, თაიროვის შესახვევი № 5. (ლენინის ქუჩიდან).

დაიბეჭდა და გამოვიდა

საქ. წ. ჯვრის მიერ გამოცემული
ბჭ. შპს. თქვენი პიგნა

„მალარია“.

ფასი 20 კ. ჩერვ.

მთავარი საწყობი წ. ჯვრ. ცენტრ. კომიტეტში, თაიროვის შეს.

მზად არის დასაბეჭდა:

ა) ექ. ბეს. ოქროპირიძის მიერ გერმანულიდან ნათარგმნი, ჰამბურგის ტოპოგრაფიულ სნეულებათა ინსტიტუტის პროფესორების ნობელისა და მიიერის წიგნი: „მალარია“, რომელსაც უძღვრს ქართული გამოცემისთვის ავტორების მიერ საგანგებოდ დაწერილი წინასიტყვაობა.

ბ) წით. ჯვრის საზოგადოების გადამუშავებული წესდების პროექტი.

გ) საზოგადოების წლიური ანგარიში.

დ) ენევის 1906 წლის გადასინჯული კონვენცია.

კიკიხე ქუჩაზე, (იი кироуи) გრენდუიცი ყოფილ აფთიაქში, გაიხსნა

საქართველოს წითელი ჯვრის აფთიაქი,

საიდანაც ლარებებს შეღავათიან პირობებში ეძლევათ წამლეულობა.

საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოებაში

წევრად ჩაწერა და შემოწირულებათა მიღება სწარმოებს მთავარ სამმართველოში (თაიროვის შესახვევი № 5, ლენინის ქუჩიდან, ყოფ. ოლას ქ.) ყოველდღე 10—3 საათამდე, ყვითა უწყებებს გარდა.